

XXI. ÉVFOLYAM.

7. SZÁM.

BUDAPEST, 1931

MÁRCIUS 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:

PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:

MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I. BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21. SZ. TELEFON: 501-90.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Bőszörményi-út 21 TELEFON: 501-90.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A normálstátus.

Most így nevezik. Ezelőtt létszámcsökkentés, B-lista, leépítés volt a címe, jövőre meg talán racionalizálás vagy más egyéb lesz belőle. Lényeg: az állami alkalmazottak létszámának csökkentése. Ezúttal újra tíz százalékkal. Ezt a megmaradt, át- meg át- szanált emberanyagot is meg kellett tizedelni, hogy fussa a többi kilencre. A megtizedelés ugyan egyelőre csak a rubrikák számoszlopaiban történt és nem jelenti senkinek a kenyerétől való azonnali megfosztását, de hovatovább mind kézzelfoghatóbb valóssággá fog változni. Most még mindegynek tetszik, hogy az egyik vagy másik rubrikában az eddigi 10-es számjegy helyett csak 8-as vagy 7-es marad-e, de már annak a két-három fiatalembernek, akit emiatt öt éven belül nem vehetnek majd fel állami szolgálatba, vagy annak a tisztviselőnek, akinek az előlépésre való minden kilátását véglegesen elnyelték a rubrikák, nem lesz az.

Végeredményében az is mindegy, hogy valakit most tesznek-e kenyértelenné, vagy három év múlva nem adnak neki kenyeret. Egyforma nyomorúság mind a kettő. S ha még ez a nyomorúság csak azt az újabb „kihalásra” ítélt néhány ezer tisztviselőt sújtaná, talán nem rendülne belé az ország. De a tízezres szám ugyanannyi családot, kétszer-háromszorannyi, jövőjére váró gyermeket, azután meg egész sereg iparost, kereskedőt jelent, akit ennek a tízezer tisztviselőnek kellett volna eltartania. Az operáció sikerült, a beteg nem is tud még róla, hogy megoperálták, csak ezután jelentkeznek majd az eddiginél is élénkebb lázrózsák s az észrevétlenül súlyosbodott betegség egyéb szimptomái.

Ha sokáig tart még Trianon, odajutunk, hogy csak kétféle alkalmazottja lesz az államnak: akit már elbocsátottak és akit még nem bocsátottak el. Egyharmadára csökkentett országunk sehogysem bírhatja el a Nagy-Magyarországra méretezett állami berendezkedést és mert emellett még a gazdasági helyzet is állandóan rosszabbodik, mindig kevesebb és kevesebb lesz azoknak a száma, kik a csonka ország területén a pusztta megélhetésüket is megtalálják. Népsűrűségünk pedig ijesztő tempóban halad a száz felé.

És amikor ez a súlyos és égető probléma a maga legijesztőbb valóságában mered mindnyájunk elé, akik itt nyüzsgünk e megmaradt földön, akkor a Paris Midi hasábjain azt sugalmazza világgá a cseh kül-

ügyminiszter úr, hogy Magyarországon nem az a baj, hogy nincs kenyér, hanem hogy rossz a politika. Már tudniillik nem a csehek szájaíze szerint való. „Magyarország helyzetén mitsem változtat — írja a Pozsonyból keltezett írás —, hogy ezer vagy tízezer négyszögkilométerrel nagyobb lesz-e a területe s egy-kétmillióval több a lakosa, ha nem tesz úgy, mint Csehország, ötven év múlva eltűnik az élők sorából.”

Tökéletesen egyetértünk. Magyarország helyzetén ezer vagy tízezer négyszögkilométer s azon egy-kétmillió ember valóban nem sokat változtatna. Éppen ezért nem akad magyar ember, aki beérné ennyivel. Amikor Csehszlovákiában nincsen állás, amelyre — ha kell — négy középiskolai végzettség elegendő ne lenne s amikor ezzel szemben nálunk még a doktori diploma sem mindig elegendő, hogy az embert villamoskalauznak felvegyék, akkor valóban ostobaság lenne ezer vagy tízezer négyzetkilométeres komolytalan alkudozásokkal kísérletezni. Ha nem élne is bennünk a hazaszeretetnek s az elrabolt föld minden rögéhez való ezeréves ragaszkodásnak kitörölhetetlen érzése, akkor is reakényszerítene a mindennapi kenyerünk iránt való gondunk, hogy akármi módon — de igazán akármi módon — visszaszerez- zük amire szükségünk és jogunk van, hogy meg- élhessünk.

Kilencmillió éhes, elkeseredett magyar nem kellemes és nem biztonságos szomszéd senki számára, ezt készséggel elismerjük. De ezt a kilencmillió magyart fuvolaszóval nem lehet megszelídíteni. Ez a kilencmillió magyar s vele odaát három és félmillió nem hajlandó belátni, hogy a világ békéjének tesz szolgálatot, ha szépen, csendben és zokszó nélkül kimulik; ez a kilencmillió magyar csak azt látja, érzi, tudja, hogy itt tíz év óta leépítés, B-lista, normálstátus és racionalizálás van, hogy a bort, a búzát maholnap ingyen kell adni, a cipőt, meg a ruhát ellenben nem lehet megfizetni.

Meghat a gondoskodás, amellyel a francia lap a mi sorsunk miatt aggódik. Éppen amikor a normálstátus megjelent. S hozzá még elég naívnak is képzel minket, amikor minden bajunkért a felelősséget a magyar kormányra igyekszik hárítani. Nem a cseh, sem a szerb vagy a román az oka a normálstátusnak, hogy az országunk kétharmadrészét elrabolta, hanem a magyar kormány, mert az adta ki a rendeletet. Mulatni lehetne felette, ha nem lenne annyira bosszantó.

És mi mégis hiszünk a magyar igazság győzelmében, minden cseh jóvendülés dacára rendületlenül. Még ezt a létszámcsökkentést sem tartjuk kisántánt szempontból tulságosan kedvező jelenségnek. Mert minél tovább feszítik a húrt, annál hamarabb elszakad. Most pedig már felénk fog szakadni.

A feltételes szabadságra-bocsátás az új katonai büntetőtörvényben.

írta: Dr. KRANTZ DEZSŐ tanácsnokbíró,
honvédügyész.

Új katonai büntetőtörvényünk, amidőn ki- mondja, hogy a katonai bíraskodás alá tartozó egyé- nekre elvileg minden esetben a közönséges, vagyis a büntettekről és vétségekről, úgyszintén a kihágások- ról szóló magyar büntetőtörvényeket (1878:V. és 1879:XL. törvénycikkek), valamint az ezeket életbe- léptető, módosító és kiegészítő törvényeket kell alkal- mazni, hacsak maga az új törvény eltéréseket nem állapít meg és velük együtt átveszi a közönséges magyar büntetőtörvények bevált büntetésrendsze- rét: a feltételes szabadságra bocsátásnak a katonai büntetőjogban mindaddig helyt nem fogott lehetősé- gét is megvalósította.

Időszerű tehát, hogy ezzel a fontos újítással be- hatóbban megismerkedjünk.

A közönséges (magyar polgári) büntetőtörvé- nyek a feltételes szabadságra bocsátást a követke- zőkben szabályozzák:

Az egy évet felülhaladó szabadságvesztésbünte- tésre (fegyházra, börtönre, fogházra, illetve állam- fogházra) ítélt egyéneket, ha büntetésük három- negyedrészt, az életfogytig tartó fegyházra ítélték pedig legalább tizenöt évet kitöltöttek és szorgalmuk, valamint jóviseletük által a javulásra alapos reményt nyújtottak, vagy ha közvetítő intézetben voltak, jó- viseletük és szorgalmuk által a javulás reményét megerősítették, az igazságügyminiszter a felügyelő-

bizottság (Btk. 43. §.) meghallgatása után, feltételes szabadságra bocsáthatja (II. Bn. 48. §. és Btk. 52. §-ának 2. bekezdése). Nem bocsáthatók feltételes szabadságra a külföldiek és akik lopás, rablás, zsaro- lás, sikkasztás, orgazdaság, csalás és gyujtogatás büntette vagy vétsége miatt már büntetve voltak s azok egyikébe ismét visszaestek, mert a visszaesés a tettes makacsságát és a büntetés hatálytalanságát bizonyítja. A feltételes szabadságra bocsátottak tar- tózkodási hely, viselet és életmód tekintetében külön- rendőri szabályok alatt állanak, melyeknek megsér- tése esetében feltételes szabadságukat az igazság- ügyminiszter visszavonhatja. (Btk. 51. §. 1. bek.) Ez gyakorlati alkalmazása annak az eszmének, hogy a feltételes szabadság még folytatása a büntetésnek; a legenyhébb stádiuma ugyan a büntetésnek, mely már alig különbözik a teljes szabadságtól, de még mindig büntetés. Egyébiránt a feltételesen szabad- ságra bocsátott csak annyiban tekintik fegyenc- nek, rabnak vagy fogolynak, amennyiben tőle a sza- badság törvényes indokból egyszerűen visszavon- ható, különben pedig összes magánjogainak élvezete- tébe lép, katonai szolgálatot is teljesíthet. Sürgős esetekben joguk van a közigazgatási tisztviselőknek, községi előljáróknak és a királyi ügyészeknek a fel- tételes szabadságra bocsátott egyént rögtön letar- tóztatni, a letartóztatásról és annak okáról azonban további intézkedés végett az igazságügyminisztert haladéktalanul értesíteni kell. Ha már most az igaz- ságügyminiszter a feltételes szabadság kedvezmé- nyét visszavonja, az ítéletben megállapított büntetés megszakított végrehajtását tovább kell folytatni, a feltételes szabadságon töltött idő azonban a bünte- tésbe nem számítható be (Btk. 50. §. 2. bek.).

*Könnyes szemmel, fájó szívvel
Feléd nézek este, reggel:
Szülőföldem szép határa!
Szívemnek csak egy a vágya:
Lássalak meg valahára!*

Darvas József örmester (Garadna).

Szülőföldem szép határa...

*„Szülőföldem szép határa,
Meglátlak-e valahára?...”
Ezt tanultam réges-régen,
Amikor még nem volt felhő
A ragyogó magyar égen.*

*Mosolygós volt a magyar ég
Nem ismertünk szenvedést még
Megérteni még nem tudtuk
A vándornak vágyó dalát,
Csak éppen, hogy elszavaltuk.*

*Most megértem ezt a bús dalt,
Drága hazánk széjjelszabdalt!
Kisded hajlék, hol születtem
— Ezt sóhajtom éjjel-nappal —
Hej, tőled de távol estem!*

Egy főszolgabíró emlékeiből.

írta: R. O.

A világháború második felében már igen nagy hiány volt itthon mezőgazdasági munkásokban, viszont a had- seregek élelmezése szempontjából rendkívül fontos volt a minél nagyobb termelés. Ezen a bajon a kormány úgy- ahogy segíteni igyekezett oly módon, hogy a bevonult gazdasági cselédek és mezei munkások pótlására hadifog- lyokat bocsátott a gazdák rendelkezésére. Ezek közül jó természetűknél fogva legjobban az orosz hadifoglyok vál- tak be, utánuk következtek a szerbek. Legrosszabbak vol- tak általában az olaszok; részben testi gyengeségük- nél fogva, részben kedvezőtlen magatartásuk miatt. A magam működési körében legalább így észleltem. Volt a járásom- ban egy többezerholdas bérbeadott uradalom, amelynek vezetője igen rossz gazda volt. Nem is értett a gazdál- kodáshoz, inkább kereskedő volt, azonkívül pedig rossz volt a modora az alkalmazottaival szemben. Ezen a bir- tokon az a veszély fenyegetett, hogy a termés kárbavész, mert vagy egyáltalában nem tudja learattatni a gabonát, vagy csak olyan késedelemmel, hogy a szem nagyrésze elpusztul. A hatóságnak ezen — bár részben a gazda

A fiataikorú, egy évnél rövidebb ideig tartó fogházra, illetőleg államfogházra történt elítéltetés esetén is, a Bn. 29. §-a értelmében, ha szorgalmat tanúsított és javulásának jelét adta, már büntetése kétharmadrészének kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható. Ez a kedvezmény — szemben a Btk. 49. §-ával — a külföldi és visszaeső fiataikorúval szemben is alkalmazást nyerhet.

Ezek előrebocsátása után lássuk immár a katonai büntetőjognak a közönséges — polgári — büntetőjognak a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó rendelkezéseitől való eltéréseit.

Mindenekelőtt a II. Bn. 48. §-a és a Btk. 50. §-a szerint az igazságügyminisztert megillető hatáskört, a katonai bíróságok által elítéltek tekintetében, — tekintet nélkül arra, hogy ezek büntetésüket katonai avagy polgári büntetőintézetben töltik, — a honvédelmi miniszterre ruházza. Előfordulhat ugyanis, hogy kivételesen a hosszabb időre elítélt katonai egyének is megmaradnak a katonai kötelékben. Ha ezeknek a feltételes szabadságra bocsátása szóba jön, úgy e felől, vagy a visszavonás felől még abban az esetben is csak a honvédelmi miniszter határozhat, ha büntetésüket polgári büntetőintézetben hajtják végre. Reá kell tehát a döntést bízni annyival is inkább, mert neki kell egyszersmind a feltételes szabadságra bocsátottnak szolgálati beosztása és megfelelő ellenőrzése, illetőleg a büntetőintézetbe való visszaszállítása iránt intézkednie. De még abban az esetben is, amikor az elítélt nem marad meg a katonai kötelékben, vagy abba eredetileg sem tartozott, érdeke lehet a katonai igazgatásnak, hogy ily kérdésben a döntés őt illesse, mert nem lehet esetleg katonai szempontból közönyös az, hogy egy súlyos kato-

nai büntett miatt elítélt katonai vagy például katonai titok tekintetében elkövetett hűtlenség miatt elítélt polgári egyén feltételes szabadságra bocsáttassék-e vagy sem.

Megengedi továbbá az új Ktbt. 14. §-ában, hogy azok, akiknek egy évet felülhaladó szabadságvesztésbüntetését katonai büntetőintézetben hajtják végre, már büntetésük kétharmadrészének kitöltése után közvetlenül bocsáttassanak feltételes szabadságra. Ennek a rendelkezésnek a felvételét az a körülmény indokolja, hogy a katonaságnak nincsenek közvetítőintézetei, ilyeneket felállítani — még ha lehetséges volna is — annál kevésbé indokolt, mert a katonabírósági elítéltek és rabok legnagyobb része a katonai egyének közül kerül ki, ezeknek előéletéről, magaviseletéről és jelleméről pedig, vagyis mindazokról az adatokról, amelyek a feltételes szabadságra bocsátás eldöntéséhez szükségesek, amúgy is pontos előjegyzések vannak.

A szabadságvesztésbüntetésüket katonai büntető intézetben töltő egyének így a közvetítő intézetbe szállítás előnyeitől megfosztva, azt az időt is kénytelenek lettek volna a büntetőintézetben tölteni, amit a polgári büntetőintézetekben levők a feltételes szabadságrabocsátás lehetőségének beálltaig a közvetítőintézetben töltenek.

A most említett rendelkezést a fiataikorúakkal szemben akkor is alkalmazni kell, ha azok büntetésüket polgári büntetőintézetben töltik (Ktbt. 45. §. 2. bek.). Egyébként a fiataikorúak feltételes szabadságrabocsátására nézve — minthogy a Bn. 29. §-a a Ktbt. 39. §-a értelmében a katonai bíraskodás körében tekintetbe nem jöhet —, a felnőttekre érvényes szabályok mérvadók.

maga volt az oka — közérdekből segítenie kellett és így nekem, mint főszolgabírónak, sok gondot és munkát okozott ez az ügy. A birtokon egy kisebb huszár-munkásosztag, egy kevés szerb és egy tekintélyes olasz fogolycsapat volt az aratásnál alkalmazva, gazdasági cselédeként pedig nagyszámú orosz hadifogoly. A huszárokkal és a szerbekkel is voltak bajok, de a legkeményebb dio az olasz hadifoglyok fegyelmezése volt. Abban az időben a munkára kiadott hadifoglyok felügyelete végett a vármegyékben külön, ú. n. „hadifogoly-tisztek” voltak alkalmazva. De természetes, hogy erre a célra nem lehetett a frontról a legerélyesebb és leghozzáértőbb tiszteket elvonni; így pl. az én vármegyémbe ezt a fontos helyet egy népfelkelő századossal töltötték be, aki a polgári életben tanfelügyelő volt. Ez az úr bizonyára kitűnő pedagógus volt; hogy a mostani mesterségéhez is értett-e, nem tudtam ugyan megítélni, de a gazdák nagyon elégedetlenek voltak vele. Hogy a hadifoglyok hogyan vélekedtek róla, nem tudom.

Az aratás ideje már a tetőpontján állt, amikor az a bérlő, akiről itt szó van, bejött hozzám egy délelőtt azzal, hogy a 60 főnyi olasz hadifogoly megtagadta az aratás folytatását, sőt sikerült megtudnia, hogy összebeszéltek, hogy nem aratnak az ellenségnek; mert, ha nem lesz kenyér, előbb vége lesz a háborúnak; az éhség békekötésre fogja kényszeríteni a monarchiát. Hogy a munkamegtagadás oka tényleg ez volt, erre nézve bizonyítékai vannak. „Ennek már fele sem volt tréfa” — gondoltam — itt már politikai és katonai háttér látszott, nem tartottam tehát elegendőnek az eljárásra illetékes hadifogolytiszttel beavatkozását, hanem telefonon jelentést

tettem az alispánnak és kértem, hogy az említett tényező bevonásával engedjen engem is beavatkozni; hiszem, hogy ez sikerre fog vezetni. A bérlő nagyon kért, hogy jöjjenek ki azonnal, sőt szerette volna, ha a hadifogolytiszttel nem is szerez tudomást a dolgról, mert tapasztalatból tudja, hogy az nem bírja engedelmességre szorítani a foglyokat, legfeljebb bevonultatja őket a foglytáborba és másokat kér helyettük, ami legkevesebb 5—6 napot vesz igénybe, ezalatt pedig az amúgyis túlrett gabona a nagy hőségben helyrehozhatatlan kárt szenved, mert a szem kipereg. Ezen aggodalmát teljes mértékben osztottam és közöltem az alispánnal.

A szabály értelmében a hadifogolytiszttel kikapcsolása lehetetlen volt, szerencsére azonban éppen többnapra távol volt és mivel a késedelem veszéllyel járt, az alispán felhatalmazott, hogy egyedül intézzem el a dolgot. Nekem csak ez kellett. A helybeli őrsről kocsin magammal vittem két csendőrt, az illetékes őrsöt pedig felhívtam, hogy a rendelkezésre álló minden erővel jöjjön azonnal a helyszínre. Az őrsparancsnok két csendőrrel már kint várt, úgyhogy összesen öt csendőr volt együtt, de mind igazi csendőr, nemcsak olyan népfelkelő. Ütközben mondtam a bérlőnek a kocsin, hogy bízom az eredményben, mert igaz, hogy olasz hadifoglyokkal még nem volt dolgom, de más mindenféle fajta sztrájkoló aratóval éppen eleget foglalkoztam már. A bérlőnek kételyei voltak, mire tréfásan fogadtam vele, hogy még ma este az olaszok aratni fognak. Ő mosolyogva belement és amint látni fogjuk, elvesztette a fogadást.

A majorba érkezve mindenekelőtt felhívtam a legidősebb csendőraliszt, hogy az olasz hadifoglyokat ál-

Minthogy — az előzőkben foglalt eltérésektől eltekintve — a katonai büntetőbíráskodás körében is a közönséges büntetőtörvények rendelkezései irányadóak, az életfogytiglani fegyházra ítétek abban az esetben is csak büntetésük 15. évének eltelte után bocsáthatók feltételes szabadságra, ha büntetésüket katonai büntetőintézetben hajtják végre.

A feltételes szabadságrabocsátás szempontjából katonai bíróság által elítélteknek kell tekinteni azt az egyént is, akinek összbüntetését katonai bíróság határozta meg.

Fontos megemlíteni, hogy azoknak a büntetése, akiket a katonai bíróságok az új törvény életbelépése előtt ítétek el, továbbra is a régi törvény szerint lesz végrehajtandó s azért az ily elítéltek — figyelemmel arra, hogy a feltételes szabadság a büntetés-végrehajtásnak egyik része — nem bocsáthatók feltételes szabadságra. Nincsenek azonban ettől a kedvezménytől elzárva azok, akikkel szemben a Btk. 2. §-ához képest a régi katonai büntetőtörvény az új törvény életbelépése után nyer alkalmazást, mert ebben az esetben, az 1880. évi XXXVII. t.-c. 16. §-a alapján, csakis az új törvényben ismert s így ennek szabályai szerint végrehajtandó büntetésnek állapíthatók meg.

A feltételes szabadságra vonatkozó és a katonai viszonyok sajátlagossága folytán szükségessé vált további különleges intézkedéseket az új törvény végrehajtási határozványai tartalmazzák. Ezekben ki van mondva egyebek közt, hogy a Btk. 51. §-ának a tartóztatásra vonatkozó 1. bekezdése csakis a katonai bíróságok által elítélt, azoknál az egyéneknél jöhet tekintetbe, akik feltételes szabadságra bocsátásuk idején már nincsenek katonai kötelékben, le-

tartóztatásukról azonban természetesen a honvédelmi minisztert kell értesíteni. A katonai kötelékben továbbra is megmaradó egyének tekintetében az ezek tartóztatására vonatkozó általános szabályok az irányadók.

Ugyancsak a végrehajtási határozványokban nyert szabályozást a Btk. 43. §-ának megfelelőleg a felügyelőbizottság összetétele is. Eszerint a katonai büntetőintézetben büntetésüket töltő egyének feltételes szabadságra bocsátása kérdésében véleménynyilvánításra hivatott felügyelőbizottság tagjai: a honvédtörvényszék vezetője, illetőleg helyettese, a honvéd- (vámőr-, folyamőr-, csendőr-) ügyész, illetőleg helyettese, a fogházfelügyelőtisztt, a lelkész, a fogházfelügyelő tisztviselő (illetőleg a vezető foglár), továbbá két katonállományú tényleges tiszt.

A katonai bíróságok által elítélt és büntetésüket polgári büntetőintézetben töltő egyének tekintetében véleménynyilvánításra hivatott felügyelőbizottság tagjai: a honvédtörvényszék vezetője, illetve helyettese, a honvéd- (vámőr-, folyamőr-, csendőr-) ügyész, illetőleg helyettese, az igazgató (felügyelő), a lelkész, a tanító, továbbá két katonállományú tényleges tiszt.

A felügyelőbizottság katonállományú tagjait és azok helyetteseit a honvédtörvényszék megkeresésére minden év elején az állomásparancsnokság, Budapesten a városparancsnokság jelöli ki.

A feltételes szabadságra bocsátás iránti kérelem előterjesztésének, a felügyelőbizottság eljárásának módját stb., valamint a Btk. 50. §-ának 1. bekezdésében említett külön rendőri szabályokat a D—4. jelzésű, „Szabályzat a magyar királyi honvéd büntetőintézetek számára” szolgálati könyv tartalmazza, le-

lítsa elő. E célból a bérlő átadta neki a névsort. Félóra mulva katonás rendben jöttek az olaszok, a soraikból való parancsnok vezetése alatt, de csendőröktől körülvéve. Az udvaron a saját altisztjük által vonalban felállítottam őket, zsinóregyenesen kiigazítottam a vonalat, azután az olasz altisztnek, — aki Tirolban mozdonyvezető volt és tudott németül — fővetést kellett vezényelnie és jelentenie németül: „Főszolgabíró úr, alázatosan jelentem, 57 hadifoglyomunkás.” Kérdeztem tőle, hogy hol van a hiányzó három ember, amire jelentette, hogy azok fekvő betegek. Ezt az őrsparancsnok is megerősítette. Erre felhívást adtam neki, hogy a három beteget állítsa elő, ha másképp nem lehet, kocsin hozzák őket ide. Sejtettem ugyanis, hogy csak színlelik a betegséget, mert valószínűleg éppen ők az izgatók és vagy konokságból vagy pedig félelemből nem akarnak idejönni. Felfogásom helyesnek bizonyult, mert néhány perc mulva kemény tartásban megjelent a három beteg és a csapat jobbszárnyára állt, ami bizonyítja, hogy nem a legutolsók közé tartoztak.

Mivel most már teljes volt a létszám, elrendeltem a névsorolvasást. A csapatnak „vigyázz”-ban kellett maradnia. Ezt csak azért csináltam így, hogy éreztessen velük azt, hogy katonák és fegyelem alatt állanak. Erről t. i. a rendetlen gazdaság kezelésében, erélytelen öreik mellett teljesen megfeleltek, nem ártott tehát eszükbejuttatni. A felhívottak harsány „prezente” (jelen) szóval jelentkeztek és én azt gondoltam magamban, majd mindjárt lesz nektek „prezent”.

A névsorolvasás után megparancsoltam az olasz altisztnek, hogy vezényeljen „pihenj”-t és jöjjön be hozzám a gazdasági irodába. A csendőrök a foglyoknál maradtak,

a parancsnok pedig bejött velem az irodába, ahonnan a bérlőt is kiküldtem. Az olasz altisztet, aki intelligens és jóindulatúnak látszó ember volt, megkérdeztem, hogy miért tagadták meg emberei a munkát. Azt mondotta, hogy rossz az élelmezés, azért nem akarnak dolgozni. Én erre azt feleltem, hogy ha ez igaz, a gazdát szigorúan meg fogom büntetni és kényszeríteni fogom, hogy a hadifoglyok bevonásával megállapítandó étrendet léptessen életbe, amit ellenőrizni is fogok, de csak, ha a csapat először megkezdi az aratást. Kérdeztem, igaz-e, hogy nekünk, mint „ellenségnek” ártani szándékoznak a munkamegtagadás által. Az olasz legélénkebben és úgy láttam, őszintén tiltakozott ezen gyanúsítás ellen, mire én azt mondtam neki, hogy ezt a vádat legjobban úgy cáfolhatják meg, ha azonnal munkába állnak, amit követni fog az élelmezési kérdés rendezése. De ha beavatkozásom dacára nem dolgoznak, ebben a vád alaposságát látom es kértelhetetlenül fogok velük szemben fellépni. A nagyobb hatás kedvéért azt mondtam, hogy ha ők ellenségek, majt és is annak tekintem őket. Azért jött ki „egy magas állami funkcionárius” megfelelő fegyveres erővel, hogy rendet teremtsen. Ismerve az olaszok hajlamosságát a színpadias hatás iránt, emelt hangon azzal végeztem, hogy: „Ha vérnek kell folynia, vér fog folyni!” Azután utasítottam, magyarázza meg mindezt az embereinek, öt perc mulva várom a jelentést.

Öt perc mulva bejött az olasz az irodába és jelentette, hogy az emberek nem hajlandók dolgozni.

Erre kiadtam a felhívást, hogy a csendőrök a csapatot vezessék ki a bérlő által kijelölt munkahelyre, a bérlőt pedig utasítottam, hogy a szükséges szerszámokat

szögezvén a 37. §-ban a törvény rendelkezéséből folyó azt az alapelvet, hogy feltételes szabadságra bocsátás iránt sem hivatalból, sem másnak, mint a letartóztatottnak kérelmére tárgyalás nem indítható. Vagyis a kedvezmény egyik feltétele, hogy az elítélt maga kérje azt, mert aki bármely okból szabadonbocsátást nem kíván, aki a törvény kedvezményével élni nem akar, arra azt az állam nem erőszakolja. A másik feltétel alapja az, hogy a szabadonbocsátásnak csak akkor lehet helye, ha feltehető, hogy a büntetés üdvös hatása bekövetkezett, az illető a javulás biztos jelét adta s a bűncselekmény megtorlása legalább részben megtörtént.

A feltételesen szabadságoltat a honvéd büntetőintézetből megfelelő minta szerinti igazolvánnyal bocsátják el. Minthogy ennek az igazolványnak az elvesztése a szabadságoltak újabb letartóztatását idézhetné elő, elbocsáttatása előtt behatóan figyelmeztetendő, hogy igazolványát gondosan megőrizni és azt előljáró parancsnokságának vagy hatóságának, illetve a községi előljáróságnak, csendőrőrsnek, szolgabíróknak, rendőrkapitányságnak vagy ezek megbízottainak előmutatni köteles; továbbá, hogy az igazolványban előírt utat megszakítás nélkül folytatni s megérkezésekor előljáró parancsnokságánál vagy hatóságánál, illetve a tartózkodására kijelölt hely előljáróságánál, vagy az illető rendőrkapitányságnál haladéktalanul jelentkezni és magát ennek felügyelete alá helyezni tartozik. Értésére kell adni, hogy az igazolványban kijelölt tartózkodási helyet előleges hatósági engedély nélkül semmi szín alatt el nem hagyhatja; hogy idézésre az előljáróság (rendőrség) előtt mindenkor és haladéktalanul megjelenni, a rendetlen vagy henye életmódtól szigorúan óva-

kodni köteles, mert ezekkel ellentétes mulasztásai, illetve magatartása a szabadság visszavonását eredményezné. Végre a nem tényleges állományú egyén hosszabb szabadság esetében figyelmeztetendő, hogy az igazolványban félévi időközökre kitűzött napokon a községi előljárónál (vagy rendőrkapitányságnál, illetve csendőrőrsnél) személyesen megjelenni, eddigi viseletét tanúsító bizonyítvány kiállítását és annak a honvéd büntetőintézet felügyelőtisztjéhez hivatalból leendő megküldését kérelmezni, feltételes szabadságának kifogástalan letöltése után, illetve az életfogytiglani fegyházra ítélt négy év elteltével igazolványát pedig hasonló célból ugyanott bemutatni tartozik.

A feltételes szabadságra bocsátásról az elsőfokú ítéletet hozott honvédtörvényszék, a csapattestparancsnokság, amelyhez a feltételes szabadságra bocsátott bevonul, továbbá az a községi előljáróság vagy rendőrkapitányság is értesül, amelynek területéhez tartozik, vagy rendőri felügyelete alatt áll az elbocsátott részére állandó tartózkodásra kijelölt község. A parancsnokság, illetve hatóság a büntetőintézetnek viszont haladéktalanul értesítést küld a szabadságolt megérkezéséről vagy elmaradásáról, annak későbbi viseletéről, a tartózkodási helynek változtatása iránt netán adott engedély tudomásulvételéről stb.

A feltételes szabadságra bocsátottokról — az államrendőrség területére szabadságoltak kivételével — nyilvántartásuk végett a lakóhely szerint illetékes csendőrkerületi parancsnokság is értesül.

Ha a feltételesen szabadságolt megrovást érdemlő magaviselete által a törvény eme kedvezményére méltatlanná válik, erről az előljáró parancs-

oda szállíttassa ki. Kevéssel rá kocsin mi is elindultunk és az olaszokkal egyszerre érkeztünk meg a learatandó búzatáblához. A koradélutáni napsütésben leülést rendelt nekik, a szekéren kijött orosz hadifoglyok lerakták a vonal elé a kifent kaszákat, közülük pedig nyolcan nevetgélve és fütyörészve megkezdték szemünk előtt az aratást. Ez így volt megbeszélve. Ekkor már néhány olasznak megenyhült a dühös arckifejezése és mosolyogni kezdett, továbbá az altisztjükön kívül három-négy is akadt, akivel németül tudtam beszélni. Kérdezték tőlem, mi a tervem. Én mosolyogva feleltem, megvárjuk, ki bírja tovább. Én itt maradok a csendőrökkel, amíg ők munkába nem állnak. Azt felelték, hogy akkor éjjelre is ittmaradhatok, mert ők megfogadták, hogy nem dolgoznak addig, amíg jó kosztot nem kapnak. Én meg viszont megmaradtam amellet, hogy előbb arassanak, csak azután intézkedem az ételmezés kérdésében. De hozzátettem, nekem és a csendőröknek hozatok ám vacsorát, mert mi megtesszük a kötelességünket, aki azonban nem dolgozik, az ne is egyék. Így van ez megírva a szentírásban.

Órákhosszat feküdtünk kint a mezőn, az olaszok a napon a kaszák mögött, én és a csendőrök az árnyékban. A bérlőt hazaküldtem, hogy ne legyen az a színezete, mintha mi az ő emberei lennénk. Az oroszok vígan arattak és évődtek az időközben kirendelt kévekötő-leányokkal. Én vidám történeteket meséltem a csendőröknek és a marokszedő leányoknak, szóval igen kedélyes hangulat uralkodott. Az olaszok is mind derültebbek lettek, megjegyzéseket tettek, maguk közt nevetgéltek, de a három sötétarcú „beteg” időnként rájukszólt, eleinte bizonyos hatással, később mindinkább hatástalanul.

Különben az olasz vezető többször tárgyalt velünk, hogy a csapat fele hajlandó dolgozni, ha a másik felét kihallgatom az ételmezési bajok ügyében. Ebbe belemen-tem, de csak azzal, hogy a három „beteg” kezdje meg a munkát. Ezt a feltételt azonban nem teljesítették.

Időközben hosszú órák teltek el és már kezdtem aggodni, hogy elvesztem a fogadást. A nap már lenyugodni készült és az olaszok még mindig makacszkodtak. Egyszerre csak az olasz vonalon erős tanácskozást észleltem. A sorból kivált az altiszt, hozzálépett és az eddig észleltnél is tiszteletteljesebb kemény magatartásban jelentette, hogy a csapat minden feltétel és kikötés nélkül hajlandó dolgozni.

Keblemből és a csendőrökéből is hálás fohász fakadt erre és örömmel szerveztük meg a munka kezdetét, ami nem is volt olyan könnyű dolog, mert az olaszok nagyrésze nem volt földműves, nem is tudta, hogyan kell megfogni a kaszát, de az oroszok és a csendőrök jó tanítómesterek voltak és csakhamar vígan vágta az egész társaság a rendet; igaz, hogy sokkal kisebb rendeket vág- tak, mint az orosz és magyar aratókollégáik. De mindegy, engedelmeskedtek és én azonnal elküldtem egy kocsit a bérlőért.

Szegény nem is sejtette, mi vár rá. Boldog arccal jött ki és nagyon elcsodálkozott, hogy most ő a vádlott. Időközben ugyanis meghallgattam az ételmezésre vonatkozó panaszokat, amelyek megdöbbentő bizonyítékait tartalmazták az embertelen kapzsiságnak. A fővád az volt, hogy romlott füstölthúst ad a foglyoknak azokon a napokon, amelyeken a szabályzat értelmében húsétel jár nekik, friss húst pedig sohasem kaptak. A bérlő élénken

nokság vagy a hatóság — esetleg a Btk. 51. §-ában foglalt felhatalmazás igénybevételével — további intézkedés végett a honvédelmi miniszternek haladéktalanul jelentést tenni tartozik.

Amennyiben a feltételesen szabadon bocsátott fegyenc stb. e szabadonbocsátás tartalma alatt újabb büntetendő cselekményt követ el s emiatt letartóztatják, tőle a feltételes szabadonbocsátás kedvezményét megvonják: ez esetben az illetőnek letartóztatása napjától az általa elkövetett újabb büntetendő cselekményért való jogerős elítélés napjáig terjedő idő az utóbbi büncselekmény miatti vizsgálati fogságnak semmi körülmények között nem tekintendő, mert az illető letartóztatott, tekintettel a Btk. 51. §-ának utolsó bekezdésére, elfogatása napjától kezdve a feltételes szabadonbocsátás által félbeszakított, előzőleg megállapított szabadságvesztésbüntetését tölti s így az újabb büntetőítéletben a letartóztatás ideje vizsgálati fogság gyanánt be nem számítható.

A tiszti rendfokozatok történetéből.

írta: vitéz BERKÓ ISTVÁN ny. ezredes.

A régi hadsereg, 1618-tól 1918-ig terjedő háromszázéves fennállása alatt, szervezetének minden részében, így a katonai hierarchiát kifejező rendfokozatokban is, sokat változott. A fejlődés folyamán újabb és újabb rendfokozatok keletkeztek, nüg ismét mások megszűntek aszerint, a mint azok létesítését, vagy eltörlését szükségesnek látták. Aki valaha katona volt, az bizonyára emlékszik a szolgálati szabályzatból a különféle rendfokozatok elég

tagadott, mire beküldtem egy járőrt kocsin, hogy az egész hűskészletet hozzák ki ide, azonkívül hívják ki a körösvost. Félórán belül ott volt a hús, többmázsa. Nem is kellett orvos annak konstatálásához, hogy az emberi életre alkalmatlan. Időközben pihenőt rendeltem az olasz csapatnak, hogy végighallgassák a tárgyalást, melynél az olasz altiszt mint tolmács szerepelt. A foglyokból élelmezési bizottságot alakítottunk és együtt, ott a helyszínén négy hétre megállapítottuk az étrendet, azt a bérlővel, a csendőrsparancsnokkal és az olasz altiszttel aláíratam, ráütöttem hivatali pecsétemet és felhívtam az őrsparancsnokot, hogy hetenként többször váratlanul ellenőrizze az étrend betartását, mégpedig az étel megköstölése által is, a bérlőnek pedig keményen megmondottam, hogy a romlott hús miatt nemcsak pénzbüntetéssel, de elzárással is fogom büntetni. És elzáratom még akkor is, ha egyszer nem ad elég mézet a mákosmetéltre! Az aratás végéig azonban függőben hagyom a büntetés kiszabását.

A németültudók megmagyarázták a dolgot fogolytársaiknak, akik különben is az arcjatekból és a hangsúlyozástól sokat megértettek és olaszul megélték az „ellenséges” főszolgabíró.

Másnap reggel rendszeren munkábaléptek, arattak délig, ahogy tudtak, délben pedig a sajátmaguk kívánta friss húsételt kapták, miután a füstölthúst elkoboztam. Nem is volt velük többé semmi baj és én megnyertem a fogadást, amelynek tárgyát azonban természetesen nem fogadram el.

A bérlő sem haragudott, sőt még évekig emlegette az esetet a legnagyobb dicsérettel.

hosszú lajstromára, amelyben az elnevezések még az egyes fegyvernemek, vagy testületek és karok szerint is változtak; így például az őrmestert a vadászoknál fővadásznak, a tüzérségnél tüzemesternek; vagy például az őrvezetőt a lovasságnál járőrvezetőnek, a tüzérségnél irányzóknak nevezték stb. Hosszúra nyúlna a háromszáz esztendő alatt valaha is létezett összes katonai rendfokozatok történetének ismertetése; elégedjünk meg most az-
zal, hogy csakis a *harcoló* állomány *tiszti rendfokozatainak* keletkezéséről és változásairól mondunk el egyet-mást.

A „hadnagy”, „százados”, „ezredes” és a harcoló állomány többi tiszti rendfokozata eredetileg nem a rangot, hanem a *szolgálati beosztást* fejezte ki és más szolgálati állásokban alkalmazott — bár velük hasonló rangúnak tekintett — egyének elnevezésére éppenúgy nem alkalmazták, mint ahogyan például a polgári életben a vármegyei főjegyzőt nem lehet „főszolgabírónak”, vagy a törvényszéki bírót nem lehet „királyi ügyésznek” mondani, noha mindketten ugyanabban a rangosztályban lehetnek és egyformán a közigazgatásnál, illetőleg az igazságszolgáltatásnál teljesítenek szolgálatot. Vagyis például a „hadnagy” név azt fejezte ki, hogy az illető egyén valamely századnál alantós tiszt; a „százados” név csakis a századparancsnokot, az „ezredes” név pedig csakis az ezredparancsnokot illette s ezek alatt az elnevezések alatt más szolgálati beosztásban levő tisztet nem lehetett érteni, ha mindjárt ugyanolyan értékű is volt a rangja. Avagy például a tüzérségnél beosztott különleges alkalmazású tisztnek, a századosi ranggal egyenlő „professor matheseos”-nak, vagyis mennyiségtan-tanárnak, rendfokozatszerű elnevezése nem „N. N. százados”, hanem „N. N. professor matheseos” volt.

Az állandó hadsereg legmagasabb rendfokozatául kezdettől fogva a *tábornagyi* rendfokozat számított, amely eredetileg azt jelentette, hogy az illető az egész haderő legfőbb parancsnoka, vagyis fővezére. Nem sokára azonban, még a harmincéves háború folyamán, már nem kizárólag a fővezéért értették alatta, hanem a tábornagy név a legmagasabb tábornoki rang megjelölésére szolgált; ennél fogva a seregben már több tábornagy is lehetett, akik a haderő egyes részeit vezették. Wallenstein, a harmincéves háború császári hadainak fővezére, azonban — noha tábornagyi rendfokozatot viselt — tekintettel arra, hogy a seregben akkor aránytalanul nagy volt a tábornagyok száma, megkülönböztetésül inkább a régies „General-Obrist-Feldhauptmann der kaiserlichen Armada” hangzatosabb címet használta.

A harmincéves háború alatt lett rendfokozattá a *táborszernagyi*, vagyis a sereg összes tüzérségi és műszaki felszerelésének felügyelői állását beöltő tábornok elnevezése is, aki most már nemcsak ezt a hivatalt töltötte be, hanem valamely sereg vezéréül is alkalmazták. S ugyan-
csak ettől az időtől lett rendfokozat a *lovassági tábornok*, vagyis annak a tábornoknak a neve, aki eredetileg a lovasság felügyelője és vezére volt. A táborszernagyi és a lovassági tábornoki rendfokozat, mint ismeretes, még ma is teljesen egyenlő értékű s csak elnevezésbeli különbség van köztük, aszerint, amint az illető generális a tüzérségtől és a műszaki csapatoktól, vagy pedig a lovasságtól származik. A gyalogságtól eredő hasonló rangú tábornokot 1908-ig szintén táborszernagynak nevezték s csak azóta rendszeresítették a *gyalogsági tábornoki* rendfokozatot.

A harmincéves háború vége felé létesült az *altábornagyi* rendfokozat. Az eredeti elnevezés az első pillanatra logikailag furcsának tűnik fel, hiszen a tábornagy és az

altábornagy között ott van még — mint tudjuk — a tábornoszernagy, illetőleg a lovassági tábornok. Tudjuk azonban, hogy ez a két utóbbi elnevezés eredetileg nem rendfokozatot, hanem szolgálati állást, vagyis a tüzérség, illetőleg a lovasság felügyelőjét jelentette, akiket — mint láttuk — később a tábornagy szerepének betöltésére egy-egy sereg vezéréül is alkalmazhattak. Tehát az altábornagnak, aki semmiféle fegyvernemnek sem volt a felügyelője, hanem egyedüli hivatása az volt, hogy a sereg egy részét vezesse, vagyis — hogy úgy mondjuk — alvezéri szerepet töltött be, értelemszerűen a fővezéri, azaz a tábornagi rendfokozat után kellett venni az elnevezését.

A következő tábornoki rendfokozatra a harmincéves háború császári seregében a *General*, a *Generalmajor* és a *General-Feldwachtmeister* elnevezést használták; majd csakis a *Generalfeldwachtmeister* maradt meg, még pedig Mária Terézia uralkodásának közepéig, amidőn a *Generalmajor*, magyarul *vezérőrnagy*, elnevezés lépett helyébe. De ezt az elnevezést sem alkalmazták mindig ebben a formájában, hanem általában csak „tábornoknak” mondták.

Rákóczi kuruc seregében többféle tábornoki rendfokozatot ismertek; a legmagasabb volt a *főtábornok*, aki közvetlenül a fejedelem után sorolt; ilyen volt Bercsényi Miklós gróf. *Tábornagy* volt az akkori hat katonai kerület parancsnoka; azután az *altábornagy*, a *tábornok* és a *brigadéros* következett. A „brigadéros” rendfokozatot Rákóczi 1704-ben abból a célból rendszeresítette, hogy a nemeseket alattvaló jobbágyaik fölé helyezhesse, akik az ezereskapitányi, vagyis ezredesi rendfokozatot is elérhették. A brigadéros t. i. csak kivételesen vezényelt nagyobb csapatot; rendszerint csak ezredparancsnok volt.

Az 1848—49. évi honvédseregben csak két tábornoki rendfokozat volt, még pedig az *altábornagi* és a *tábornoki*. Az előbbit Dembinszky, Vetter, Bem és Kiss Ernő viselték; Görgey az altábornagi kinevezést nem fogadta el, mert az osztrák sereg majmolásának és a demokratikus felfogással összeférhetetlennek tartotta. *Tábornoki* rendfokozatban a honvédsereg hadtestparancsnokai állottak.

A közelmúltban a tábornoki rendfokozatok között rövid ideig szerepelt a „vezérezredes” is. Ezt a rendfokozatot a villágháború folyamán a német hadseregtől vették át, azonban az új magyar honvédség szervezése után eltörölték. A vezérezredes tehát a tábornagy és a gyalogsági, vagy lovassági tábornok, tábornoszernagy között állott és rangban a második tábornoki rendfokozatnak számított, amelyet a több hadtestből álló hadseregek parancsnokai viseltek.

Igen fontos és nagy hatáskörű, amellet jókora anyagi előnyökkel járt régente az *ezredesi* rendfokozat, amely nemcsak az ezred parancsnokát, hanem annak egyben szószerint vett *tulajdonosát* is jelentette. A csapat fenntartására adott pénzzel való gazdálkodás, a tiszti kinevezések joga, a különféle kiváltságok, a pallosjog és az ezredtulajdonosi állással járó többi anyagi haszon az ezredest illette. Hogy egyebet ne említsünk, például a végrendelet nélkül elhalt tisztnek mindenét az ezredes örökölte. Az ezredes, ha tábornokká lépett elő, továbbra is megtartotta és vezényelte ezredét; ha azonban tábornoki rangjából kifolyólag ezredétől távol kellett lennie, akkor az ezred vezényelést az alezredesnek adta át.

A XVIII. század elejétől, amidőn sok ezrednek tábornoki rendfokozatú tulajdonosa nem azon a harctéren teljesített szolgálatot, ahol az ezred volt, ezekhez az ezredesekhez már külön ezredparancsnokokat neveztek ki, akik — bár ezredesi rendfokozatot viseltek — csak annyi jo-

got gyakorolhattak ezredük felett, amennyit az ezredtulajdonos nekik átadott. Amellet csak az alezredesi fizetést húzták, mert az ezred ezredesi jövedelme az ezredtulajdonosnak járt. Azonban a tábornoki rendfokozatú ezredtulajdonosnak, ha ezredével ugyanabban a seregben együtt volt és sem harcvonalat, sem szárnyat, vagy több ezredből álló csoportot nem vezényelt, akkor saját ezredét személyesen kellett vezetnie.

A XVIII. század közepén, 1755-ben, amidőn már mindegyik ezredtulajdonos tábornoki rangban állott, az ezredtulajdonost általában mentesítették az ezred személyes vezetésétől és igazgatásától és az ezredparancsnok-ezredes most már megkapta a rendfokozata után járó fizetést is, azonban az említett anyagi előnyök nagyrésze továbbra is az ezredtulajdonosé maradt. Az „ezredes” név, a legrégebb időktől fogva, német szolgálati nyelven, a múlt század elejéig *Obrist*, azóta *Oberst* volt. A magyar katonák az „Oberst”-et „óbesternak” mondták, sőt Simonyi, „a legvitézebb huszár”, mint a 4. huszárezred parancsnoka, hivatalosan is mindig így írta alá a nevét: „Simonyi óbesternak”.

Amíg a magyar ezredeket magyarul vezényelték és adminisztrációjukat, az akkori idők magyar szokása szerint, latinul intézték, az ezredet „Colonellus”-nak hívták. A kuruc seregben „ezredskapitány” volt a neve. Az ezredes a múlt század elejéig, vagyis 1805-ig, az ezred egyik századának is tulajdonosa lévén, a rendfokozata szerint járó fizetésen kívül még egy századosi jövedelmet is húzott, noha azt a századot helyette az *alszázados* vezette és igazgatta. Ez a századosi jövedelem nemcsak a századosi fizetésből állott, hanem egyéb összegeket is jelentett.

A zsoldot és a század fenntartására szolgáló egyéb illetményeket ugyanis a rendszeresített teljes létszám után fizette ki a kincstár, ha a rendszeresített létszám-ból néhány ember hiányzott, akkor a megtakarított pénzek addig, amíg a századparancsnok a hiányzó embereket toborozás útján pótolni tudta, az övé maradtak. Avagy például annak a katonának a zsoldja, aki a husvéti gyónás elvégzését az ezredlelkész cédulájával nem tudta igazolni, szintén a századparancsnoké maradt. Nem készpénzt, de mégis jövedelmet jelentett az a szokás is, hogy a katona a századostól egy ezüstkanál ellenében kaphatta meg a házassági engedélyt. Mivel az említett utakon sok visszaélés történt, a múlt század első éveiben a századparancsnoki mellékjövedelmeknek véget vetettek.

A francia háborúk után, 1815-től, hogy az előéptetést előmozdítsák, minden ezredhez második ezredest is osztottak be, aki az ezredparancsnok helyettesítésére szolgált. Itt emlíjük meg, hogy a régi hadseregben 1867-ig a tisztek előléptetése ezredenkint külön-külön és akkor is csak a megüresedett helyek számához képest történt, így például 1866-ban előfordult, hogy egy és ugyanazon dandár egyik ezredében a hét éve hadnagyoskodó tiszteknek még négy évig kellett várni a főhadnagyságra, míg a másik ezredben az alig kinevezett hadnagyok már három hónap alatt főhadnagyká lettek, ami annyit tesz, hogy az egyik ezredben legalább 10 évvel előbb lett valaki főhadnagy, mint a másikban.

Az ezred közigazgatásának a feje kezdetben az *alezredes* volt, akire ezen a hivatáson kívül tulajdonképpen nem háramlott egyéb teendő. Például díszfelállításnál nem is volt meghatározva az alezredes helye, mert ő nem tartozott a kivonuló létszámhoz. Régente „az ezred anyjára”-nak hívták. Az alezredes az ezredparancsnok helyettesítésére is volt hivatva, de az ehhez fűzött jogokat nem minden téren gyakorolhatta s 1755-ig, a már előbb említettek alapján, csak őrnagyi fizetés járt neki, mert

az alezredes fizetését — mint láttuk — az ezredtulajdonos helyettesítésére esetleg kinevezett ezredparancsnok kapta. Tudniillik a múlt század közepéig ezredenként csak egy alezredes volt rendszeresítve, tehát minden ezrednek csak egy alezredesi fizetésre adott pénzt a kincstár.

Amidőn a XVIII. század közepén az ezredeket nemcsak kivonuláshoz és harchoz, hanem közigazgatási tekintetben is zászlóaljakra, illetve a lovasságnál osztályokba osztották, az alezredes az ezredtörzsei ugyanazon állomáson elhelyezett egyik zászlóalj-, illetve a lovasságnál osztályparancsnoki állását töltötte be; 1831-től azonban már kimondottan az ezred I. zászlóalját, illetve lovasosztályát kellett vezényelnie. A múlt század elejéig a rendfokozata után járó illetményein kívül — hasonlóan az ezredeshez — az egyik századparancsnoki fizetés és jövedelem is az övé volt.

Miként az alezredes, úgy az *örnagy* is már a legrégebbi idők óta nevezetes tisztje volt az ezrednek s a szolgálat és a kiképzés minden ágzatának ellenőrzése és vezetése az ő teendője volt. Általában azt a hivatást töltötte be az egész ezredre vonatkozólag, mint amit a századra vonatkozólag az őrmester tölt be; német „Obrist-Wachtmeister”, magyar ezredeknél „supremus vigiliarum praefectus”, valamint a kurucoknál „főstrázsamester” elnevezése is ezt a hivatást fejezte ki. Az őrnagy tartott rendet a táborban; ellenőrizte, hogy a markotányosok nem használnak-e hamis mértékeket; takarodókor a csapszékeket végigvizsgálva, a hordón krétavonallal megjelölte, hogy mennyi ital hiányzik abból, nehogy ezután az időpont után kimérjenek még valamit; innen ered a takarodó német „Zapfenstreich” neve.

A főstrázsamestert csak 1755-től kezdve hívták németül „Major”-nak, magyarul pedig „örnagy”-nak, a német „Obrist-Wachtmeister” nevet azonban még száz évvel később, a múlt század derekáig is használták, de leginkább csak a magánéletben. A tüzérségnél a XVIII. század közepéig „Oberstückhauptmann” volt az őrnagy hivatalos elnevezése.

A gyalogságnál a XVIII. század közepéig szemle és díszkivonulás alkalmával egyedül az őrnagy volt lóháton, míg maga az ezredes is gyalog vonult ki.

Az ezredeknél zászlóaljakra, illetve lovasosztályokba szervezése alkalmával az őrnagy is kapott ilyen csapatrész fölött parancsnoki állást, sőt az ezredben az eddigi egy őrnagyon kívül még másodikat, sőt harmadikat is rendszeresítettek. Az őrnagyok az ezredben rangsor szerint kapták a 2., 3. és 4. zászlóalj, illetve lovasosztályparancsnoki állását s ezt mindannyiszor változtatták, ahányszor egymásközi rangviszonyuk változott. Például, ha az ezredhez a megüresedett egyik őrnagyi helyre a már ottlevőktől rangban idősebb őrnagy került, akkor a 2. zászlóalj vagy osztály eddigi parancsnoka a 3., az utána következő pedig a 4. zászlóalj- vagy osztályparancsnokságot vette át; az újonnan jött őrnagy pedig, mint az ezred őrnagyainak legidősebbje, a 2. zászlóalj vagy osztály parancsnoka lett. A huszárezredben ehhez képest a későbbi 3. osztályt 1851-ig „1. őrnagyi”, a 4-iket pedig „2. őrnagyi” osztályak nevezték. Az őrnagy 1805-ig szintén tulajdonosa volt az ezred egyik századának és a századosi jövedelemnek, miként ezt az ezredesre és alezredesre vonatkozólag már elmondottuk.

Az ezredest, alezredest és őrnagyot kezdettől fogva törzstisztnak hívták, mégpedig azért, mert az ezredtörzs állományába kívülük más tiszt nem tartozott; az oda beosztott hadbíró, lelkész, kvártélymester és más, esetleg tisztii ranggal egyenlő rangfokozatú egyén ugyanis nem

„tiszt”, hanem „hadbíró”, „lelkész”, stb. volt, miként e sorok elején már említettük. Tudniillik csakis azok számítottak tisztnek, akik a csapatnál kisebb-nagyobb parancsnoki állást töltöttek be.

A törzstisztek után következtek a főtisztek, vagyis a századok tisztjei. Ezek között a legmagasabb rendfokozatú volt a *százados*, akit német szolgálati nyelven a gyalogságnál, továbbá 1768-ig a dragonyosoknál is „Hauptmann”-nak, a lovasságnál „Rittmeister”-nek, a tüzérségnél pedig 1772-ig „Stückhauptmann”-nak hívták. A kurucoknál a százados-kapitány volt a neve, kivéve a közönséges mezei gyalogságot, vagyis a talpasokat, ahol a századparancsnok rendfokozatszerű elnevezése „főhadnagy” volt.

A „kapitány” név a határőr- és az irreguláris csapatoktól származik, ennél fogva eredetileg nem volt a „Hauptmann”-nal vagy a „Rittmeister”-rel azonos értékűnek mondható. Tradícióan alapult, hogy a hadseregben később a csendőrszázadost is „Rittmeister”-nek nevezték; t. i. a legelső tábori csendőrök annakidején lovasok voltak. És tradíció volt az is, hogy a lovas tüzérszázadost viszont „Hauptmann”-nak mondták, noha bizonyára jobban ráillett volna a „Rittmeister” név, mint akár a gyalog-csendőrré, akár pedig a szekeresz-századosra.

A százados a múlt évszázad elejéig, 1805-ig, jogszerinti tulajdonosa volt századának s állásából kifolyólag hasznát is húzta belőle, mert a teljes létszáma kapott zsoldal és ellátási pénzzel, — mint az ezredesnél már említettük — ő gazdálkodott. Innen ered a még manapság is fennálló, de formaságnál már egyebet nem jelentő szabály, hogy az ezredparancsnok a századost az ezred valamelyik századának parancsnokává nem kinevezi, hanem neki a század parancsnokságát adományozza. A század tulajdonjoga az elhunyt százados örököseit illette, akitől az utódnak meg kellett azt vásárolni.

Azonban nem mindegyik századparancsnok volt ilyen jó helyzetben. Ugyanis az ezred törzstisztjei, amint láttuk, egy-egy századnak a tulajdonjogát s így annak minden jövedelmét is élvezték. Eredetileg a századot ezeknek a törzstiszteknek személyesen kellett volna vezetni és igazgatni, azonban rendszerre vált, hogy ezeknek a századoknak parancsnoki gondjait helyettük az alszázadosra, a „Capitain-lieutenant”-ra hárítsák, aki tulajdonképpen csak hadnagynak számított, mert csak a XVIII. század közepétől kapott a hadnagyénál nagyobb fizetést. Az alszázados elnevezés 1849-ben „II. osztályú százados” lett és fizetés tekintetében, továbbá 1894-ig a gyalogságnál még abban is különbözött az I. osztályú századostól, hogy nem volt háttalva.

A lovassági II. osztályú százados eredetének még más oka is volt, mégpedig az, hogy amikor 1757-ben két-két akkori lovasszázadot, vagyis „Compagnie”-t közigazgatásilag is egy Escadronba egyesítettek, a két százados közül az idősebbik lett a századparancsnok, míg a rangban fiatalabb, mint arcvonal mögötti tiszt szerepelt. Az „Escadron” eddig az ideig t. i. csak harchoz alakult meg a két Compagnie-ből. Az Escadront alakító két Compagnie nyoma még egy évszázadig, vagyis a múlt század közepéig megmaradt; ugyanis az Escadron két úgynevezett „szárny”-ra tagozódott, amelyeknek egyike fölött, a belső szolgálat tekintetében, bizonyos önállósággal a II. százados parancsnokolt.

A lovasszázados-századparancsnoknak 1849-ig német szolgálati nyelven „Premier-Rittmeister”, a századhoz beosztott másik századosnak pedig „Second-Rittmeister”, az 1848—49-i honvédseregben ennek megfelelően első, illetve második, vagy alszázados volt a neve. A kuruc seregben

O. Cilia ezredes, budapesti olasz katonai attasé előadása az olasz oceánrepülőkről (Balbo hidroplánjai), február 21-én délután a Vigadóban. (Schäffer felv.)

ilyen megkülönböztetésre nem volt szükség, mert a lovasszázad, hasonlóan a *császári* lovasság akkori szervezetéhez, nem az imént ismertetett Escadronnak, hanem csak a Compagnie-nak felelt meg.

A századokhoz úgy a gyalogságnál, mint a lovasságnál eredetileg két alantás tiszttartozott, mégpedig a hadnagy és a zászlós. A XVIII. század elején szervezett gránátos-századoknak nem lévén zászlója, zászlós helyett második hadnagyot osztottak be oda, így a két hadnagy közül a rangidősebb *főhadnagy*, a fiatalabbik pedig *alhadnagy* elnevezést kapott; fizetésük azonban egyforma maradt. 1748-ban a főhadnagyi rendfokozatot már az egész hadseregben bevezették s most már a fizetését is nagyobbra szabták, mint a hadnagyét, akit ezentúl nemcsak a gránátosoknál, hanem az egész hadseregben kivétel nélkül alhadnagynak neveztek. Ez az utóbbi elnevezés százhusz évig, vagyis 1867-ig állott fenn, anidőn az alhadnagyokból ismét egyszerűen hadnagyok lettek. Az alhadnagyokat 1838-ban fizetés tekintetében két csoportba osztották, majd 1849-től ezen az alapon mint I. és II. osztályú alhadnagyokat különböztették meg őket. A két osztályba való sorolás 1867-ben megszűnt ugyan, azonban a fizetésbeli különbség még egy-két évig fennmaradt. A főhadnagyi rendfokozat általánosítása után, vagyis 1748-tól, mindegyik századhoz egy főhadnagy és egy alhadnagy tartozott, zászlóst azonban csak ahhoz a századokhoz osztottak be, amelyeknél zászló is volt. Ugyanis az osztrák örökösödési háború végéig, vagyis 1748-ig, mindegyik századnak külön zászlója volt; ettől az időtől a hétéves

háború végéig, vagyis 1763-ig, azonban zászlóaljakként már csak egy zászló maradt, míg végre 1867-től már csak ezredenként volt egy zászló.

A lovasszázadhoz a XVIII. század közepétől két főhadnagy tartozott. Ennek tradicionális oka volt; tudniillik az, hogy az Escadront 1757-ben két Compagnie-ből alakították, mely utóbbiak mindegyikében volt egy-egy főhadnagy; tehát a két Compagnie-ből szervezett Escadronba eszerint két főhadnagy került s ez mindvégig meg is maradt.

A tüzérségnél a harmincéves háború alatt a százados után következő tisztt neve „Zeugdiener zu Ross” volt. Majd 1669-ben a „Stückjunker” (főhadnagy) és az „Alter-Feuerwerker” (hadnagy) rendfokozatokat rendszerezítették. 1772-ben azután ezeknek az alantás tiszteknek elnevezését is, hasonlóan a hadsereg többi fegyverneméhez, főhadnaggyá, illetőleg hadnaggyá változtatták át.

A zászlós, akit a gyalogságnál „Fähnrich”-nek, a lovasságnál pedig „Cornet”-nek hívtak. (mely utóbbiból a kuruc sereg „kornétás”-a származott), nem tisztjelölt volt, mint a jóval később — t. i. néhány évvel a világháború előtt — rendszeresített névörököse, hanem a legalacsonyabb tiszti rendfokozatnak számított. Éppen ezért a zászlósok nősülhettek és házassági óvadékot kellett letenniük éppen úgy, mint a többi tiszteknek, persze csak azóta, amióta a házassági óvadék intézményét a XVIII. század közepén behozták. Érdekes, hogy eredetileg nem úgy volt a házassági óvadékkal — a kaucióval — mint manapság, hogy t. i. minél magasabbrangú a tisztt, annál

kisebb kauciót kell letennie, hanem megfordítva: a házassági óvadék összege a házasulandó tiszt rendfokozatával párhuzamosan növekedett.

Eredetileg a zászlós vitte a század zászlaját s azt, ha neki a hadnagyot kellett helyettesítenie, a zászlóvivőnek, a „Führer”-nek adta át. (Ez a „Führer” azonban nem tévesztendő össze a csak 1856-ban rendszeresített szakaszvezetővel.) A zászlót 1769-től kezdve már állandóan a zászlóvivő hordta, a zászlós pedig ugyanazt a szolgálatot látta el, mint a hadnagy vagy a főhadnagy. A zászlós volt hivatva a kórházban lévő legénység meglátogatására, azonkívül a halálraitéltek számára kegyelem kérésére, továbbá a becstelennek nyilvánított katonának ismét becsületessé tételénél a zászlóval végzendő szertartásra. Kegyes célzatú kötelmeiért „a század anyja” nevet adták neki. A régi zászlósi rendfokozat — mint már említettük — nem egészen felelt meg annak a zászlósi rendfokozatnak, amelyet jóval később, 1909-ben, léptettek életbe az akkor megszüntetett hadapród-tiszthelyettesi rendfokozat helyett. Az eredeti zászlósi rendfokozatot 1838-ban törölték el, s az akkori zászlósok alacsonyabb fizetésű alhadnagyokká lettek. A régi idők zászlósához körülbelül hasonló volt a világháború végén rendszeresített alhadnagyi rendfokozat, amelyet az imént említett, 1909-ben létesített zászlósi rendfokozat helyett léptettek életbe.

A tiszti rendfokozatokkal kapcsolatban a tisztisarjadékot alkotó hadapródokról is meg kell emlékeznünk. A hadapródot általában „kadét” néven ismerték, mégpedig úgy a katonaságnál, mint a polgári körökben is. A hadseregben 1763-ban szervezték a hadapródi intézményt és pedig egyelőre csak a gyalogságnál, míg a lovasságnál csak később, 1769-ben hozták be. Eszerint időszerűtlen, ha regényekben, novellákban vagy színdarabokban a hét-éves háború idejéből vagy az ettől régebbi időből „kadét”-ről beszél valaki.

Többféle hadapródot különböztettek meg. Rangban legmagasabb volt a zászlós-hadapród. Ilyenné a katonai akadémiák végzett növendékeit nevezték ki, vagy az úgynevezett „császári hadapródok”-at léptették elő, akikről még szólni fogunk. A zászlós-hadapród kivonulásnál a zászlóalj közepén, a két zászló között állott; innen származott a neve. Az ezredben mint legfiatalabb zászlós szerepelt és nem zsoldot, hanem havidíjat kapott, akárcsak a tisztek, akikhez különben hasonlóan volt öltözve is. Körülbelül ez a rendfokozat felelt meg a már említett, 1909-től 1918-ig fennállott, későbbi „zászlós” rendfokozatnak. Az összes zászlós-hadapródokat a XVIII. század végén, vagyis 1798-ban zászlósokká léptették elő és ezzel a zászlós-hadapródi rendfokozat végleg megszűnt.

A császári vagy másnéven cs. kir. közönséges (k. k. ordinari) hadapródok az akadémiák gyengébb előmeneteli növendékeiből kerültek ki, vagy pedig a legfelsőbb udvari haditanács, amely ekkor a külügyminisztérium szerepét töltötte be, tényleges tisztek fiait nevezte ki ilyenekké. A császári hadapródoknak sajátjukból kellett ruházatukat beszerezni; ők is havidíjasok voltak s hadapródi jellegük mellett még altiszti rendfokozatot is viselhettek. Öltözetük hasonló volt az örmesteréhez, de a bajuszt le kellett borotváltniok éppenúgy, mint a tiszteknek, akiknek a bajuszviselést különben is csak 1849-ben írták elő. A múlt század elejétől, 1807-től, már csakis a tisztek fiait nevezték ki császári hadapródokká, majd 1849-ben ez a hadapródi jelleg is megszűnt.

Számra nézve minden ezredben a hadapródok harmadik fajtájából, a „privat” vagy „ex propriis” hadapródokból volt a legtöbb, akik tulajdonképpen nem is voltak hadapródok, hanem mint tisztisarjadék és körülbelül a

jóval később, vagyis 1868-ban, szervezett egyévi önkénteseknek és a világháborúból jólismert hadapródjelöltöknek feleltek meg. Iskolázott fiúk, akik hazulról támogatásban részesültek, saját költségükön már 14—15 éves korukban is beállhattak valamelyik ezredbe, mint „ex propriis”, vagyis a maguk pénzén szolgáló közlegények. Katonai ismereteiket a századnál, vagy magántanulmányaik alapján szerezték és idővel császári hadapródokká, majd tisztekké léphettek elő. A régi tisztikar túlnyomó része az ő soraikból került ki. A múlt század elején ezt az intézményt rendezték és ezentúl legalább is 16 éves ifjakat vettek fel „ex propriis” közlegénnyé, mégpedig a hadtestparancsnokságnál leteendő vizsga alapján.

Nem nemes származású ifjaknak, akik az akkori kiváltságos világban nem voltak mentesítve a katonai szolgálattól, a legfelsőbb udvari tanácshoz kellett folyamodni, ha ilyen „ex propriis” hadapródok akartak lenni. Mindenki csak ahhoz az ezredhez kérhette felvételét, amelyik ezred az ő szülőföldjéről kapta legénységét. A hadapródok továbbképzésére a múlt század elején Grácban, Olmützben és az akkor még az ausztriai császársághoz tartozó Milánóban hadapródszázadokat állítottak fel, majd a múlt század közepétől az ezredeknél maguknál létesültek külön hadapródiskolák.

A hadapródi intézményt 1867-ben újjászervezték. Az ezrediskolák helyett hadosztályiskolák létesültek s a hallgatók neve eleinte nem hadapród, hanem tisztjelölt volt, míg két év múlva ismét visszatértek a hadapród elnevezéshez. Nemsokára felállították az általánosan ismert hadapródiskolákat, ahová négy középiskolai osztályt végzett 14—16 éves ifjak léphettek be és négy évig képezték ki őket az intézetben. A hallgatók tanulmányi előmenetelük alapján lettek altiszti rendfokozatot viselő hadapródokká vagy hadapród-tiszthelyettesekké. A hadapród-tiszthelyetteseket, miként már ismételten említettük, 1909-ben zászlósokká szervezték át, míg az altiszti rendfokozatú hadapródi jelleg egészen a világháború végéig megmaradt.

Megemlítendő még, hogy az 1848—49. évi honvédhadseregben a hadapródi intézményt eltörölték s a tisztek közvetlenül a legénység soraiból léptek elő.

A kikérdezésről.

írta: vitéz PAKSI-KISS TIBOR százados.

A Csendőrségi Lapok múlt évfolyamában megjelent hasonló tárgyú közleményeimben eddig csak a tanúk kikérdezésével foglalkoztam. Ebben a mai közleményemben a sértett (feljelentő) kikérdezésével, valamint a nyomozás egyik legfontosabb feladatával, a gyanúsított kikérdezésével kívánok foglalkozni, de kitérek egy-két olyan más körülményre is, amit a csendőrnek, aki jól akar kikérdezni, szintén tudnia kell.

A sértett és gyanúsított kikérdezésének perrendi szabályait a Szut. 68. és 69. §-ai részletesen tárgyalják, azért azokról itt nem írok, mert úgyis legfeljebb az utasítást ismételhetném, azért itt is csak a kikérdezés taktikai szabályaival foglalkozom.

A sértett, illetve a feljelentő nyújtják az első adatokat a nyomozó csendőr számára. Ők hozzák a bűncselekmény elkövetését nyilvánosságra. Ezért fontos, hogy már ezen első alkalommal mindent megtudjon a csendőr, ami a nyomozás bevezetéséhez szükséges, hogy tétovázás nélkül haladhasson a kitűzött cél, a bűncselekmény felderítése felé. Cél szerű

A tavasz hírnökei.

már a sértett vagy feljelentő első kikérdezésénél is — ha a bűncselekmény minősége és a körülmények megengedik — megbízható és titoktartó egyéneket az előadottak tanujaként alkalmazni, mert előfordulhat, hogy a feljelentést csak azért teszik meg, hogy azzal nagyobb bűncselekményt palástoljanak, vagy hogy a figyelmet más, fontosabb dologról eltereljék. Ha azonban ez az első kikérdezésnél nem lehetséges is, a további kikérdezéseknél bizalmi egyéneket a Szut. 425. pontja értelmében mindig alkalmazni kell.

A panasz felvételénél, illetve a feljelentés megtételénél bizalmi egyének nem alkalmazhatók, pl. ha a feljelentő vagy a sértett bosszútól fél, ha besugó jelenti fel az esetet, de technikai okokból is, pl. ha a késedelem veszéllyel jár és bizalmi egyének szerzése lehetetlen, mert ha a csendőr az idejét bizalmi egyének szerzésével tölti, a tettesnek vagy keresett tárgynak nyoma veszhet.

A sértettnél és a feljelentőnél az általános kérdéseket ugyanúgy kell feltenni, mint a tanuknál. Aztán vele is el kell mondatni általánosságban, hogy mi történt. Az előadását fel kell jegyezni és jól át kell tanulmányozni; a hiányzó és a nyomozás megindításához szükséges adatokra, valamint az esetleges hézagok pótlására részletkérdéseket kell feladni. Meg kell tudni tőle még azok nevét, tartózkodási helyét, akik az esetre bizonyítékkal szolgálhatnak és végül azt is, hogy kit és milyen indokolással gyanúsít a bűncselekmény elkövetésével. A kikérdezés egész menete a tanuk részére írtak szerint történjék. A kikérdezés után figyelmeztetni kell a sértet-

tet, hogy a dologról senki előtt se beszéljen, azt ne hivesztelje, mert ha a tettesnek tudomására jut, hogy cselekményét a sértett felfedezte, sőt már feljelentést is tett, alkalma nyílik a nyomok, bizonyítékok megsemmisítésére.

Gondoskodni kell, hogy a sértettet (feljelentőt) szükség esetén bármikor megtaláljuk és hogy őt amikor a nyomozásból kifolyólag, vagy bármi okból szükségessé válik, késedelem nélkül kikérdezhessük. Ilyen pótkikérdezés egyes dolgok tisztázására gyakran szükséges, de vigyázni kell, nehogy ezek zaklatássá fajuljanak és ezáltal a sértetteket, illetve általában az embereket a panasztevéstől, feljelentéstől elriasszák.

A sértett az ügyben mindig érdekelt fél, nála tehát a legtöbb esetben elfogultságot kell feltételeznünk. Már pedig tudjuk, hogy az elfogult vallomások, legyenek a legjobb szándéktól is vezetve, igen gyakran nem fedik teljesen a tényeket. De az indok nem mindig az, hogy a sértett az esetet a maga szempontjából részrehajlóan fogja fel és adja elő, hanem lehet nagy izgalom, bosszúérzet, akár a nagy veszteség vagy bántalom miatt való fájdalom stb., egyszóval olyan körülmény, amiről a sértett rendszerint nem is tehet.

A feljelentő már rendszerint tárgyilagosabban ítéli meg a helyzetet, de mint a tanuk vallomásánál láttuk, a feljelentő is sokszor rajta kívül álló lelki befolyásoknak, hibaforrásoknak van alávetve; azért bárki tegye is a feljelentést, jó az adatokat ellenőrizni és azok lehetőségét, vagy lehetetlenségét el-

bírálni. Ez nem azt jelenti, hogy az örsparancsnok a könnyebbik végét fogja a dolognak, azt mondja: nem történt itt semmi és egyszerűen papírkosárba dobja a dolgot. Nem. A puhatolásokat kivétel nélkül minden panasz ügyében be kell vezetni, a tanukat ki kell kérdezni stb., de nem szabad a sértett, vagy feljelentő előadását szentírásnak venni, hanem a tényállást mindig tárgyilagosan és nem egyoldalúan, csak a sértett vagy feljelentő előadásából, hanem az egész nyomozás, puhatolás eredményéből kell összeállítani.

Ha a sértett vagy feljelentő valószínűtlenséget állít, akkor őt, ha lehet, próbák útján is, ellen kell őrizni. Ilyen próbák a látási, hallási, erőpróbák stb.

Egyébként ugyanazok a lélektani tényezők, amelyek a tanuvallomások szavahihetőségét befolyásolják, nagyjában a sértettnél (feljelentőnél) is fennállanak. azért azokat itt újra nem ismertetem.

A Szut. 387. pontja szerint gyanúsított az, aki ellen nyomozás folyik, de aki ellen még vizsgálat elrendelése indítványozva, vagy vádirat benyújtva nincs.

Gyanúsítottként csak azt kell kikérdezni, aki ellen már határozott és megállapított adatokkal támogatott gyanú merül fel. Azt, aki ellen még csak puszta feltevés szól, egyelőre csak tanuként kell kikérdezni.

A lényeges különbség a tanu és gyanúsított kikérdezése között abban rejlik, hogy a tanu igazat köteles vallani, a gyanúsított azonban erre egyáltalán nincs kötelezve. A gyanúsított kikérdezésénél tehát legtöbbször különböző hazugságokból kell a titkolni szándékolt valóságot kideríteni.

Nem szabad azonban a csendőrnek szem elől tévesztenie, hogy a gyanúsított nem mindig a tettes is és hogy az eljárás célja nem az, hogy a gyanúsítottra a cselekményt minden áron rábizonyítsa, hanem az is, hogy módot nyújtson neki az esetleges ártatlanságának bizonyítására. Csak ilyen eljárás mellett fog a csendőr tárgyilagos és az igazságnak megfelelő eredményt elérni.

A büntettes állandó bizonytalanságban van afelől, hogy mit tud már róla a csendőr és mit nem tud még. Ezt a bizonytalanságot ki kell használni, mert később, amikor a gyanúsított nagyjában már megismerte a bizonyítás anyagát, jobban elő tud készülni a védelemre és ritkábban fog ellentmondásokba keveredni.

Az első kikérdezés a legfontosabb. Nyert ügye van a csendőrnek, ha azt úgy tudja eszközölni, hogy a gyanúsítottat nem kényszeríti védekezésre. Ezért a gyanúsított első kikérdezésénél, ha ezt az ügy mibenállása megengedi, nem is kell vele sejtetni, hogy ő a gyanúsított, hanem csak mint tanut kell kikérdezni. Ekkor, amikor a védelemre még nincs elkészülve vagy előkészítve, gyakran tesz olyan kijelentéseket, amelyekkel a későbbi védekezését meg lehet dönteni. Fontos a kikérdezés időpontjának megválasztása is, ebből a szempontból azt kell irányadóul tekinteni, hogy mindig akkor kérdezzük ki a gyanúsítottat, amikor bűnösségére és a bűncselekmény lefolyására nézve már elég adatunk van. A gyanúsított azonnali kikérdezése csak tettenérés esetén célhozvezető, mert ekkor még nem is volt ideje, hogy védekezési rendszerét kiépítse és így, nem tudván hirtelenében, hogy mivel védekezzen, a leg-

több esetben beismeri a cselekményt minden szépités nélkül úgy, ahogy volt.

A Szut. 431. pontja szerint minden gyanúsítottat külön-külön és minden esetben két bizalmi egyén jelenlétében kell kikérdezni. Külön-külön azért kell őket kikérdezni, mert ha azt egymás jelenlétében eszközölnék, úgy az egyik hallva a másik vallomását, alkalmazkodna ahhoz s így a védekezésüket, összebeszélésüket maga a kikérdező segítené elő. Még azt sem szabad megengedni, hogy a gyanúsítottak lássák egymást, még a kikérdezésen kívül sem. Legcélszerűbb őket, ha már el vannak fogva, külön helyiségben, egymástól teljesen elkülönítve őrizni is. Bizalmi egyének állandó jelenlétére itt még nagyobb szükség van, mint a tanuknál, igénybevételeket tehát sohasem szabad mellőzni. Mindenütt lehet két embert találni, de ha véletlenül mégis lehetetlen lenne, akkor csak az elodázhatatlan nyomozati cselekményeket és kikérdezéseket kell tanuk nélkül eszközölni. Mihelyt alkalom nyílik, a két bizalmi egyént meg kell szerezni. Jó ilyen esetekben a gyanúsítottat a két bizalmi egyén által jól megnézetni, mert nagyon jól tudjuk, hogy a védők által kitanított gyanúsítottak a főtárgyaláson rendszerint a csendőrök által történt bántalmazásokra és a csendőrség előtt tett vallomásuk kikényszerítésére hivatkoznak még akkor is, ha önként vallották be a tetteket. Ha két értelmes bizalmi egyén van jelen a kikérdezésnél, az ilyen védekezés eredményhez nem vezethet.

Ha a gyanúsított a kérdésre nem válaszol, belőle vallomást kikényszeríteni nem szabad. A Bünvádi Perrendtartás 135. §-a szerint a terhelt vallomásának vagy beismerésének kieszközölése végett nem szabad sem ígéretet, sem ámitást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert használni, sem a terheltet éjjeli kihallgatással, vagy más módon céltatosan kifárasztani. Nem szabad a terheltet határozatlan, homályos, többértelmű, fogásos vagy olyan kérdést intézni, mely a feleletre útmutatást tartalmaz, vagy amelyhez valamely be nem ismert tény beismertnek, vagy be nem bizonyított tény bebizonyítottnak van véve.

Ha a csendőr a Bünvádi Perrendtartás fenti §-ában foglaltakat szem elől téveszti és vallomás vagy beismerés kicsikarása céljából fenyegetést, bántalmazást vagy más erőszakot alkalmaz, bünvádi eljárásnak teszi ki magát. Az ilyen szabálytalan eljárás egyébként az ügy kiderítését amúgy sem mozdítja elő, mert a beismerő vallomást bármikor vissza lehet vonni, ha az nincs egyéb bizonyítékokkal is kellően alátámasztva, a csendőrt ellenben egész életére szerencsétlenné teheti.

Hogy nemcsak nálunk, hanem mindenütt menyire elítélik a fentvázolt helytelen eljárást, idézem Locardnak, a lyoni rendőrség igazgatójának szavait: „A gyanúsítottat, ha nem akarja beismerni tettét, megpofozzák, megverik, földre tapossák, törvényellenesen elfogják, éheztetik addig, míg a tetet magára nem vállalja. Az ilyen eljárás szégyene egy európai rendőrségnek és méltó társa a beugratási rendszernek. Sajnos, nagyobb városaink rendőrségének egész művészete a nyomozások terén beugratók alkalmazásából és a gyanúsítottak megveréséből áll.”

(Folytatjuk.)

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL!

Nők a háborús kémkedés szolgálatában.

Írta: SUHAY IMRE tábornok.

Kémkedés és nők . . . ez a két fogalom valahogy mindig összetalálkozott. Aki a történelmet, különösen a hadtörténelmet figyelemmel tanulmányozza, az tudja, hogy a kémkedésben mindig a nők voltak a mesterek. Őket sokszor nem a pénzvágy ösztönözte erre a szerepre, hanem a pénzen, elismerésen, szerelmen, bosszún kívül, — amelyek leggyakoribb indítóokai e veszélyes vállalkozásnak, melynek aktív részese mindig a fejével játszik, — gyakran kémkedtek ők az örök macskatermészetből kifolyólag, — csak kedvtelésből, — *l'art pour l'art!*

Igy a világháborúban is nagy szerep jutott a kémnőknek. Hivatásosoknak, amatőröknek, — de szépeknek és fiataloknak kellett lenniök.

A nagy világégés leghíresebb kémnőiről érdekesen ír Hans Freiherr von Grote.*

Igy például megismerjük a belga származású *Louise de Bettignies* szereplését, aki — mondhatni — pokoli gyűlölettel volt eltelve a németek iránt.

A Bettignies-család Roubaix-ban a legtekintélyesebbek közé tartozott és Louise szüleinek nagy szövőgyárai voltak.

Gyóntatóatyja tanácsára, — akinek később a tiltott rádióállomását, amivel az ellenséges híreket felfogta és a lakosságnak továbbította, a németek felfedezték, őt pedig hosszabb börtönbüntetésre ítélték — azzal kezdte meg működését, hogy leveleket és természetesen kémhíreket is csempészett Hollandiába. Ezután vezetőszeretpet vállalt a „Camouflages”** megszervezésében. Egy franciaországi útjánál, az angol hadszíntéren, felszólítják, hogy lépjen be az angol kémszervezetbe és ettől fogva bőségesen ellátják őt pénzzel, hogy ezzel a hatalmas angol hírszolgálatot támogathassa. Ezentúl Louise csodálatos ügyességgel ellenőrzi Belgiumban a német csapatszállításokat, néha maga is részt vesz a „sabotage” előidézésében és sok segítő társat és társnőt képez ki igen ügyesen, — míg végre a véletlen áldozatává lesz. De talán nem is annyira a véletlen, mint inkább a németek elleni nagy gyűlölete döntötte a romlásba.

*

Éppen útban volt Hollandiába és Londonba, hogy ott személyesen vegye át az utasításokat egy 300 tagból álló angol speciális ügynökség megszervezésére, amikor hamis útlevelel, szívességből egy le François nevű leányt átcsempészett a határon. Miután sikerült a német útlevel-

* Vorsicht, Feind hörte mit!

** Hadköteles egyéneknek a határon való átcsempészése.

ellenőrző-közegeket félrevezetni, — továbbmenve a határ felé, hangos és gúnyos megjegyzéseit meghallotta egy táboricsendőr. Igazolásra szólította fel őket s itt, hogy ismét megtévessze a hatóságokat, túlerélyesen lépett fel. Erre bekísérték őket a treyennes-i parancsnokságra. Mikor Louise látta, hogy veszve van, hirtelen egy pár fontos írást lenyelt, de észrevették és azonnal hánytatószert akartak beadni neki, amit azonban ő kiütött a német hivatalnok kezéből. Mivel német patikus nem volt a közelben, egy belgát hívtak, hogy adjon be neki hánytatót. ez azonban ehelyett hashajtót adott be. Így sikerült neki egyrészt a titkos írásoknak eltüntetni. Amíg vizsgálati fogságban volt, a német rendőrség kinyomozta majdnem az összes bűntársait és így teljes bizonyítékot szereztek Louise bűnössége mellett. Őt és két társát halálra ítélték, a többiek súlyos börtönbüntetést kaptak. Később Louise, aki tökéletesen beszélt németül, a belgiumi német kormányzóságtól kegyelmet kapott s a halálos ítéletet életfogytiglani fegyházra változtatták át. Így a siegburgi fegyházba került, — ahol azonban csakhamar a vezetője lett egy csomó, vele együtt elítélt kémnőnek, akiket állandóan lázadásra biztatott. Állandó szimulálással néha sikerül a rabkórházba jutnia, de egy alkalommal, amikor ismét készakarva hűlést akart szerezni, hogy kórházba mehessen, mellhártyagyulladását kapott és abba bele is pusztult.

Utolsó órájáig megmaradt küzdő párducnak, amelyik nem tud megnyugodni.

Bettignies Louise típusa volt azoknak a kémnőknek, akik tisztán gyűlöletből vállalkoznak erre a veszélyes szerepre. Az ő hazafiassága nem hordta magán a hazaszeretetet nemes pecsétjét, csak a gyűlölet pokoli bélyegét. A franciák azonban joggal emelhetek neki Roubaix-ban szobrot, míg az angolok, — miután már nem vehették hasznát, — megfélekeztek róla.

*

Egy másik igen érdekes kémnő „a szép Flóra” néven ismert asszony, akinek sem az eredetét, sem a honosságát nem lehetett megállapítani. Voltak, akik azt mondták, hogy német eredetű és előkelő családból származott, mások azt állították, hogy írországi; ismét mások, hogy osztrák. Akárhogy is volt, „Miss Flóra”, — ahogy az angolok nevezték, — folyékonyan beszélt több nyelvet, kitűnő nevelésben részesült és magas műveltségű volt. Ma egy angol kémnőiskolának vezetője, ahol fényes kémtehetségét és tapasztalatait sajátíttatja el tanítványai-val és így az új generáció egyik legkitűnőbb kémnőit neveli.

Ez a mesterkémnő, aki száz és száz esetben a reá-bízott legnehezebb feladatokat is sikeresen végezte el, egész működése alatt csupán három balsikerű ténykedést tud feljegyezni. Hódító szépség volt, akinek alig lehetett ellentállni. Háború előtt az angoloknak kémkedett Franciaországban. Itt egy magasállású francia politikus, akit állandóan kikémlelt, — megkérte a kezét. Ő megajándékozta egyszer a szerelmével, aztán áttette tevékenységének színhelyét máshová. — nyomtalanul eltűnt. A háború alatt Svájcban majdnem áldozata lett egy értékes német háborús ügynök, aki „Ehrhardt tanár” néven lakott a legnagyobb montreuxi szállodában úgynevezett titkárával. Az angol hírszolgálat azonban kikutatta, hogy az e név

KI TUDJA?

Milyen teljesítményekkel örökítette meg emlékét idősebb Andrássy Gyula gróf?

alatt szereplő úr igen fontos iratok felett rendelkezik, amelyekre az angol hadvezetőségnek igen nagy szüksége lenne: és bármilyen gyakorlott és ügyes is volt az állítólagos Ehrhardt tanár, mégis sikerült „Miss Flóra”-nak — aki ugyanott mint osztrák bárónő szerepelt — a közelébe férkőzni és egy este meghívatni magát vacsorára a „tanár” úr lakosztályába.

A legnagyobb szerelmi mámorban egyszerre arra kérte őt, hozná el neki a saját kölni vizét, — és amíg Ehrhardt pár pillanatig odavolt, felhasználta az alkalmat és az íróasztalon levő iratcsomót felkapva, el akart tenni. De ebben a pillanatban a titkár hátúiról lefogta. A meglepett ügynöknő térdrevetette magát és zokogva könyörgött, hogy ne tegyenek ellene semmit, esküdözött, hogy ez volt az utolsó szolgálat, amit az angoloknak akart tenni, mert már megelégette ezt a mesterséget. Hogy ezt bebizonyítsa — és ha futni engedik — feltárja a „tanár”-nak, amit az angol hírszolgálatról tud. Német szolgálatba azért nem akar belépni, mert véget akar vetni eddigi életmódjának és nyugalomra vágyik. Az egész éjszakán át dolgoztak és mire megvirradt, egész hosszú lista állt a „tanár” rendelkezésére, amelyre a Németországban levő összes angol háborús ügynökségek fel voltak jegyezve, a nevezetesebb egyének neveivel. Reggel „Miss Flóra” elutazott; és mikor a német hivatalos hírszolgálat a jegyzéket átvizsgálta, — rájött, hogy az nem más, mint egy elmés és okos agynak a veszély pillanatában megnyilvánult hihetetlenül ügyes koholmánya.

1916-ban „Miss Flóra” Belgiumban működött. Megszervezte ismét a német csapatszállítások ellenőrzését és így ismét helyreállította a Louise Bettignies elfogatása által abbamaradt hírszolgálatot.

Sikerül a „Miss”-nek a háború alatt egymásután, — anélkül, hogy ezért valaha is meggyanúsították volna — Berlinben, Hamburgban, Münchenben és Essenben kémkedéseket folytatni; a legmagasabb körökben forgott, sőt e révén elérte azt is, hogy a fegyverkezési üzemekbe is bepillantást nyerhetett. Németországban mint a holland „Flóra van Roland” szerepelt. Ez alatt a név alatt rejtőzve sikerült neki a legnagyobb mesterfogása. Eljuttatta az angolokhoz a német tengerészeti jelkódexet. Hogy ez miképpen sikerült neki, még ma is titok. Csak annyit tudnak, hogy egyideig egy magasrangú tengerésztisztnek volt a szeretője és hogy egyszer ez megengedte neki, hogy a hajóra kísérhesse. Már most vagy sikerült neki a jelkulcsot észrevétlenül magáhozvennie, vagy pedig a tiszt, ha rá is jött, megfélelkezve a maga szolgálati kötelességéről — nem jelentette be. Mindenesetre az angoloknak már jóval a scagerraki csata előtt a tulajdonukban volt a német tengerész jelkódex, anélkül, hogy a német flottaparancsnokság ezt sejtette volna. A scagerraki csata alatt Jellicoe angol admirális a németek minden szikrajelét így könnyen megfejthette. De „Miss Flóra” még ennél is többet tett. Sikerült neki a német tengerészek között a kémkedést olyan kitűnően megszerveznie, hogy minden német hajó kifutását, minden német tenger-alattjárónak a parancsszerűtől az irányát az angolok az indulás pillanatában már megtudták.

Még a fegyverszünet után is tevékenykedett a „Miss”. Először Prágában egy cseh arisztokratanő álarcában, anélkül, hogy valaha gyanus lett volna, és itt a legjobb barátnője lett egy magasállású cseh hivatalnok amerikai születésű feleségének.

Ezután Sztambulba tette át működésének színterét, ahol a Pera-Palace szállodában, mint gazdag angol nő, egész lakosztályt lakott és a menekültek sorsát karolta fel, mint „angol jötevő”. Ezúton sikerült neki a görög-

katholikus pátriárkával szoros összeköttetésbe kerülni. Hogy ennek a szereplésének mi volt a célja, — nem tudni, de annyi bizonyos, hogy „Miss Flóra” soha semmit sem tett cél nélkül.

Innen visszatért Angliába s magávalvitt egy egészen fiatal örmény leányt, aki aztán később tanítványa is lett.

A tisztán pénzvagyból erre a veszélyes pályára lépő nőknek a példaképe egy bizonyos *Stubert Emma* nevű asszony. Bécsi származású, klasszikus szépség, nagy, álmotag szemekkel és behízeltgően kellemes organummal. Semmi sem árulta el, sem a megjelenése, sem a beszéde, sem a bársonyos tekintete ennek az asszonynak a tulajdonképpeni belső énjét, ami csupa önuralom, akarat, céltudatos előretörés és kegyetlenséggel határos szívtelenség volt. Ehhez járult még igazán sziporkázó szellemessége, nagy kitartása és hihetetlen ellenállóképessége, amilyent ritkán találni. Rendesen igen gazdag, előkelő asszony szerepét játszotta, aki vagyonánál fogva abban a szerencsés helyzetben van, hogy a világot beutazhassa. Már a háború előtt állandóan a leghíresebb világfürdőket kereste fel: így Aix-les-Bain-ben, Biarritz-ban, Monte-Carloban gyakran megfordult, egy előkelő osztrák nő társaságában, akit mint társalkodónőjét szerepeltetett, aki azonban nem volt más, mint egy szintén igen ügyes szélhámosnő. Senki sem gondolt volna arra, hogy *Stubert Emma* fizetett ügynöknője az angol „Secret-Service”-nek. Hogy ennek az angol szervezetnek a szolgálatába lépett, annak két indítóoka volt: kalandvágy és leküzdhetetlen hajlam a hihetetlen fényűzésre. A háború kitörésekor azonnal Svájcba utazott. Itt is a legjobb körökben mozgott, sőt a diplomata-társaságokba is bejáratos volt. Főfeladata ezidőben a kémelhárító-szolgálat volt. És ebben a minőségében véghez tudta vinni azt, hogy szerelmi kapcsolatot kezdett a központi hatalmak egy ottműködő fontos kémügynökével; akit az első kedvező alkalommal az angolok kezére játszott és kénytelen volt annak kivégzésében. Jellemző rá a következő eset:

1919-ben egy svájci patikusra lett figyelmes, aki bár gyakran utazott Franciaországba, de azért ellene semmi indokolt gyanú nem forgott fenn. Erre *Stubert Emma* azt a javaslatot tette a francia hatóságoknak, hogy ő átcsalja ismét a határon és a forma kedvéért vele együtt tartóztassák le őt is, hogy így esetleg vallomásra lehessen bírni és ártalmatlanná tenni. Ezek után a szeretője lett, beférkőzött a teljes bizalmába és legközelebb átkísérte őt Franciaországba, előre tudatva ottan megérkezésüket az „általános biztonsági” hivattal. Megérkezve a „bellegarde”-i pályaudvarra, mindkettőjüket — megállapodás szerint — letartóztatták. A közelben egy raj katonaság volt felállítva. A biztonsági hivatal főnöke rámutatott a katonákra, akik, szerinte, az ő agyonlövésükre lettek kirendelve és a következőket mondta nekik: „Nekünk minden bizonyítékunk megvan a bűnösségük mellett és ez elég, hogy a hadbíróóság azonnal összeüljön és a halálos ítéletet rögtön kimondja. De megkegyelmezzünk maguknak, ha a mi szolgálatunkba lépnek, elárulják nekünk a maguk megbízóinak a szervezetét és felvilágosítanak, hogy milyen feladatok megoldásával lettek megbízva.” A patikus minden bűnösségét tagadta. *Stubert Emma* ekkor tökéletes komédiát játszott. Zokogva, összetörten könyörgött a szeretőjének, hogy mivel a franciák úgyis tudnak mindent, ne tagadjon tovább, valljon be mindent! És ha már magát nem akarja is megmenteni, legyen reá tekintettel és mentse meg az ő életét. A hivatalfőnök újból a lelkére beszélt — és erre a patikus megtörve kijelentette, hogy ő soha semmiféle meg-

bíztatást „el nem vállalt, csak híreket közvetített”. Erre a patikust Párisba szállították és ott a „második hivatalnál” újból kihallgatták. Ezután a haditörvényszék halálra ítélte és agyonlőtték.

De még a legóvatosabb félvilági nővel is megesik, hogy tényleg szerelemre lobban. Ez történt meg Stubert Emmával is. Beleszeretett egy német tisztbe, akit neki kellett kikémlelnie, de ügyessége cserbenhagyta, mert nem sikerült neki ezt a tisztet meghódítania. Aki eddig a férfiakkal csak játékot űzött, — most maga lett játékszer egy férfi kezében. Elkeseredetten ment a svájci angol „hírszolgálat” vezetőjéhez, visszaadta az utoljára kapott pénzösszeget, kijelentvén, hogy ebbe a tisztbe szerelmes lett és nem képes ellene kémkedni. És az angol mosolyogva tudomásulvette a dolgot.

*

Nemsokára Emma ismét jelentkezett nála. Ez a szerelmi csalódás még nagyobb vámpírt csinált belőle, mint amilyen addig volt. Ezután soha nem fordult többé elő nála, hogy ilyen lelki „tévútra” kerüljön.

Innen Németországba ment s ott sikerült neki egy német kémelhárítóosztályban működő magasállású egyén szeretőjévé lennie. E révén elérte, hogy pontosan megtudta a német „lehallgató állomások” szervezetét és még számos fontos hadititkot. Hihetetlen ügyességgel tudta elhitetni magáról, hogy ő egy magasrangú német tisztnek az özvegye, aki azon fáradozik, hogy halott ura sírját megtalálja és kedves halottját hazaszállíthassa. Amikor céljait elérte, azzal a kifogással, hogy a sírt így nem tudja megtalálni és az azonosságot pontosan megállapítani, Svájcba ment s ott a „Vöröskereszt” útján próbált továbbdolgozni.

Ide tényleg megérkezve azonnal felajánlotta szolgálatait a „Vöröskeresztnek”, hogy azután ezen állása révén megoldhassa egy újabb feladatát, a francia és belga lakosság ellenőrzését és kihallgatását, akik a németek által kiürített területek következtében a hadszíntérre kerültek. Mint vöröskeresztes nővér segédkezett ezeknek a menekülteknek a fogadtatásánál és itt mindjárt ki is kérdezte őket. Erről azonnal megbízható jegyzetet állított össze, felírva azoknak a francia és belga lakosoknak a neveit, akik valamiképpen a németeknek szolgálatokat tettek. Viszont olyan listát is készített, amilyeneken azoknak a nevei szerepeltek, akik alkalmasak voltak arra, hogy a francia hírszolgálatnak a német frontról és a mögöttes országból híreket szolgáltatassanak. Az előbbi névjegyzéknek az alapján, amit az angolok átadtak a franciáknak, a háború után száz és száz embert fogtak el és végeztettek ki.

*

A háború alatt a franciák igen sok kémnőt lövettek agyon, anélkül, hogy előbb pontosan és lelkiismeretesen elvégezték volna a vizsgálatot. Így egészen bizonyos, hogy ártatlanul végezték ki a híres Mata Hari táncosnőt is. E körül a nő körül a legfantasztikusabb legendák keltek szárnyra. Pedig ő tulajdonképpen nem volt más, mint egy szép „nagyvilági nő”. Németországnak, — mint azt Gempp altábornagy, az igazsághoz híven, kijelentette — semmit sem tett. Mata Hari, aki nem exotikus eredetű volt, mint azt legtöbben hitték, — egy holland tisztnek volt a felesége. Rengeteg szeretője volt a legkülönbözőbb országokban. Először a hollandiai francia katonai attasét boldogította, majd a háború alatt beleszeretett egy német tisztbe, akit többször meglátogatott Németországban. Franciaországban egész csomó politikust és tisztet tüntetett ki barátságával. Majdnem biztos, hogy Enrique

Gomez Carillónak, a németfaló spanyol újságírónak is volt a szeretője és hogy ennek az akkori felesége, Raquel Meller táncosnő bosszúból játszotta őt a franciák kezére. Elítélésének okául azt hozták fel, hogy túlgyakran járt Németországban, pénzküldemény is jött neki onnan, — de persze ez nem kémkedésének, hanem szerelmének jutalma volt. Vesztét tulajdonképpen a francia Messimy tábornok okozta, aki megúnván a szerelmesét, a legegyszerűbben úgy akart tőle megszabadulni, hogy egész rafinált kémhálót szőtt köréje, ami aztán vesztőhelyre sodorta a szép táncosnőt.

CSENDŐR LEKSZIKON.

33. Kérdés. A vadőr tettenér két egyént az erdőben, amint tilos területen vadásznak. Az esti homályban rájuk kiált, hogy álljanak meg és igazolják magukat. A két ismeretlen egyike erre a másiknak odakiáltja: „Lódd ki a szemét, mit keres még itt most is!” A vadőr erre egy fa mögé húzódik s onnan lövést tesz feléjük, erre elmenekülnek. A nyomozás során kiderül, hogy a két egyén mindegyike közismert orrvadász s hogy egyikük a vadőr lövése miatt megsebesülvén, 20 napig gyógyuló sérülést szenvedett. Mi ennek az esetnek megítélése bűnvádi szempontból?

Válasz. A tettenért orrvadászok elkövették a vadászati törvény 27. §-ába ütköző minősített orrvadászat kihágását, mert a vadászati jogositott engedelmével nélkül vadásztak, vagyis oly helyen vadásztak, ahol a vad kizárólagos elsajátítására vonatkozó jog másé; mert továbbá azt, aki őket tettenkapta, veszedelmesen megfenyegették. Elkövették továbbá az 5007. P. M. 1924. sz. rendelet 22. §-ának c) pontjába ütköző pénzügyi kihágást, mert vadászjegy nélkül vadásztak. Minthogy pedig a veszedelmes fenyegetés külön büntetendő tényálladék, a Kbt. 41. §-ába ütköző közcsend ellen való kihágás megállapítására alkalmas, e kihágás miatt is feleletre kell őt vonni. Ha a vadőrt e minőségében hatóságilag feleltették, a veszedelmes fenyegetés nem a Kbt. 41. §-ába ütköző kihágás tényálladékát meríti ki, hanem az 1914. évi XL. t.-c. 4. §-ának 2. bekezdésébe ütköző, a 6. § szerint minősülő hatósági közeg elleni erőszak büntetést.

A vadőrt szintén terheli bűncselekmény gyanuja, még pedig a Btk. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetének kísérletéé, a Btk. 65. §-a szerint. Hogy ugyanis a vadőr jogos önvédelem keretében lött-e az orrvadászokra, tehát javára beszámítást kizáró ok forog-e fenn vagy sem, nem a nyomozás során, hanem az ítélobíróság által eldönthető kérdés. Lehetséges ugyan, hogy a kir. ügyészség nem fog a vadőr ellen vádat emelni, ha a nyomozás adataiból úgy látja, hogy a vadőr elítéltetése kizárt dolog, a csendőr azonban semmiesetre sem indulhat ki ilyen megfontolásból, hanem a gyanu szerint fennforgó bűncselekmény tényelemeit aprólékos részletelig ki kell nyomoznia.

34. Kérdés. A járőr három veszélyes foglyot a községi előljáróságnak ad át, hogy azokat fegyveres polgári egyénnel őriztesse, mert a járőrnek még két szökésben levő egyén üldözésére kell indulnia, még pedig haladék nélkül, mert a késedelem az üldözés sikerét veszélyezteti. A községi előljáróság két polgári egyént erre a célra kijelöl, azonban ezek nem hajlandók a megbízatást teljesíteni, még akkor sem, amikor erre őket a járőr is külön felkéri. Nem követett-e el a két polgári egyén valamely megtorlás alá eső cselekményt s egyúttalában milyen magatartást kell tanúsítania a járőrnek ily egyénnel szemben?

Válasz. Megjegyezzük, hogy a Szut. általában nem ismeri azt az esetet, hogy a csendőri őrizetben levő fogoly

egyszerűen rábízássék polgári egyének őrizetére, ha mindjárt ezeknek a polgári egyéneknek szerepeltetése a községi előjáróság közbenjötté mellett történik is. A csendőr felelős az őrizetben levő fogolyért, ez a felelősség azonban szerte-foszlanék, ha a Szut. megengedné, hogy a csendőr, ha csak ideig-óráig is búcsút mondva a fogolynak, más, a csendőrségi előjárók által felelősségre nem vonható egyénekre átruházhatná az őrzés feladatát. A Szut. 559. pontja, intézkedik ugyan felfegyverzett polgári egyének igénybevételéről ilyen célra, de ezek a polgári egyének csak a csendőrség támogatására szolgálhatnak, önálló szerepük nem lehet.

Mindebből tehát az következik, hogy a csendőrnek a foglyot a kezéből oly módon kiadnia, hogy az őrzés feladata másra háruljon át, tilos.

Az őrzéstől vonakodó egyénekké szemben egyébként a csendőrnek semmiféle kényszerítő hatalma nincsen. Alkalmos egyének kijelölése és megszabott feladat ellátásáról való gondoskodás tisztán a községi előjáróság dolga.

35. Kérdés. A vadászatra jogosult kíséretében vadászás alkalmával két hajtó is van. Ezek hajtás közben idegen vadászterületre lépnek. Vadászati kihágás tényállás-e a fennforog-e a két hajtóval szemben?

Válasz. A vadászati kihágást (V. T. 26. §) mint tettes az a vadászatra jogosult követte el, aki nem akadályozta meg haitóit abban, hogy idegen vadászterületre lépve a vadat ott felriásszák. A haitó itt az eszköz szerepét játszotta s az elkövetett kihágásért mint segéd felel. A nap-számban alkalmazott haitóra kiszabott pénzbüntetésért azonban a felfogadó a felelős.

36. Kérdés. A cseléd elveszti a gazdájától rábízott 80 P készpénzt. Gondatlanságát ellenlezi akarván, azt színleli, hogy betörők áldozata lett. Feljelentést is tesz, ismeretlen tettes ellen, mire a bűnügyi nyomozást a hatóság megindítja. Büntető cselekmény-e a cselédnek ez a rosszhiszemű eljárása?

Válasz. Nincsen olyan büntető jogszabály, amelybe a cseléd eljárása beleütköznék. Más lenne az eset, ha a cseléd eltulaidonította volna a pénzt, vagy valamely megnevezett, létező egyén ellen tett volna feljelentést. Előbbi esetben a jogtalan eltulaidonítás miatt, utóbbiban hamis vád miatt felelne. A hatóság illetően félrevezetését egyébként törvényeink nem büntetik.

37. Kérdés. A gyanúsított szándékosan felgyújtja a sértettnek a határban lévő, levágott és kérébe rakott nádját. A kár 50 P. Mily büncselekményről van szó?

Válasz. A cselekmény a Btk. 418. §-ába ütköző, idegen ingó dolog szándékos megsemmisítésével elkövetett vétség. Ha a felgyújtás gondatlanságból történt volna, akkor az 1894. évi XII. t.-c. 94. §-ának e) pontjába ütköző mezőrendőri kihágás forogna fenn.

38. Kérdés. Védi-e a mentelmi jog az országgyűlés tagját abban az esetben, ha ellene nem e minőségben tanúsított magatartása miatt katonai becsületügyi eljárást indítanak?

Válasz. A Szut. 501—503. pontja ismerteti a mentelmi jog tartalmát és meghatározza a csendőr magatartását, ha a bűnvádi nyomozás során szembetalálja magát a mentelmi joggal. A mentelmi jog szabályai nincsenek törvénybe foglalva, ezek szokásjogon, az országgyűlésnek egyes felmerült esetekkel kapcsolatosan hozott határozatain alapulnak.

Általános szabály, hogy a képviselőház vagy felsőház engedélyt ki kell kérni, ha az országgyűlés tagja ellen bűnvádi eljárást akarnak indítani, még pedig akár polgári büntetőeljárás, akár katonai büntetőeljárás, akár jövedéki büntetőeljárás során, akár büntett vagy vétség, akár kihágás tárgya a vádnak.

A jogi irodalomban vitás, hogy ha a katonai hatóság becsületügyi eljárást indít az országgyűlés tagja ellen, ki kell-e kérni az illető ház engedélyét.

A magyar országgyűlés képviselőháza e kérdésben az ú. n. Nessi-ügy alkalmából akként döntött, hogy a katonai becsületügyi eljárás megindításához a mentelmi jog felfüggesztését kérni nem kell. Egy Nessi Pál nevű képviselő Mátyás király szobra leplező ünnepségeivel összefüggően Kolozsvárt, 1902-ben, tüntetés megszervezésében vett részt a Gotterhalte ellen. A képviselő tartalékos tiszt volt s a katonai hatóság e magatartása miatt becsületügyi eljárást indított ellene. A képviselő bejelentette mentelmi joga megsértését. A képviselőházban szenvedélyes viták folytak erről a kérdésről. Nessi Pál egyébként, tartván attól, hogy tartalékos tiszt rangjától megfosztják lemondott tiszt rangjáról. Jóval ezután súlyos becsületbeugó gyanu merült fel ellene, mire az országból kivándorolt.

39. Kérdés. A sértett 15 hold földet haszonbérbe ad a gyanúsítottnak. A szerződés egyik pontja szerint a bérlemény területén termelt takarmány csak a gyanúsított, mint bérlő állataival etethető fel, a maradék pedig a sértettnek, mint haszonbérbeadónak, a gazdasági év végén kiszolgáltatandó. A sértett megtudja, hogy a gyanúsított a bérlemény területén termelt tengerit másnak eladta. Felelősségre vonja, mire az kitérőleg felel. A sértett feljelentést tesz az országon. Mi általában ilyen természetű feljelentések esetén a csendőr helyes eljárása?

Válasz. Az eset megítélésénél elsősorban szembeötlök, hogy haszonbérleti szerződés megszegéséről van szó. A csendőrnek lehetőleg óvakodnia kell attól, hogy ilyen természetű ügyekbe belebocsátkozzék, mert könnyen oly jogi kérdések útvesztőjébe kerül, amelyekben magát nem tudja kiismerni. Ha ugyanis tisztán a haszonbérleti szerződés egyik pontjának megszegéséből alkotom meg az elkövetett büncselekmény jogi képét, akkor elsősorban is tudnom kell, hogy a magánjog szabályai szerint egyáltalában érvényesen jött-e létre az a szerződés, másodsorban össze kell vetnem a megszegett pontot a szerződés többi pontjával, hogy helyes értelmét megállapíthassam. Arról nem is szólnunk, hogy az egyes szembenálló felek homlokegyenest ellenkező értelmet adhatnak az egyes pontoknak, amellet, hogy egyikük sem vádolható rosszhiszeműséggel.

A csendőr tehát ily esetben kövesse a Szut. 404. pontjának rendelkezését s világosítsa fel a panaszkodót arról, hogy vélt sérelmét polgári per útján orvosolhatja. Ezt a fennforogó esetben annyival is inkább meg kell tennie, mert a szerződésnek a kérdésben idézett pontja az értelmetlenséggel határos. Nem lehet ugyanis megállapítani, mi ennek a pontnak a célja? Köteles-e a bérlő egyáltalában takarmányt termelni s ha igen, alaposan számíthatott-e a bérbeadó neki jutó fölöslegre? Mi történik akkor, ha a bérlő eladja a termelt silány takarmányt s állatainak jobbat vesz? Ilyen és más hasonló kérdésekben kellene először tisztán látni, amíg következtethetünk a bérlő rosszhiszeműségére és károsító szándékára, s csak akkor dönthetjük el, hogy sikkasztás vagy csalás alapos gyanujával illethetjük-e őt.

40. Kérdés. A házasságon kívül teherbe jutott gyanúsított nő egy másik gyanúsított nő közreműködésével, aki erre jutalomért vállalkozott, elhajtja 5 hónapos méhmagzatát. A nyomozás során a járőr az elhajtott méhmagzatot egy kertben elásva megtalálja. Talált hullának tekintendő-e a méhmagzat? Közfeltűnést keltő büncselekményről van-e itt szó s így a Szut. 517. pontjában szabályozott bejelentés alá esik-e? El kell-e fogni a gyanúsítottakat?

Válasz. A teherbe esett nő cselekményére a törvény a Btk. 285. §-a 1. bek. 1. tétele szerint 2 évi börtönt szab, míg közreműködő társnőjére 5 évig terjedő börtönbüntetés vár. Pusztán a várható büntetés súlya miatt tehát elfogásuk nem indokolt, hanem elfogásukat a Szut. 312. B. vagy D. pontja alapján kell esetleg elhatározni, tehát például ha rendes lakóhelyük, foglalkozásuk nincs, szökésre tettek kísérletet, cselekményüket más bűnvádi eljárás folyamán követték el, stb.

Az elásott méhmagzat talált hullának nem tekinthető. A „hulla”, „holttest” szó, valamint az elvetélt „méhmagzat” külön fogalmak, amelyeket egymással nem szabad összezeréselni. Bűnügyi szempontból holttest (hulla) az, amely törvényszéki boncolás tárgya lehet. Törvényszéki boncolás pedig az, amely az idevágó szabályokban részletezett körülmények megállapítására alkalmas. Minthogy az 5 hónapos méhmagzat még fejletlen, szabályszerű boncolás tárgya nem lehet, hanem legfeljebb csak részletes vizsgálat, illetve pusztá orvosszakértői szemle alá vehető. Ha az elvetélskor távozott méhmagzat külsőleg rendes fejlettségűnek látszik, akkor már az elveszületés kérdése nyomul előtérbe s így gyermekölés gyanuja forog fenn. Ezért a még ki nem fejlődött méhmagzat nem holttest, hanem a méhből kiürült anyag.

A magzatelhajtás büncselekménye általában nem tartozik a közfeltűnést keltő büncselekmények közé s így feljelentés alá nem esik. Közfeltűnést ez a büncselekmény legfeljebb akkor keltene, ha tömeges, sorozatos és üzletszerű elkövetéséről lenne szó, ami egész vidékek lelki fertőzöttségére hívna fel az ország figyelmét.

KI TUDJA?

Mit jelent a S. O. S. jelzés, amit a hajók nagy veszély esetében leadnak?

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Gyujtogatási esetek kiderítése.

írta: **BATÁR ANTAL** tiszthelyettes (Budapest).

Tűzvész, vízáradás, vagy bármiféle elemi csapás érthető izgalmat, nagyfokú nyugtalanságot szokott a lakosság között előidézni. Ez érthető is, hisz az ilyen esetek szokatlan mérvben veszélyeztetik a vagyont, testi épséget, sőt gyakran az emberéletet is.

Az elemi csapások között leggyakoribb a tűzvész. Városon csakúgy szokott pusztítani, mint a legkisebb faluhelyen. Keletkezésének igen sokféle oka lehet. Villámcsapás, öngyulladás, véletlenség, gondatlanság, villamosági rövidzárlat, robbanás, szándékos gyujtogatás stb. Ezek a csendőrijárőrök előtt mind ismeretesek. Nyomozásuk azonban igen nehéz, mert a legtöbb esetben az előidézéshoz használt bűnjel stb. elégés folytán teljesen megsemmisül, így tárgyi bizonyítékot csak igen ritkán sikerül beszerezni, úgyhogy igen sok tüzeset nyomozásánál pusztán következtetésre van utalva a járőr.

A tűzvészt előidéző okok között legsúlyosabb a szándékos gyujtogatás. A magyar büntető törvénykönyv szerint szigorú fegyházbüntetés jár érte, sőt jelenleg rögtönítélő eljárás alá tartozik.

Az alábbi leírásban két szándékos gyujtogatási esetet, azok mikénti nyomozását és kiderítését fogom ismertetni.

A Hont vármegyében fekvő Hévmagyarád községben, 1915. évi október 5-én éjjel 11 órakor Gyömrői Balázs* földbirtokos, egyben magasállású tisztviselő, tulajdonát képező és a szérűjében elhelyezve volt összes szalma- és takarmánykazlak kigyulladtak és teljesen leégtek. A kár 10.000 koronát tett ki.

Az oltásnál az örs összes legénységével közreműködtem. A nyomozást a tüzeset után azonnal megindítottuk.

Feltevésünk szerint a tüzet csakis szándékos gyujtogatás okozhatta. Ezt abból következtettük, hogy a tűz éjjeli időben, egyszerre több kazalnál és a kazlaknak nem a község felé, hanem ellenkező irányban, a szántóföldek felé eső részén ütött ki.

Töprengtünk, hogy ki volna gyanúsítható ennek a súlyos bűncselekménynek az elkövetésével. Első gyanunk az uradalmakba munkára kiadott mintegy 400 orosz és szerb hadifogoly ellen irányult.

A világháború alatt, mint ismeretes, az ellenséges hadifoglyok hazájukból olyan tartalmú utasításokat kaptak, hogy úgy a lábbon álló gabonát, mint egyéb terménykészleteket igyekezzenek felgyujtani, hogy az ellenséges országok ellentállóképességét ezáltal is csökkentse.

A hadifoglyok között lefolytattuk a nyomozást, de

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

semmi kézzelfogható adatot nem lehetett beszerezni arra nézve, hogy ő közülük került volna ki a tettes.

Az örs legénységével folytatott megbeszélésem alkalmával kialakult az a nézet, hogy valaki más követhette el bosszúból a gyujtogatást. Ezért arra a körülményre is figyelmet fordítottam, hogy sértettnek nincs-e hivatali állásából kifolyólag olyan ellensége, aki emiatti bosszújából követte el a gyujtogatást. Az ezirányú nyomozás sem hozta meg az eredményt, mert sértett ilyen egyént megnevezni nem tudott. A nyomozás így holtpontra jutott.

Így telt el az eset óta egy hét eredménytelen nyomozással. 1915 október 12-én éjjeli 11 óra tájban özv. Náray Árpádné, magasrangú katonatiszt özvegye, földbirtokos, hévmagyarádi lakos szérűjében levő összes szalma- és takarmánykészletet, az előző gyujtogatáshoz hasonló módon felgyujtották. Minden porráégett. A kár 30.000 koronát tett ki. A két gyujtogatás azonos időpontja, a végrehajtás hasonlósága arra engedett következtetni, hogy azokat egy és ugyanazon személy követhette el.

A nyomozást irányításom mellett folytattuk s a községben házról-házra jártunk megállapítani, hogy a tűz keletkezése idején mindkét esetben ki hol volt és mit csinált? Megállapítottuk, hogy Stein Izsó szeszgyárvezetőnél mindkét este 1/211 óráig kukoricafosztás volt, amelyen a községbeli legények és leányok vettek részt. A gyujtogatások 11 órakor történtek. Arra gondoltunk, hogy a tettest a fosztogatóról 1/211 órakor eltávozott egyének között keressük. Egyenként sorra vettük őket és megvizsgáltuk az alibijüket. Így jutottunk el Czebe János és Jászi Gyula nevű béreslegények személyéhez, kik a Gyömrői-féle gazdaság ököristállójában szoktak aludni.

Jászi előadta, hogy Czebe október 5-én este, midőn a kukoricafosztásból hazaértek, pár percre eltávozott az istállóból. Október 12-én, midőn a fosztásból hazaigyekeztek, Czebe elvált tőle azzal, hogy csak menjen haza, feküdjön le, neki még egy kis dolga van. Czebe mindkét ízben sietve érkezett vissza az istállóba és pár perc múlva már hallani lehetett a tűzilármát.

Jászi eddig azért nem jelentette az esetet, mert nem merte ilyen súlyos gyanúval illetni bérestársát.

Czebét őrizetbe vettem, a fenti gyanús körülményeket eléje tártam, mire megtört s előadta, hogy azon év nyarán az uraság ökreit legeltette, miközben elaludt s az ökrök Nárayné lucernásába mentek legelni. Sajó Ignác intéző Náraynének kifizette a kár összegét, de azt az ő béréből vonta le. A két gyujtogatást emiatti bosszújából ő egyedül követte el, úgy, hogy mikor a fosztásból eltávoztak, elment a szérűskertekbe, ott egy-egy csomó szalmát kihúzott a kazlak végéből és azokat gyufával meggyujtotta. Aztán az istállóba futott s lefeküdt. Mikor tüzet kiabáltak, onnan ment a többiekkel a tüzet oltani.

Czebét ezután elfogtam és tényvázlattal az ipolysági kir. ügyészségnek adtam át. Az ipolysági kir. törvényszék kétrendbeli gyujtogatás büntetéseért 12 évi fegyházra ítélte. Czebe a váci fegyházban kb. egy év múlva az eset után meghalt.

A magas társadalmi állású károsok teljes elismeréssel nyilatkoztak a csendőrség fáradságos és eredményes

A harmincéves háborúban a fogságba esett katona fegyverei, felszerelése, tollas kalapja, díszítése, valamint mindaz, ami a zsebében volt, azt illették, aki őt elfogta. A ruhát és lábbelit azonban a fogolynál kellett hagyni.

nyomozásáról. A volt pozsonyi kerületi parancsnokság előterjesztésére a Magyar Szent-korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője ezen gyujtogatási esetek kiderítése és a tettesnek az igazságszolgáltatás kezére való juttatásáért dícsérő okirattal látott el.

*

A Szut. 411. pontja szerint különösen kerülendő hiba az, ha a csendőr a nyomozás során csak arra törekszik, hogy saját véleményének támogatására adatokat szerezzen, vagy hogy az általa gyanúsított egyén bűnösségét mindenáron bizonyítsa. Ebbe a hibába esett volna a nyomozó járőr, ha első feltevése mellett (hadifoglyok) csöknyösen kitart. A nyomozást egyszerre több irányban kell folytatni. Az irányok számát a mindenkori lehetőségek szabják meg. Ilyen kézenfekvő lehetőség volt itt a gyujtogatás indítóokául bosszút feltételezni. A nyomozás ilyen irányban már az első tüzeset után megindult, de csak félmunkát végzett. Igyekezett megállapítani, hogy ki táplálhat bosszút sértett, mint közhivatalnok ellen, de nem firtatta azt, hogy kinek lehet oka a neheztelésre sértett mint földbirtokos, vagy az uradalom ellen. Ha ezt nem mulasztja el, úgy tettes személyéhez kevesebb fáradság útján, rövidebb idő alatt és valószínűleg még a második gyujtogatás előtt eljuthatott volna.

A honvédelmi miniszter úr diszpolgársága. A beregmegyei *Csardu* község képviselőtestülete február 18-án tartott rendkívüli közgyűlésén *Gömbös Gyula* honvédelmi miniszter urat közéleti működésének elismerésül diszpolgárává választotta meg.

Oxilia ezredes, olasz katonai attasé előadása az olasz óceánrepülőkről. Fényes külsőségek között tartotta meg február 21-én délután Budapesten, a Vigadó nagytermében *Oxilia* ezredes, budapesti olasz katonai attasé előadásait az olasz óceánrepülőkről, akik *Balbo* légügyi miniszter vezetésével átrepültek az óceánon és most érkeztek vissza hazájukba. Az előadó a *Korvin Mátyás Társaság* díszülése keretében beszélt a sikeres óceánrepülésről. A Vigadó nagyterme zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Az előadást végighallgatta a Főméltósága a Kormányzó Úr, József kir. herceg, Augustus kir. hercegasszony, dr. József Ferenc kir. herceg, *Gömbös Gyula* honvédelmi miniszter úrral élén a tábornoki kar, a diplomáciai kar, valamint számos polgári előkelőség. A csendőrség részéről *Schill Ferenc* tábornok, a csendőrség felügyelője, *Soltész Imre* ezredes, az állandó tanulmányi bizottság elnöke, *Zsellyonka József* ezredes, a budapesti csendőrkerület parancsnoka, valamint a Budapesten állomásozó tisztikar le nagyobb része jelent meg. *Oxilia* ezredes először az óceánrepülés halottairól emlékezett meg, majd röviden vázolta az óceánrepülés történetét. Kiemelte előadásában, hogy a hatalmas vállalkozásban résztvett gépek, azok motorjai, teljes berendezése, rádiófelszerelése az utolsó szegig az olasz géniusz és olasz munkáskéz alkotásai. De olaszok voltak azok az elmék és szívek is, melyek ezt a vállalkozást tervezték és hősiességre is vezették. *Oxilia* ezredes előadását nagy tapsal köszönte meg a hallgatóság. Végül *Berzeviczy Albert* mondott köszöntetet az előadónak és bejelentette, hogy az előadás alkalmából a *Korvin Mátyás Társaság* üdvözlő táviratot küldött *Mussolininak* és *Balbo* légügyi miniszternek, a diadalmas olasz repülőraj parancsnokának.

Halálozás. *Otáh Ferenc* ny. alhadnagy, volt budapesti szakasparancsnok halálát mély részvétellel fogadta mindenki,

aki őt ismerte. Hatvanegy éves korában, agyvérzésben hunyt el. Derék, igen intelligens altiszt volt. Szolgálatát mindenkori nagy szorgalommal, példás kötelességtudással és teljes elismerésre méltóan látta el. A volt 69. közös gyalogezrednél kezdte meg a katonai szolgálatát 1890-ben, a csendőrséghez 1893-ban lépett be próbaszolgálatra. Kezdetől fogva megbecsülte hivatását, aminek komoly bizonyossága, hogy 10 év alatt elérte a járásörmesteri rendfokozatot, majd az első alhadnagyi kinevezés alkalmával elérte a legmagasabb altisztí rendfokozatot is. Legfelsőbb helyről is méltánylásban részesültek kitünő szolgálatait: a koronás ezüst érdem kreszttel tüntették ki. Példás, boldog családi életet élt. Három leánya közül egyik gyógyszerész, a másik tanárnő, a harmadik érettségi vizsga előtt áll. Hűséges, kiváló szolgálataitól előjárói, bajtársiasságáért bajtársai, becsületes nyíltságáért ismerősei megbecsülték és igen szerették. Utolsó útjára a testület képviselőjében *dr. Valló József* alezredes, *Szerencsy Árpád* százados és *Hartner László* g.-zászlós, valamint számos legénységű bajtársa is elkísérte. Kiváló, izig-vérig hűséges, makulátlan életű öreg bajtársunkat mi is szinte szomorúsággal gyászoljuk.

Ki tudja? Ezzel a címmel új szórakozást kívánunk nyújtani bajtársainknak a Csendőrségi Lapokban. Minden számunkban egy-két kérdést fogunk közölni az egyetemes tudás és az általános műveltség köréből. Kérdéseinkre nem várunk feleletet vagy pályázatot, egyedüli célunk, hogy azok a bajtársaink, akik szívesen foglalkoznak ilyen kis fejtörésekkel, megpróbálhassák a felvetett kérdésre feleletet adni. Ha itt-ott még vita is fejlődik majd ki az örsön a felelet körül, annál jobb, mert az újabb alkalmat ad majd a bajtársainknak egy kis szellemi tornára. A kérdés feltevését követő számunkban „Ki tudta?” cím alatt közölni fogjuk a feleletet s abból kiki elbíráhatja, hogy a kérdésre jól felelt-e meg, illetve, hogy a vitatkozók közül kinek volt igaza. Ismételten hangsúlyozzuk tehát, hogy a felvetett kérdésekre a feleletet ne küldje be hozzánk senki, mert ez nem pályázat, hanem olyan kérdés, amelyre nem várunk feleletet. Hogy az idők folyamán emellett ismereteink is szinte észrevétlenül lényegesen bővülni fognak, az természetes. A mai viszonyok mellett kevés csendőrnek van alkalmuk és ideje ahhoz, hogy ilyen sokoldalú ismerettel behatóan foglalkozzék. Hosszú időt kellene szentelni arra, hogy mindazt elsajátíthassuk, amit így majd játszva megtanulunk. Kérdéseink vegyesen könnyebbek és nehezebbek lesznek, túlnéhezeket szándékosan mellőztünk. Aki rendszeresen fog a kérdésekkel foglalkozni, érdeklődve várja majd a megoldást, hogy azt a saját válaszával vagy elgondolásával összehasonlíthassa. Örül a sikeres megfejtésnek, de ha nem tudott a kérdésre megfelelni, az sem baj: ismereteit a válasz révén is gyarapíthatja. Első ilyen kérdéseinket a mai számunkban találják olvasóink, fogadják szívesen.

Jóddal láthatóvá tett ujjnyomok állandósítása. A „*Kriminalistische Monatshefte*” legfrissebb számában *dr. Popp* frankfurti tanár cikket írt, melyben a hideg jódgőzőkkel előhívott ujjnyomok állandósítására palladiumchlorür-oldatot ajánl. A jódgőzők ugyanis láthatóvá teszik az ujjnyomot, de az így létrejött jódkép pár perc múlva eltűnik, tehát azonnal fényképezni kell. Az új eljárásnál a fényképezés már nem fontos, a jóddal láthatóvá tett ujjnyomot a palladiumchlorür-oldat teljesen állandósítja. Az oldatot igen erős hígításban (1:1000) kell alkalmazni. Ha a jódgőzzel előhívott ujjnyomot ezzel az oldattal megnedvesítjük, úgy a nyom lassanként sötétbarna színt vesz fel és azt állandóan meg is tartja.

Lakoma a távozó londoni magyar katonai attasé tiszteletére. Vitéz *Béldy Alajos* alezredes, a távozó londoni hon. kir. katonai attasé tiszteletére a Londonban akkreditált összes katonai attasék az angol lovastisztek klubjában nagy lakomát adtak, amelyen huszonhat állam katonai képviselője jelent meg *Nerinx* ezredes, belga katonai attasé, mint rangidős katonai diplomata elnöklésével. A lakoma során *Nerinx* ezredes meglehangú pohárköszöntőben búcsúzott el *Béldy* alezredestől, mint a katonai attasék legkedvesebb bajtársától. Nagy elismeréssel adózott *Béldy* alezredes eredményes működésének és egyszersmind átnyújtott neki egy remekművű ezüst szivardobozt az összes londoni katonai attasék névvalásásával. Ezután *Aejnelens-Aima* ezredes, finn katonai attasé, mondott beszédet. A magyar testvérméretet — mondotta beszéde során — mint ellenség ismerte meg először, mert a világháborúban mint orosz cári törzstiszt a tulsó oldalon küzdött. Annakidején gyakran bámulatának adott kifejezést a magyarok hősiessége, lovagiassága, hazaszeretete és egyéb ragyogó erényei felett. A finn rokon nemzet együtt kesereg Magyarországgal azokon a veszteségeken, amelyeket Magyarország a háború után szenvedett. Őszintén szebb és jobb jó-

vőt kíván a magyaroknak és kívánja, hogy a megpróbáltatás minél gyorsabban muljék el. Szerencsét kíván magyar bajtársának további munkájához. Végül a francia katonai attasé üdvözölte Bély alezredest.

Fegyverhasználatok. Szalmen Mihály 30 éves, kosdi lakos, bányász, aki lopás gyanúja miatt ideiglenesen a kosdi őrs őrizetében volt, Magossányi Gergely napos, őrmester felügyelete alól a laktanyából február hó 16-án 20 órakor megszökött. Mónos Ignác és Magossányi Gergely őrmesterekből állott járőr Szalment február hó 17-én felesége budafoki lakásán az istállóban feltalálta. Szalmen, a járőrt észrevéve, a padlásra, onnan a lakásba menekült, majd az ablakon kigurva, a két méter magas léckerítésen átmászott és az utcára futott. A járőr a menekült üldözőbe vette, elfogását kijelentette, de mivel az ismételt figyelmeztetés ellenére sem állt meg, Magossányi őrmester vele szemben abban a pillanatban, midőn kerítésen mászott át, szuronyfegyvert használt. Szalmen ezután mintegy 4—500 méterre egy lakásba menekült, ahol a járőr elfogta. Szalmen Mihály a fegyverhasználat következtében a jobb comb belső oldalán nyolc nap alatt gyógyuló sérülést szenvedett. — A Kunágota községbe szabadságolt Gyura András kiskörösi őrsbeli lovas őrmester február hó 15-én fél 23 órakor Kunágota községben, Bodnár István kocsmájában, egy verekedés alkalmával, szolgálaton kívül, Juhász Lajos kunágotai lakos ellen kardfegyvert használt. Juhász jobbkarján nyolc nap alatt gyógyuló sérülést szenvedett. Gyura őrmester nem sérült meg. Mindkét esetben kivizsgálást indítottak.

Elővezetés és elfogás. (Tanulmány a Szut. 44. és 45. §§-airól.) A Szut. megjelenése óta a Csendőrségi Lapok lexikon és szerkesztői üzenetek rovataiból kitűnt, hogy a Szut. elfogás- és elővezetésre vonatkozó §§-aival kapcsolatban merül föl a legtöbb kérdés és szorul tisztázásra. Ez indította arra Mildschütz Kálmán csendőrszázadost, hogy a Szut. eme két legfontosabb §-áról tanulmányt szerkesszen. A tanulmány négy részből áll. Az első rész a saját kezdeményezés fogalmát, valamint a bíróságok és a felhívásra jogosított hatóságok szervezetét és felhívási jogát, a második rész az elővezetést, a harmadik rész az elfogást és a negyedik rész, minthogy a Szut. 320. pontja a csendőr elővezetési és elfogási jogával szerves összefüggésben áll, a csendőr szabadonbocsátási hatáskörét tárgyalja. A tanulmány nemcsak az egyes alpontokban foglalt kifejezésekkel foglalkozik részletesen, hanem a kifejezésekkel kapcsolatos törvényeket, rendeleteket és rendelkezéseket is kimerítően ismerteti. Az egyes alpontokat a legapróbb részletekig boncolgatja, ennek következtében azt lehet mondani, nem merülhet föl e téren olyan kérdés, amire a tanulmány részletes magyarázatot vagy útmutatást ne tartal azna. Újítást jelent az oktatási segédletek terén az az eljárás, hogy az egyes esetekre nemcsak példákat hoz föl, hanem a tanulmányban megjelenő kb. 200 példában a csendőrségi utasítások (Szut., Nyut.) és egyéb rendelkezések megfelelő pontjaira vagy §-aira rámutatva a csendőrnek az őrizetbevételrel kapcsolatos mindennemű szolgálati eljárását (személyleírás fölvétele, rendkívüli esetek bejelentése, az egyén és bűnjelek mikénti átadása, az átvételre illetékes bíróságok vagy hatóságok, az őrizetbevett egyén szabadonbocsátása stb. stb.) minden egyes példában külön-külön tárgyalja. A tanulmányt a belügyminiszter úr nemcsak csendőrségi, hanem bírói szempontból is felülbíráltatta, így olyan tansegédlet kerül a csendőr kezébe, amely a bírói szempontokat is figyelembe vette. A tanulmány a m. kir. csendőrség állandó tanulmányi bizottsága szerint: „*hézagpótló s mind a tisztikar, mind pedig a legénység értékes segédletet nyer benne a Szut. két legfontosabb §-ának eljárási útmutatójához. Különösen az oktatók hasznosíthatják annak a célnak az eléréséhez, hogy az elfogás és elővezetés oktatása az egész csendőrségnél egyöntetűen történjék*”. A tanulmány-nak csendőrségi tansegédletül való használatát a belügyminiszter úr folyó évi január 8-án kelt 45011/el. VI. c. 1931. számú rendeletével engedélyezte. A tanulmány a kiadott engedély alapján mint oktatási segédlet Nyut. alakban kb. 200 nyomtatott oldal terjedelemben a közeljövőben már megjelenik. Ára a megrendelők számára képest 3 pengő és 3 pengő 50 fillér között lesz. Tájékoztatásul közöljük, hogy a könyv csak annyi példányban fog megjelenni, ahány megrendelő jelentkezik, mert utánnyomatás a magas nyomtatási költségek miatt nem lehetséges. A megrendeléseket március 6-ig Mildschütz Kálmán százados (Szombathely, csendőrkerületi parancsnokság) vagy Fábrián Lajos (Pesterzsébet, Erzsébet-u. 59.) címére kell eljuttatni.

A m. kir. Hadtörténelmi Levéltár iratanyagának áttekintése. Most jelent meg a m. kir. Hadtörténelmi Levéltár főigazgatósága által kiadott 300 oldal terjedelmű áttekintés,

amely a Hadtörténelmi Levéltárban található iratanyagról nyújt tájékoztatást. Olvasóink érdekét véljük szolgálni, amidőn az ezzel kapcsolatos tudnivalókról az alábbi tájékoztatást adjuk: 1. A Hadtörténelmi Levéltár iratanyaga három csoportra oszlik: a) a világháborúra vonatkozó iratok és tanulmányok; b) a világháború előtti időkre vonatkozó iratanyag; c) az 1918 óta letelt időkre vonatkozó anyag. Ezenkívül a térképtár állandóan szaporodó, jelenleg mintegy 50.000 darab térképet őriz; a fényképtár pedig kerekén 100.000 darab, leginkább világháborús fényképből és negatív lemezből álló gyűjteménnyel rendelkezik. Külön szerv, a személyügyi osztály őrzi és kezeli a világháborús katonai kitüntetésekre és tiszti kinevezésekre vonatkozó okmányokat, illetőleg adatokat és ezek alapján igazolványokat vagy másolatokat állít ki. Ismét külön osztályban, a hadrendi osztályban vannak a világháborúra vonatkozó hadrendi és statisztikai adatok. 2. Az iratanyagban való kutatásra a főigazgatóság ad engedélyt, kivéve a B) anyag 6. és 8. csoportját, amelyek közül a 6. iratcsoportban (röviden 1848-as) való kutatáshoz pedig a honvédelmi minisztertől, a 8. iratcsoportban (honvédfőparancsnokság iratai) való kutatáshoz pedig a honvéd főparancsnoktól írásban kell engedélyt kérni s egyben felemlíteni, hogy ki és milyen célból óhajt kutatni. Az ennek a forrásanyagának felhasználásával készült olyan dolgozatok, amelyeket szerzőjük a nyilvánosságnak szánt, közlés előtt a Hadtörténelmi Levéltár főigazgatója útján a honvédelmi miniszternek, illetőleg a honvédség főparancsnokának, a közléshez szükséges hozzájárulás végett beküldendők. 3. A kutatásra megfelelő helyiség áll rendelkezésre. Iratok az intézetben kiül elvileg ki nem adhatók. 4. A Hadtörténelmi Levéltár magyar állami közintézmény és így minden megbízható magyar állampolgárnak rendelkezésére áll. 5. Noha az 1918 előtti idők magyar katonai vonatkozású iratai még jórésben a bécsi volt es. és kir. Hadilevéltárból vannak, mégis ajánlatos, hogyha valakinek ilyen iratok adataira szüksége volna, először a m. kir. Hadtörténelmi Levéltárnál érdeklődjék, mert lehetséges, hogy az illető irat a bécsi Hadi Levéltárból már átvétetett. 6. Ez a kimutatás az 1930 szeptember végével meglevő anyagot öleli fel. 7. A Hadtörténelmi Levéltár anyaga állandóan szaporodik s ezért a jövő év folyamán újabb ilyen kimutatás kiadása van tervezve. 8. Mindennemű szóbeli vagy írásbeli érdeklődéssel a Hadtörténelmi Levéltár főigazgatóságához (Budapest, I., Bécsikapu-tér 3—4. sz., III. emelet) kell fordulni. Levéltári kutatást óhajtó magánfelek fogadása naponta 8—14 óra között; kutatások ugyanebben az időben eszközölhetők. Az ilyen kutatási ügyek nem tévesztendők össze a Hadtörténelmi Levéltár személyügyi osztályában világháborús kitüntetések és tiszti kinevezések igazolása céljából végzett kutatással. Utóbbira vonatkozólag lásd a következő 9. pontot. 9. A világháborús kitüntetések és tiszti kinevezések igazolásához szükséges okmányok igen nagy tömegéből eddig még csak körülbelül kétharmadrészt sikerült összegyűjteni. Az összegyűjtött anyagból esetleg még hiányzó ilyen okmányok megszerzése végett az intézetnek minden esetben előbb a bécsi Hadi Levéltárhoz kell fordulni, ahol szintén kutatni kell utánuk; ennél fogva néhány hetet, némely esetben hónapokat igényel, amíg az igazolás megszerzhető. A Bécsből már átvett és rendezett okmányok alapján azonban rövid idő alatt kiállítható az igazolás. A szóban forgó igazolási ügyekben, tekintettel a személyügyi osztály zavartalan rendezési és éppen az ügyfelek érdekében végzett kutatási munkájához szükséges időre, az ügyfeleket ebben az osztályban csak 12—14 óra között fogadják. A kutatást elháríthatlan szolgálati okok miatt, egyelőre csak az osztály személyzete végezheti. A kitüntetésről vagy az előléptetésről szóló igazolványért 2 pengő, valamely kitüntetési javaslat másolatáért pedig 3 pengő fizetendő.

A jelentékenyebb hatalmak hadseregeinek létszáma. A folytonos leszerelési konferenciák idejében nem érdektelen egy pillantást vetni a jelentékenyebb katonai hatalmak hadseregeinek létszámára. A zárójelbe helyezett számok a hadi létszámot jelentik. Franciaország: 738.000 (3.500.000), Oroszország 563.000 (7.500.000), Olaszország 324.000 (3.500.000), Lengyelország 306.000 (2.400.000), Japán 235.000 (4.000.000), Angolország 159.000 (3.200.000), Csehszlovákia 150.000 (1.280.000), Románia 143.000 (1.600.000), Északamerikai Egyesült-Államok 136.000 (275.000), Jugoszlávia 115.000 (1.600.000). A mi 35.000 főnyi trianoni hadseregünkkel szemben tehát békében szomszédainknak 408.000 fő létszámú hadserege áll. Szabad-e ennek így maradnia?

A világ légihadereje. A statisztikák érdekesen világítják meg, hogyan oszlik meg a világ légihadereje a különböző országok között. Eszerint a legnagyobb légihadereje Franciaországnak van, amelynek békeidőben 1396, háború esetén 2500 hadirepülőgépe van. Második helyen, sőt békélettségét

tekintve, az első helyen áll Szovjetország, amelynek 1700 hadirepülőgépe áll készenlétben. Ezután következnek az Egyesült-Államok, amelyeknek békeidőben 50 rajba osztva 940 repülőgépük van. Amerika háborús tartaléka száz százalék. Negyedik és ötödik helyen áll Olaszország és Lengyelország; mind a két államnak 1000—1000 hadirepülőgépe van. Ezután a sorrend így alakul: 6. Csehország (850 hadirepülőgép), 7. Anglia (747), 8. Spanyolország (450), 9. Románia (350), 10. Svájc (246), 11. Belgium (234).

Belgium készülődései a háborúra. A belga képviselőház nemzetvédelmi bizottságában, *de Broqueville* hadügyminiszter kijelentette, hogy Belgiumnak légi támadások ellen való megvédése érdekében 700 millió, az erődítési öv kiépítésére pedig 600 millió belga frank (6 belga frank = 1 pengő) hitelre van a kormánynak szüksége. Ha ezt a hitelt most megszavaznák, úgy 1935. évben a szükséges munkálatok már be is lennének fejezve. Az erődítésekre eddig már 57 millió frankot költöttek. Elmondotta a hadügyminiszter, hogy a lüttichi területre 8, a namuri területre 7, Antwerpenből a tengerig 16 erőd építése van tervbevéve. A lüttichi erődök felépítésük után lehetővé teszik, hogy adott esetben Belgium és Franciaország a Rajna felé támadólag lépjen fel.

A csehek lebontják Károly király és Vilmos császár háborús titkos telefonvonalát. A cseh szlovák postaigazgatás rendeletére megkezdtek az úgynevezett császár-vonal lebontását, amely a háború idején a badeni hadsereg főparancsnokság és a német főhadiszállás titkos telefonvonala volt és különösen Károly király és Vilmos császár beszélgetéseire volt fenntartva. Több cseh politikus emlékirata megemlíti, hogy ezeket a titkos beszélgetéseket a csehek több ízben kihallgatták.

Az osztrák csendőrség siversenye. Felsőausztria csendőrsége február 1-én Gmundenberg-Altminsterben siversenyt rendezett. A versenyzők kor szerint 3 csoportba voltak osztva. Az első csoportban a 21—29 évesek, a második csoportban a 30—36 évesek, a harmadik csoportban a 37—49 évesek indultak. A versenyzők az „In der Luft” nevű, 822 méter magaslatról startoltak. A cél a 9 km távolságra fekvő Ebenzweier községben volt. A pálya nehéz terepen vezet keresztül, számos akadállyal, melyek ugyancsak próbára tették a versenyzők tudását. Az első csoportban 23:17, a második csoportban 21:36, a harmadik csoportban 24:46 legjobb eredményt érték el. A legjobb időt a második csoport egyik versenyzője érte el.

A csendőrség szakkönyvtárának új könyvei. A Szombathelyen berendezett csendőrségi szakkönyvtár újabb a következő műveket szerezte meg: *I. csoportba*: dr. Kmety Károly: Magyar közjog. — Dr. Kmety K.: A magyar közigazgatási és pénzügyi jog kézikönyve. — Kray: Führung von Schutzpolizeikörpern mit Befehlbeispielen. — S. Nelken: Publikum u. Verbrechen. — G. Bonne: Das Verbrechen als Krankheit. — H. Schmitz: Das internationale Verbrechen und seine Bekämpfung. — Schneickert: Kriminaltaktik u. Kriminaltechnik. — A. Loewer: Das Wesen des Massenverbrechens. — W. Luz: Das Verbrechen in der Darstellung des Verbrechers. — W. Steckelings: Die Schuldfrage im eigenen Urteil des Rechtsbrechers.

Pályázati hirdetés. Pályázatot hirdetek a derecskei járás (Bihar m.) három községében megüresedett 1—1 leventefőoktatói állásra. Díjazás havi 67 pengő. Felhívom az állást elnyerni óhajtókat, hogy hasonló állásban teljesített szolgálatukat igazoló okmányaikat a személyi viszonyaikat ismertető kérvényükkel legkésőbb 1931 március 20-ig hivatalomhoz küldjék be. Nyugdíjas vagy leszerelt csendőrtisztek előnyben részesülnek. *Dr. Banda István* t. főszolgabíró, Derecske (Bihar m.)

Házasságot kötöttek. *Toldi Árpád* százados *Körner Ella* Pálma úrhölgygel Nyíregyházán. — A szombathelyi kerületben Horváth Lajos IV. őrmester Palkó Ilonával Torony községben, a pécsi kerületben Kovács Ferenc I. törzsőrmester Novacek Sárával Sásdon, a szegedi kerületben Rompa István őrmester Katona Margittal Battonyán, a debreceni kerületben vitéz Jenei István törzsőrmester Szabó Vilmával Levelek községben és Hoppé László tiszthelyettes Baráth Vilmával Vitka községben, a miskolci kerületben Lénárt Mátyás tiszthelyettes Nagy Erzsébettel Tarnaszentmiklóson és Molnár József törzsőrmester Maszler Erzsébettel Abaujszántón.

Elöléptek. A szombathelyi III. kerületnél törzsőrmesterré: Horváth István III., Baráth Ferenc, Sulyok János, Földes Sándor, Cseh Németh Károly, Nunkovics József, Nagy Sándor, Halász Károly, Horváth Imre és Nyul Jenő őrmesterek. Őrmesterré: Tóth Lajos IV., Tar Lajos, Zömbik József, Hor-

váth István IV., Horváth Sándor X. és Pöcz Imre csendőrök. — A pécsi IV. kerületnél törzsőrmesterré: Hunyadi István, Horváth Lajos V., Kasza Mihály, Borcsi Zsigmond, Meszter József, Szász István, Tarabó István, Papp József V., Fábik Imre, Novák András, Giczi Ferenc és Nagy István III. őrmesterek. Őrmesterré: Gellai Vince, Klausz József, Nemes István, Ombódi Károly, Biczi István, Pintér György, Székely Ferenc és Bordos Lajos csendőrök. — A szegedi V. kerületnél törzsőrmesterré: Füredi István, Nagy Ernő és Kovács Mátyás őrmesterek. — A debreceni VI. kerületben törzsőrmesterré: Makra Mihály, Ludman Lajos, Egri Sándor, Illés Mihály, Kiss Antal, Madarász Albert, Németh Antal, Pócsi Sándor, Varga Gábor, Cinege János, Orosz László, Papp József III., Maklári Mihály és Bezzeg Sándor őrmesterek. Őrmesterré: Balogh Antal, Herczeg János, Lackó Sándor, Pető József, Topa Jenő, Rozsnyai György, Szücs Miklós, Pályi Dániel, N. Juhász József, Harangi János, Sári Gyula, D. Somogyi Pál, Balogh Géza II., Farkas Imre, Kerékgyártó Mihály, Kovács Gergely, Szembratovics László, Varju István, Csucs Pál, Berki Gyula, Fagyal József, Szabó Sándor, Fekete Imre, Viniczki Imre, Gál András, Farkas Gyula, Patáj József, Juhász György, Gereci Sándor, Varga Gyula, Erdei Miklós, Nyiri Ferenc, Matyasovszki János, Baán János, Trencsényi József, Nagy János I., Szabó Agoston, Kiss P. Viktor és Herbák Imre csendőrök. — A miskolci VII. kerületben törzsőrmesterré: Duboczky István, Kürti Dezső, Szekeres Sándor, Marsi Mihály, Szántó István, Szabó András I., Veréb Sándor, Veres Lajos, Polgár József, Arnóczki Albert, Bencsák Pál és B. Kovács János őrmesterek. Őrmesterré: Bába János, Molnár Elek, Tóth József VI., Petrovánszki Pál, Mészáros József I., Máté Mihály és Szegedi Imre csendőrök.

Az olasz légióflotta amerikai útja. Megbízható hírek szerint Olaszország Amerikába nagyarányú propagandarepülést tervez. Ezen a vállalkozáson hatvan hidroplán venne részt, melyek átrepülnék az Atlanti óceánt, a jelenleg Braziliában tartózkodó 11 hidroplánnal Dél- vagy Középamerika valamelyik pontján egyesülnének és onnan folytatnák együtt útjukat New-York felé. Ezt, az eddig példátlanul álló, hatalmas repülést ez év nyarán szándékoznak megvalósítani, ha akkor az időjárási viszonyok a terv keresztülvitelét lehetővé teszik.

Orosz léghajónap. Január 15-től február 1-ig Oroszországban úgynevezett „Orosz léghajónapot” tartottak, mely alatt hatalmas propagandát fejtettek ki kormányozható óriás-léghajók építése érdekében. Ez a propaganda már másfél esztendő óta folyik, mióta a német „Graf Zeppelin” teljes hosszúságában átrepülte Oroszországot. A megindított gyűjtés eredménye már múlt év decemberében két millió rubelt tett ki. Hírek szerint az óriás léghajót Oroszországban akarják megépíteni. Nagy kérdés, hogy az orosz ipar képes lesz-e ennek a hatalmas feladatnak megoldására.

Egy év repülészerencsétlenségei. Egyáltalán nincs igazuk azoknak, akik inkább bízzák magukat a vonatra, vagy a hajóra, mint a repülőgépre, mert utóbbi még nem tartják a közlekedés elegendő megbízható eszközének. A Népszövetség által összeállított statisztika szerint azokban az országokban, amelyekben már sűrű a légiutak hálózata, átlag csak négy millió berepült kilométerre jut egy halálos szerencsétlenség, amely szám a repülés megiehető biztonságáról tanuskodik. Nem teljesen tökéletes, de körülbelül helytálló kimutatás szerint a múlt évben, 1930-ban, 120 repülőgép zuhant le és 315 ember halt meg és vagy 70 többé-kevésbé súlyosan megsebesült. Az áldozatok csekélyebb része az utasok sorából került ki. Anglia a nemzeti repülőcsapat 70 tagjának elvesztését gyászolja; az Egyesült-Államok tizenöt legi szerencsétlenségben 50, Németország 14 lezuhanásban 30 emberét veszítette el; Olaszországból 22 áldozatot jelentettek, anélkül tizenhárom baleset követelt, Csehországban négy szerencsétlenség 19 pilótának és utasnak az életét oltotta ki. Franciaország krónikája meglehetősen szomorú (huszonkét lezuhanás 54 halálos áldozattal), ami több, rövid egymásutánban történt katonai repülő-szerencsétlenség következtében a parlamentben is szóba került. A fent említett 315 halálesetbe azonban bele kell számítani azt a 48 halottat is, aki az R 101. angol léghajó lezuhanásakor francia földön október elején vesztette el életét. Repülőgéppel győzedelmesen és minden veszteség nélkül négyszer tették meg az utat az Atlanti óceánon át. Különösen hangzik, hogy repülőgépek összeütköztek, amikor pedig a levegőben csak van elég hely a kitérésre? Az ilyen összeütközések katonai gyakorlatokon és néha repülőmutatványok alkalmával szoktak megtörténni. Aránylag gyakori volt (tizenhat) az új készülékek kipróbálásán történt baleset. Tizenhét pilóta életének megmentését az ejtőernyőnek köszönheti.

Olaszországban a legutolsó két évben 57 repülő úgy menekült meg, hogy ejtőernyővel kiugrott. Hogy a gép kigyulladjon, másfelől az utasok biztonsága érdekében arra töreksznek, hogy a légi forgalmat lebonyolító gépeket több motorral szereljék fel, hogy így sikerrel szállhassanak szembe a motor működésének veszedelmes zavarával. Mindent egybevetve kitűnik, hogy a biztosnak tartott vonat aránylag legalább is annyi, de alighanem több áldozatot követel minden évben, mint a bizonytalanul vélt repülőgép.

Véglegesítette a szombathelyi III. kerület Lucz András és Molnár István próbacsendőröket.

Felhívás. A volt cs. és kir. 32. (budapesti) háziezred történetének kibővítése céljából felkérjük az ezred tisztjei, altisztjei és legénysége (tekintet nélkül akár háborúelőtti, akár háborúutáni), közöljék levelezőlapon a címüket (hivataluk, munkahelyük, valamint jelenlegi foglalkozásuk megjelölésével), „32”-es jeligére Blockner J. hirdetőirodájába, IV., Városház-utca 10.

Cigányszázadok a cseh hadseregben. A cseh hadvezetőség azzal a tervvel foglalkozik, hogy a hadseregben eddig széjjel szórta szolgáló cigány legénységet egyes ezredeknél felállítandó külön cigányszázadokban egyesíti. Eddig ugyanis nem volt lehetséges a cigányokat helyesen, faji sajátosságaiknak megfelelően kezelni, bajtársaik is állandóan gúnyolják őket, minek következtében a cigány katonaszökevények száma igen megszorodott. A hadvezetőség reméli, hogy a cigányszázadok segítségével sikerülni fog a cigányokból jó katonákat és „kultúrebereket” nevelni.

Csendőrségi Közlöny 5. szám. Személyes ügyek: Ideiglenes nyugállományba helyeztetnek: *Bukos Andras* II. szegedi, *Hegyesi Imre* szegedi csendőrkerületbeli tiszthelyettesek. — Ideiglenes nyugállományban meghagyatnak: *Nagy János* III. székesfehérvári, *Mészáros Vendel* budapesti csendőrkerületbeli tiszthelyettesek. — **Névváltoztatások:** *Brüder József* alhadnagy nevének „*Bérczes*”-re, *Ignátu András* törzsörrmester nevének „*Ignác*”-ra, *Palencsár Lajos* örmester nevének „*Pető*”-re, *Burilk Béla* próbacsendőr nevének „*Bérczes*”-re való változtatását a belügyminiszter úr megengedte. — **Szabályrendeletek:** Külföldi gyártmányú iparcikkeket hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények csak a kereskedelemügyi miniszter úr hozzájárulásával előzetesen megadott belügyminiszteri engedély alapján szerezhethetnek be. Kivételt képeznek ez alól a rendelkezés alól egyes, rendszeres szükségletet képező s az országban ezidőszerint nem gyártott iparcikkek, amelyeket a rendelet felsorol.

Kérelem. Volt csendőr, 30 éves, nőtlen, földműves, aki a testületben 1923-tól 1928-ig szolgált, akkor önhibáján kívül leszerelt s azóta munkanélkül, nélkülözésben él, kéri a csendőrparancsnokságok szíves támogatását, hogy amennyiben részére bárhol, bármiféle munkát tudnának biztosítani, szíveskedjenek értesíteni. Lóápolónak is szívesen elmegy. Címe a szerkesztőségben.

Kérelem. Csendőrségtől végkielégítéssel elbocsátott, 7 középiskolát végzett volt örmester elhelyezkedést keres. Szerény megélhetést biztosító bármilyen gazdasági, községi, irnoki, díjnoki, ispáni, esetleg munkafelügyelői vagy fővadászi állást szívesen elvállal. Otthonában másolást, rajzolást vállal. Nyolc-évi irodai gyakorlat mellett, perfekt könyvelő, gép- és gyorsíró, feddhetlen erkölcsi életű, 29 éves, nős, gyermektelen. Alkalmazójának elemi vagy középiskolába járó gyermekét szabad idejében a tanulásban ellenőrzi, kívánságra hegedűben, gordonkában vagy zongorában mint naturalistát kiképzzi. Sokoldalú és feltétlenül megbízható. Címe a szerkesztőségben.

Megvesszük a Csendőrség Évkönyvének 1884.—1886. évfolyamait, akár külön-külön, akár egybekötve. A portót fizetjük, értesítést a szerkesztőségbe kérünk, az ár közlésével.

Endre László törzsörrmester kéri bajjársait, akik a volt cs. és kir. 5 gy.-ezred állományában szolgáltak és 1916-ban az orosz harctéren Bucács és Jaslovicz, 1917-ben pedig a stanislai ütközetben résztvettek, hogy címüket vele közöljék.

Pap Sándor volt járásörrmester (vagy I. o. örmester) 1919-ben a Felvidéken eltűnt, állítólag meggyilkolták. Özvegye jelenleg Tiszaújlakon egy cseh vasutas felesége. Aki eltűnésének körülményeit ismeri, közölje a *kecskeméti szárnyprancsnoksággal*, ahonnan Erdélyben lakó testvérei az értesítést várják.

Írógép, Remington-Portable, alig használt, sürgősen, nagyon olcsón eladó. Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 5. II. emelet 7.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a beküldő megcímzett és bélyeggel ellátott borítékot mellékel. A közleményeket kérjük a papírnak csak az egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel, vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlan kézirattal nem foglalkozunk. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. Névtelen levelekre nem válaszolunk. Kéziratok sorsáról is csak szerkesztői üzenetben adunk választ. Levelet nem írunk, bélyeget tehát felesleges beküldeni. Jeligéül legcélszerűbb egy kisebb helység nevét, vagy többjegyű számot választani. Ha jelige nincs megjelölve, a kérdező nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr lekszikon” rovatban adunk választ. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Csak a m. kir. csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el előfizetést, másról nem. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-Krisztinavárosi fiókjának (Budapest, I., Krisztina-körút 141.) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a mi javunkra történt. A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapok kivételével 15—18 óráig találhatók. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyeivel nem foglalkoznak. A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

Lukácsfürdő 86. Fiamme d'Argento (Libreria Editrice Grazzini — Pistoia.)

Tanfolyam. Az új igényjogosultsági törvényt rövidesen részletes cikkben ismertetjük, abban az útmesteri tanfolyamokkal kapcsolatban is minden tudnivalót megírunk. Azért térünk majd ki ennek a kérdésnek külön is a részletes ismertetésére, mert tapasztalataink szerint az igényjogosult csendőrtisztetket leginkább ez a pálya érdekli. Kísérje a lapot figyelemmel.

7777. 1. A nős csendőrök kórházi ápolási költségeit az 1926. évi 19. Csendőrségi Közlönyben közzétett 105.248.—VI. b. 1926. sz. B. M. körrendelet tárgyalja. A rendelethez mellékelte II. kimutatás értelmében a gyógykezelt nősök egyszeres ételmezési adagváltásért fizetnek. Ezenkívül tehát az összes illetményeiket megkapják. **2.** Községi előjárósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy édesanyja vagyontalan, illetve megélhetést nyújtó jövedelme nincsen és keresetképtelen. Igazoltassa azt is, hogy a gyermekek között egyedül őn van abban a helyzetben, hogy édesanyjáról gondoskodhassék. Az erre vonatkozó igazolványt (ha esetleg több községtől is be kellett szerezni: igazolványokat) szolgálati úton fel kell terjeszteni a belügyminiszter úrhoz (VI. b. és VI. c. osztály) azzal a kérelemmel, hogy édesanyja után családi pótlékban részesüljön, kintlakásra engedélyt kapjon és ennek alapján lakbért is kapjon. Ha a kérelem eredménnyel jár, akkor magához veheti az édesanyját, együtt lakhatik vele s gondoskodhatik róla.

Jugoszlávia. Az ön ügye teljesen rendben van, ha szabadságot és útlevelet kap, nyugodtan hazamehet. A jugoszláv katonai nyilvántartásból való törlésnek ugyanis feltétele az ottani állampolgári kötelekből való elbocsátás. Ez természetes is: addig senkit nem törölnek a katonai nyilvántartásból, amíg az illető állam kötelekébe tartozik.

Tűzész. A Szut. 10. pontjának az 1. bekezdése elrendeli, hogy polgári közhivatalnokoknak a csendőr az állásukkal járó tiszteletet megadni köteles. Meg kell azonban itt említenünk, hogy modor tekintetében a csendőrt általánosságban is udvariasságra és előzékenységre kötelezi a Szut. 88. pontja, ami más szóval azt jelenti, hogy mindenkinek meg kell adni az őt megillető tiszteletet, a közhivatalnoknak is tehát azt, ami őt a hivatala, illetve állása után megilleti. Ennek a tiszteletmegadásnak bajos volna a pontos tartalmát leírni, mert nincsenek olyan szabályai, mint például a katonai tiszteletadásnak. A kettő egyébként egymással semmi összefüggésben nem is áll. Katonai tiszteletadással a csendőr csak csendőrségi és katonai előjáróinak, feljebbvalóinak s ezenfeül a Szut. 100. pontjában felsorolt polgári közhivatalnokoknak tartozik. A községi jegyző nincs ezek között, így nem kívánhatja, hogy a csendőr neki katonai tiszteletadást teljesítsen s ennek elmaradásáért a csendőrt felelősségre vonni sem lehet. Ez az egy esetben kívül nem is tudunk róla, hogy ilyen ellentét csendőr és jegyző között felmerült volna, hiszen a jegyzők sok ezer más kötelezettségük és joguk sorában azzal is tisztában vannak, hogy hivataluknál fogva a csendőrséggel milyen kapcsolatban vannak. A kérdés ezután még csak az, hogy köszöntse-e a csendőr a jegyzőt, vagy sem. Természetes, hogy igen, még ha nincs is rá kötelezve. Becsülje meg benne a falu vezetőjét, felelősségteljes állását és képzettségét. Ez a gyakorlatban kölcsönös megbecsülésen szokott alapulni s kiterjed a jegyzőn kívül a lelkészekre, tanítókra, orvosokra s általában a falu vezetőkörére. Az illedelmes magatartás, és a vezetőemberek megtisztelése egyébként akkor is kötelessége volna a csendőrnek, ha ezt a Szut. nem írná is elő. Ennek azonban nem kell, de nem is szabad szolgái megalázkodássá fajulnia; tiszteletudás mellett is meg lehet őrizni az önérzetet.

Tételten 1885. A Cs—20. utasítás III. fejezet 13. pontjának 5. bekezdését úgy kell érteni, hogy pl. a 21 napos szabadság első 14 napjára a napibetéteket napi 20 fillér levonásával kell visszatéríteni, a többi 7 napra pedig a szabadságon levő csendőr visszakapja a teljes összegű napibetéteit. Ha valaki többízben csak 8—10 vagy akár 14 napos szabadságra megy, minden egyes ilyen szabadságnak a napjaira csak 20 fillér levonásával kapja vissza a napibetéteket, a teljes napibeté-

visszatérítés csak a 14 napot meghaladó szabadságok esetében s csak a 14. napot követő szabadságos napokra illeti meg. 2. A kikérdezésnél jelenlévő bizalmi egyén miatt ne szivarozhatnék? Ezért nem kell őt megpirongatni, nincs is erre a pirongatásra semmiféle törvényes alap. Kétségtelen, hogy a kikérdezésnek komolyabb színezetet ad, ha a bizalmi egyének minden tekintetben alkalmazkodnak a járőr magatartásához s így a dohányzást is mellőzik, de ha már olyan szenvedélyes dohányos a kisbíró és hozzá van is szivarja, hát csak szívja. A nyomozás sorsa és a tekintély sorsa ezen ugyan nem múlik. 3. Nem kell csatlótni, mert az utasítás nem írja elő.

Máré vár. Meg kell dicsérenünk önöket a levél tárgyilagossá, okos hangjáért. Örömnkre van az ilyen teljesen őszinte, de a bajok feltárásában is fegyelmezett írások olvasása. Ami a kérdéseket illeti: 1. Legjobb megoldás volna, ha a közigazdálkodásokat teljesen el lehetne választani a kincstári átalányoktól, ha tehát az őrsiroda fűtési és világítási átalányát az őrsparancsnok volna köteles kezelni. A közigazdálkodás a nőtlen legénységnek teljesen megánjellegű gazdálkodása, ezt kincstári dolgokkal összekeverni szerintünk nem a legszerencsésebb dolog. De ha már bizonyos kényszerítő okoknál fogva így áll a dolog, az őrsparancsnok, illetve ahol a szakaszsparancsnok az érdekelt, ott az utóbbi legyen a közigazdálkodás érdekeivel szemben belátó s ha látja, hogy a közigazdálkodás akár a fűtési, akár a világítási átalányra ennyire ráfizet, ettől a veszteségtől mentse meg a nőtlen legénységet azzal, hogy a különbözethez maga is hozzájárul valamivel. Az összeg, amit Önök havonta villanyért fizetnek, az egyik közigazdálkodási tag egyhavi betétjének majdnem a felét teszi s akkor is még ott van a fűtésre ráfizetett különbözet. Így érthető, ha nemis- levesen kívül másra nem futja s hetekint még az egyszerű húsos napot is mással kénytelenek pótolni. A szakaszsparancsnok valószínűleg nem is tudja, hogy a fűtés és világítás terén milyen gondokat szerez a közigazdálkodásnak. Egészen bizonyos, hogy tudatában ennek, nem fogja ezt kívánni és lehetővé teszi majd a közigazdálkodás számára, hogy ezekre az átalányokra legalább is ekkora arányokban a nőtlen legénység ne fizessen rá. 2. Ha önök naponta 15—16 óra között csak katonai gyakorlattal töltik az időt s az erre az órára előírt más feladatokat a szabad idejükben végzik el, ezért csak dicsé-

WAFFENRAD

ÉS

2 évi részletre

2 évi jótállás

A 2 régi világmárkás kerékpár

Kizárólag a csendőrség kötelékébe tartozók részére!

Gyári fiók: Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 9.

retet érdemelnek. Nagyon örülünk, hogy ilyesmit is olvasunk végre. Manapság úgyis az a szokás kezd divatba jönni, hogy hivatalos óra végén leteszik az emberek a szerszámot és eszükbe sem jut, hogy ha valami elvégeznivalójuk maradt volna még arra a napra, meg lehet azt csinálni a hivatalos órákon kívül is, nem muszáj másnapra hagyni. Legalább is ilyen „előírást” nem ismerünk. A régi jóvilágban estig is eltartott a munkakedv, ha a tennivaló éppen úgy kívánta.

Kötelesség. Olvassa el a mai számunkban „7777” jellegre küldött üzenetünk 2. pontját.

Pomáz. Egyelőre azt kellene elérni, hogy a család a háborús emlékérmét megszerezze, erre pedig apja hivatott, mert igényjogosultsága kizárólagos. Ha ő nem kéri, helyette a családbeliek nem kérhetik. Ön sem.

Szabolcs. 1. Reméljük, hogy 4 év alatt sor kerülhet rá, biztosan azonban ezt senki nem tudná önnek megmondani. Valószínű azonban, hogy ebben a számításban nem fog sokat tévedni s ha szeretik egymást, komolyra is fordíthatják a kapcsolatot. A leánynak azonban számolnia kell azzal, hogy a hosszú mátkaság nehéz sor. 2. Nincs kimondott legénységi házassági kaució. Ha a házasság a csendőr anyagi helyzetén javít, ott az anyagi feltételek már megvannak. Elég valami kis ingatlan, ami a konyhára meghozza a szükségeseket, vagy valami más ilyen jövedelmi forrás, a szülők támogatása, esetleg az arra jövedelmező foglalkozása. Az erkölcsiek ennél sokkal fontosabbak.

Palics-fürdő. Kormányzói elhatározással lett kiadva a háborús kitüntetések utólagos elismerésének jeléül adományozott bronz érdeméremre vonatkozó rendelkezés, kiegészíteni is csak kormányzói elhatározással lehet. Erre vonatkozólag az előterjesztéssel illetékes helyen már foglalkoznak. Előreláthatólag úgy rendezik a kérdést, hogy a legénységi háborús kitüntetések meg fogja előzni. Ezt a logikus sorrendet tartottuk be mi is a zsebkönyvben. A levélben említett harmadik megoldás valóban a leghelyesebb és a kérdés lényegének leginkább megfelelő volna, bizonyos okokból azonban mégsem lehetett így rendezni a kérdést.

Bakony. A közlekedési kódex 4. §. 2. pontja általános rendelkezést tartalmaz többek között arra vonatkozólag is, hogy tízezernél nagyobb lélekszámú községekben és városokban a kerékpárosnak személyazonosságának igazolására alkalmas okmánnyal kell rendelkeznie. A 102. §. 2. bekezdése pedig ezzel kapcsolatban azt is előírja, hogy ennek az okmánynak fényképpel ellátottnak kell lennie. Ez a két rendelkezés tehát egymással nincs ellentétben, hanem az utóbbi az előbbi kiegészíti. Egyébként a vitában a többieknek van igazuk, ez különben a 4. §. 2. bekezdéséből kétségtelenül kitűnik: csak a tízezernél nagyobb lélekszámú községekről és városokról van szó, az ennél kisebb helyeken a kerékpárosnak személyazonossága igazolására alkalmas okmányt nem kell magánál hordania. Nézz meg egyébként a tartalomjegyzéket: a 4. §-t az általános rendelkezések között (I. rész), a 102. §-t pedig az egyes közlekedési eszközökre vonatkozó különleges rendelkezések között (II. rész) találja. Ami az általános rendelkezések között szabályozva van, azt nem szükséges a különleges rendelkezések között még egyszer szabályozni, viszont a különleges rendelkezéseket sem szabad az általános rendelkezésektől eltérően magyarázni. Különben minden könyvre vonatkozólag — akár szolgálati, akár más természetű — azt ajánljuk mindenkinek, hogy legelső sorban az áttekintést szerezzék meg, erre a célra pedig a tartalomjegyzék ad könnyű lehetőséget. Hiába ismeri az ember egy könyvnek az egyes részeit akár szószerint is, nem sokra megy vele, ha az egyes részek összefüggéseit nem ismeri, ha nincs áttekintése a könyv tartal-

máról, céljáról. Igyekezzenek a jövőben ennek megfelelően tanulni és olvasni s majd meglátja, hogyan fogja a dolgokat mélyebben és nagyvonalúan megérteni. 2. Választ a lekszikon rovatban kap.

Lesz még Nagymagyarország. Különböző felekezethez tartozók házasságkötésének akadálya nincsen, akár állami alkalmazottak az illetők, akár nem.

Balaton. A szokásos okmányokon kívül (saját és ara születési anyakönyvi kivonata, az ara vagyoni vagy jövedelmi viszonyainak, erkölcsös előéletének igazolása, egyházi esketésre vonatkozó nyilatkozatok) az elhalt férj halotti anyakönyvi kivonata, a gyermek születési anyakönyvi kivonata.

K. J. Olvassa el mai számunkban „Balaton” jellegre küldött üzenetünkben a zárójel közötti szöveget. Ugyanezekre az okmányokra van szükség akkor is, ha az ara megszállott területen lakik.

Mozsgó. 1. Egy öl 1.89648 m. Egy kataszteri hold 1600 négyzetöl, a négyzet egy-egy oldala 40 öl, vagyis 75.8592 m. Szorozza meg önmagával ezt a számot, megkapja a kataszteri hold négyzetméterekben kifejezett területét (5754.61822464 m²). 2. A Szut. 10. pontja 4. bekezdése csak a hatóságokra vonatkozik, a második mondatban egyébként maga a „hatóság” kifejezés is előfordul. A csendőrpáncsnokságokról (szervekről, hivatalokról) pedig tudja, hogy azok nem hatóságok. A Csüsz. 74. pontja a Szut. említett pontjával nincs összefüggésben. Itt az egyenlő állású csendőrpáncsnokságokról van szó. Pl. az örs egy másik örsnek olyan ügydarabot küld el, amelyet vissza akar kapni, akkor a szöveg végére a „Visszakérem” (V. K.) kifejezést kell írni.

Alpár. A szabadság napjai naptári év szerint számítandók. Ha tehát valaki a múlt évben csak december 25-én tudott — tegyük fel, 21 napos — szabadságra eljutni, ebből a szabadságból 7 nap a múlt évre, 14 nap pedig erre az évre számít. Ha ez nem így volna szabályozva, akkor 12 év alatt egy évre szóló szabadságot lehetne „összespórolni”, a szabadságot pedig nem azért rendszeresítették, hogy valaki 13 évenként egy évig ne dolgozzék, hanem, hogy évenként bizonyos időt pihenéssel és magánügyeinek nyugodtabb elintézésével tölthessen. Viszont úgy sem lehet a kérdést felfogni és szabályozni, hogy a múlt év végén kezdődött s ebbe az évbe átnyult szabadság teljes egészében erre az évre számíton, mert így minden ok és célszerűség nélkül veszítenének el egyesek bizonyos igénybevehető napokat a szabadságidejükből. 2. Választ a lekszikon rovatban kap.

Hóvirág. A pénzügyőr tévedett, mert nem ismeri a csendőrség közigazdálkodásait, nem tudja, hogy ezek nem tekinthetők sem vendéglőknek, sem kifőzéseknek s általában üzleti haszonra alapított étkezőknek. A csendőrség „mint intézmény” nem vezet közös étkezdét, mert a közigazdálkodások az örsök nőtlen legénységének magánigazgatásai, amelyek tulajdonképpen egy család háztartásától semmiben sem különböznek. A molnár természetesen fellebbezzen, ha megbírságot, legmagasabb fokon a pénzügyminiszter úrhoz is fellebbezhet, ha erre szükség lesz.

Belecska. 1. Éppen azon az oldalon nincsen lábjegyzet, amelyikre hivatkozik. A többi oldalon viszont majdnem mindenütt van. Ebből is láthatja, hogy sokkal jobb az, ha megmondja vagy megírja az ember, miről van szó, mit akar tudni, mintha lábjegyzetekre s egyéb hasonló dolgokra hivatkozik. 2. A 9862—1920. M. E. rendelet szerint (végrehajtására a 83.100—1920. B. M. körrendelet vonatkozik) lőfegyverek tar-

Hegedű-Harmonika-Trombiták,

Citera, Tambora, mindenfajta zenekari fa- és fémfúvós hangszer. Harmonikákat csakis megbízható, ógyártmányokat hozunk forgalomba. Rakóczy-tárogató saját találmány. Óvakodjunk az itteni álgyárosok által felajánlott kűiföldön készült utánzatoktól. Hibás hangszereket szakszerűen javítunk. Árjegyzéket ingyen küld az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvar
szállító

Badapest, II., Lánchíd u. 5. (Budán).
Az egyedüli hangszergyár az országban. Több gyár nincs!

FINOM ÓRÁK között legolcsóbbak A BRAUSWETTER ÓRÁK!

BRAUSWETTER JÁNOS
SZEGEDEN
MAGYARORSZÁG LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRÁSÜZEME

Árjegyzék órákról és ékszerekről.

SÁRGA JÁNOS
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDVAR SZÁLLÍTÓ

ALAPÍTVA 1895
KOLOZSVAR

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-UTCA 5.
KÉPES ÁRJEJYZÉK INGYEN KLOTILD PALOTA

tása rendőrhatalósági engedélyhez van kötve. Sehol nem mondja meg a rendelet, hogy ez a hatos flóbertre nem vonatkozik. A rendelet általában csak lőfegyverről beszél, a flóbert is lőfegyver, rendőrhatalósági engedély tehát ezzel kapcsolatban is szükséges. A 259.891—1929. B. M. körrendelet értelmében a fegyvertartási engedélyre vonatkozó kérelmek bélyegmentesek.

Rákóczi. 1. Gaszner Imre volt tart. főhadnagy címe: Budapest, I., Verpeléti-út 26. Gatter a volt 21-es honvédek-nél nem szolgált. Takács József volt tart. zászlós román megszállott területen tartózkodik, közelebbi címe ismeretlen. 2. A levél adatai szerint megilleti a Károly-csapatkereszt. A megadott címen esetleg más címeket is megtudhat, szerezze be a nyilatkozatokat és a nyilatkozatok alapján szolgálati úton kérje a kerületi parancsnokságtól a Károly-csapatkereszt utólagos odaitélését.

L. F. törzsörmeister. Körmend. A nyomdában az összes példányokat egyszerre adják postára, a hiba tehát csakis a postában lehet. Ha megismétlődnek a panaszok, reklamálnon újra s akkor részletesebben kinyomozzuk a késések okát. Lennet, hogy valaki előbb elolvassa.

Rab tiszthelyettes. Nyirmada. Azoknak, akik a lapban vagy közleményekkel vagy egyébként szerepelnek — pl. a Hőseink rovatban —, a megfelelő szám egy példányát mindig megküldjük. Az önét is elküldöttük, nem kell érte fizetnie senmit, megilleti.

Antal Imre csendőr. Valkó. Az előfizetési díj a Nemzeti Hitelintézet krisztinavárosi fiókjához rendszeresen beérkezett, de mert a pénzt január 20-án adta fel, a januári számokat már nem küldhettük el önnek. Előfizetőink állandóan szaporodnak s így a megmaradó példányokat gyorsan elkapkodják. A lapot február 1-től visszamenőlegesen megindítottuk, előfizetése is február 1-től számít.

K. J. Abban, amit leirt, semmiesetre sem akadályozzák meg az előjárói. A szerelmes ember azonban rendszerint elfogult azal szemben, akit szeret és sok mindent nem lát meg, amit mások meglátnak. Alkalmazkodják csak a körülményekhez, amelyeknek egészen biztosan megvan a maguk oka.

Orgona. Jelentse meg őrsparancsnokának az ügyet. Ha a szóban forgó kocsmáros személye és családja ellen nem lehet kifogást emelni, szerintünk tehet látogatást továbbra is a családnál, de csakis a lakáson. Ismételjük azonban, hogy az őrs-

parancsnok tudta és hozzájárulása nélkül ne tegye ezt, mert az őrsparancsnok mégis jobban tisztában van azzal, hogy milyen intézkedésnek mi az alapja s oka, ezeknek az okoknak az ismeretében pedig megfelelő tanácsokat is tud adni.

Viktória. 1., 2. Hogy a nősülési kérvényeit a kerületi parancsnokság milyen keltű és számú parancsal adta vissza, ezt az őrsparancsnokság meg tudja mondani. Mi ilyen természetű kérdéseknek nem járhatunk utána, mert személyes ügyek elintézésére időt szakítani nem tudunk.

2569. A fogházőrségnél üres hely nincs. De ha odakívánkozik, szolgálati úton adja be az erre vonatkozó kérelmét s ha megfelelőnek tartják erre a szolgálatra, akkor előjegyzésbe veszik. Kötelzőjének a letelte előtt azonban a fogházőrséghez való felvételi lehetőség esetében is csak akkor szerelhetne le, ha erre a belügyminiszter úr (VI. c. osztály) kivételesen engedélyt adna.

Inke. Olvassa el a múltévi 11. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett 45.416—VI. c. 1930. sz. B. M. körrendelet 6. és 11. pontjait.

KÉZIRATOK.

Badacsony. Nem rossz eset, de a Csendőrségi Lapokban még sem közölhetjük. Igaz, hogy az élet nem produkál mindig csak izléses dolgokat, mi azonban ennek dacára is ott, ahol lehet, elkerüljük, hogy közleményeinkkel a jóízű ellen vétünk. Nem közölhető.

P. S., szdos. Csak nagyon élénken leírva, tárcsa alakjában közölhetnők, így túlságosan előadásszerű.

Bálványosi. Nagyon erőtetett, valószínűtlen történet, nem közölhető.

B. V., Bimbó. Igen jó, közölni fogjuk, csak tessék türelemmel lenni, amíg sorra kerül.

Háromág. Az első része, az álom kissé fantasztikus. A második része jó, de csak akkor közölhetjük, ha valóban megtörtént. Ebben az esetben írja le újra, megemlítve az időt, a községet, a szereplők neveit stb., mi aztán majd meglátjuk, hogy mit hagyhatunk meg belőle s mit kell törölnünk. Kéziratát kivételesen visszaküldöttük. A leírás egyébként igen jó, próbálkozzék meg máskor is hasonló dolgokkal, okvetlenül fogunk Öntől közölhetőt kapni. Főleg a csendőrelétekből vett közleményeket kérünk. Ha tárcát ír, az lehet természetesen költött is, de ezt nekünk mindíg tudnunk kell.

CSENDŐRSÉGI SZÁLLÍTÓ!

40 év óta fennálló cég, a csendőrség régi elismert bevásárló helye!

MÁRER

egyenruházati intézete
BUDAPEST, VIII.,
BAROSS-TÉR 9. SZÁM.
(A keleti pályaudvar érkezési
oldalán) TELEFON: J. 321-78.

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — —	15-20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben	— — — — —	17.—
Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — — — —	18-50
Ugyanaz extra finomban	— — — — —	22-50—25.—
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron. tollforrókokkal együtt	— — — — —	7.60

Egyenruhák külön mérték után 3-6 havi hitelle.
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Hogedő
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Cifera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művészesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

Alpina Svájci precíziós órák magyarországi képviselője:

VAJDA GÉZA

órásmeister és ékszerész, a pápai csász és királyi haditengerészek volt órása
Budapest, VI., Teréz-körút 31. — Telefon: Aut. 256-75.

Mindenféle különleges órák javításait szakszerűen eszkozlöm
Postán beküldött javításokat jutányos árban elkészítem

Háború a tengeren.

írta: **B. BRAUN-VIMMER GYÖZŐ** folyamőr-főkapitány.

(7)

A háború legelején egy nagy személyszállítóhajó került parancsnokának sajnálatos tévedése folytán a Póla körül éppen kirakott aknák sorába. A hajón Dalmáciából kilakoltatott tisztviselőcsaládok, asszonyok, gyermekek utaztak és csak kis részük volt megmenthető a süllyedő és égő hajóról. Ez volt a halál első intése felénk.

A kirakott aknák örökös ellenőrzést kívánnak, különösen téli, viharos, rossz időkben. Sok akna idővel leszakad a horgonyköteléről, az ár messze elsodorja s így olyan helyeken is veszélyt hozhat, ahol senki sem számít rá. Éjjel örökösen résen kellett lenni hajóinkon, hogy a baleseteket kikerülhessük. Bizonyos idő múltán az aknákat ki kell szedni és újakkal kell helyettesíteni, hogy az időközben rájuk rakódott tengeri csigákat és növényeket róluk el lehessen távolítani s hogy így a gyújtókészülékek újra megbízhatóan működjenek. Szerény, eléggé sohasem méltányolt, heroikus munkát végzett esztendőnkön keresztül aknászflottillánk kipróbált személyzete, napnap után kockára téve életét és híven kitarva e fegyvernem tekintélyének fenntartása érdekében.

A megfigyelt aknákat rendszerint néhány párhuzamos sorban szokták olyan hadműveletileg fontos partvidéken kirakni, amelyek — mint pl.: egy hadikikötő közlekedési nyílásai — a partról is (kiépített állásokban felállított útegek által) védelmezhetőek. A gyújtás a partról és pedig abban a pillanatban történik, amidőn az ellenséges járómű valamelyik aknavonalon megfigyelhetően egy, esetleg több akna biztos hatótávolságába kerül.

Az aknákat külön e célra épült és berendezett aknahajók rakják ki.

Eddig a védelmi aknákról beszéltem. Gyakran előfordul azonban, hogy gyorsjáratú járóművek egészen az ellenséges part közelébe viszik és rakják le az aknákat, akár a kakuk a tojását az idegen madárfészekbe. Nemzetközi megállapodások irányítják ugyan az aknák alkalmazását, de a gyakorlatból tudjuk, hogy komoly esetben minden másképpen történik. A világháborúban a német vízalattjáró aknarakók sok száz mérföldre fekvő ellenséges kikötők előtt, vagy a kereskedelmi hajók ismert útvonalain keresztül raktak le aknákat, melyek ott vártak észrevétlenül prédára, mígnem egy váratlan hajóbaleset el nem árulta helyüket. Ez az, amit aknaháborúnak nevezünk és amely örökösen túlfeszített állapotban tartja az idegeket. Annak a lehetősége, hogy hadihajók háború idején bárhol ellenséges aknába ütközhetnek, arra kényszerít, hogy olyan helyeken, ahol erre nagy a valószínűség, aknafogó járóművek haladjanak előttük. Az aknafogás úgy történik, hogy két kisebb, sekélyjáratú járómű (gőz- vagy motorosbárka, torpedónaszád stb.) kellő mélységre süllyesztett és abban megtartott sodronykötelet, vagy könnyű láncot vontat a megvédendő hajó vagy hajósor előtt. Ha aknák vannak a hajóútban, azok horgonykötelei a vontatott sodronyon meg-

akadnak és ott vagy károkozás nélkül robbanok, vagy pedig félrevontatják azokat a hajóútból s ártalmatlanná teszik. Különös ügyességet kíván az idegen aknák leszerelése. A világháborúban ez eleinte elég bajt okozott, de szükség volt erre is, hogy a kezelőszemélyzet így az ellenség harceszközeit is megismerje. Legegyszerűbb megoldás az volt, hogy gépfegyvertűzzel súlyosztottuk el a leszakadt és szabadon úszó aknákat, melyek, ha egyszer töltésük átmedvesedett, többnyire elvesztették hatóképességüket. Minden szirokkó után végig cserkészünk a hadikikötő környékét és összeszedtük a hullámokon ringó aknaszökevényeket. Régebben az üldözött hajó azt a hadicselt alkalmazta, hogy gyakran irányt változtatva, üres tartályokat dobált a vízbe, hogy azokkal visszariassza a nyomában levő ellenfelét.

A világháborúból ismeretes még a repülőik igen sokoldalú tevékenysége mind a felderítésben, mind pedig a bombavetésben és a gépfegyverek használatában. Minden jel arra vall, hogy egy jövő háborúban alkalmazásuk éppúgy, mint a gázé és kődözése is, még fokozottabb mértékben lesz várható. Mivel azonban ez a tárgy nem kizárólag a vízháborúval függ össze, nem akarok itt vele hosszabban foglalkozni. Egyébként is, a repülőkről és alkalmazásukról (valószínűleg amúgy is eleget hallanak az en csendőrovasóim a szárazföldi harcászati tanulásuk közben: a nagy alapelvek tengeren is körülbelül ugyanazok, mint a szárazföldön, legfeljebb a részletekben van eltérés, ennek bővebb ismertetése azonban már, azt hiszem, túlságosan szakszerű, tehát unalmas lenne.

Ehelyett inkább azt tárgyalom, amit a páncélról érdekes tudni. A krími háborúban szerzett tapasztalatok alapján gondolt először a technika a gőzgépeknek a hajón való alkalmazása után arra, hogy ezeket valami módon a tüzéség behatása ellen megvédje, mert a gép megsérülése a hajó mozdulatlanságának veszélyével jár, aminek következtében ez előbb-utóbb prédája lesz az ellenségnek. Mint más helyütt már említettem, megindult a versengés a lövedék átütő — és a páncél ellenálló-képessége között. Ez a folyamat még ma is tovább tart, mint ahogy a műszaki világ általában mindenféle harceszköz továbbfejlesztésén és tökéletesítésén lázasan továbbdolgozik. A legkiválóbb páncéllemezek ellen újabb, tökéletesebb és jobb ágyúkat építenek a gyárak, további tökéletesítésre serkentve ezzel a védekezést. Ha a páncél nem nyújt is eszményi védelmet a tüzéség ellen, mégis igen nagy relatív értékkel bír; az antik idők pajzzsal és sisakkal küzdő fegyveres harcosa is előnyben volt a csak állati bőrökbe burkolt, egyébként azonban meztelen barbár ellenfelével szemben. Ameddig a szó szoros értelmében tömör ágyúgolyók tüzeiben harcoltak a régi vitorlás hajók az e fajta lövedékek ellen, nem volt valami különösen nagy védelemre szükségük, de nem is lehetett volna a mozgás eszközének, az egész vitorláznak védelmet nyújtani. Amikor azonban az ágyúk már robbanóanyaggal töltött lövedékeket kezdtek az ellenségre szórni és amikor a török flotta végpusztulása Sinopenéi vagy pedig Sebastopol bombázásának eredménye megmutatta az ellenséges ágyútűz nem várt hatását, gyorsan megfelelő védelmi eszközről kellett gondoskodni. Így jutott a páncél a mai szerepéhez.

Hadihajókon a gépezetet, a tüzéségi felszerelést és a parancsnokot, mint aki a hajót vezeti és harctevékenységét irányítja, kell elsősorban megvédeni. Modern hajókon éppen ezért, a gépezetet a vízvonalban alkalmazott páncéltakaró és föléje boruló páncélfedezet, az ágyúkat a páncéltornyok és páncélernyők, a parancsnokot és közvetlen melléje rendelt személyzetét pedig páncélozott parancsnoki torony védik. A tüzéség vezetője műszereivel együtt hasonló módon egy páncélozott tüzéségi megfigyelő állásban talál harcközben oltalmat. A helyi viszonyok hozzák magukkal, hogy a parancsnokló tiszt egy helyhez van kötve, ahonnan továbbítani kell a parancsait. Kiseb hajókon ez jelekkel vagy kézmozdulatokkal is lehetséges, nagyobb járóműveken azonban, különösen a harc zajában, a hajókémények és a tüzelőágyúk füstjében már különös készü-

**Csendőrségi
szállító!!**

CIPŐ

**harisnya, ernyő és
bördízműárú vásárolható**

készpénzáron, hat havi lefizetésre.

—o—

Postán is rendelhető!

NORMA cipőkereskedelmi r.-t. BUDAPEST V., Erzsébet-tér 13.

Telefonszám: Automata 800—25.

Kérjen árjegyzéket!

lékekre — sőt ilyen készülékeknek egész bonyolult rendszerére — van szükség, hogy a parancsnok telreértések kizárasával a gépekhez, a kormányállásokba, az ágyútoronyokhoz és ütegekhez, valamint a torpedólovó készülékekhez jussanak és hogy onnan ugyanezen az úton ellenőrzés céljából megismételhetők legyenek. Ezeknek a készülékeknek zavartalan működése egyik legfontosabb feltétele a harcészültségnek és rendnek a hajón.

A hajóépítőtechnika egyik főfeladatát abban látja, hogy olyan hajókat szerkesszen s bocsásson a vízre, amelyek súlyosan sérült állapotban is sokáig úszóképesek maradnak. Ezt a célt a modern hajón a vízhatlan rekeszek rendszerével, kettős fenékszerkezettel és az ezeket összekötő, számtalan irányban elágazó szivattyú-csővezetékekkel igyekszünk elérni. Egy nagy, modern hajó csőrendszerének útvesztőjében csak a legnagyobb gyakorlattal bíró szakember ismeri ki magát és csak az van abban a helyzetben, hogy sürgős esetekben azonnal helyesen intézkedjék. Egy helytelenül kezelt szelep a legkellemetlenebb riadalmat okozhatja a hajón és többnyire emberéletet is veszélyeztet. E tekintetben a német tengerészet feltűnően nagy eredményeket tudott elérni. Elég, ha felemlítem, hogy a „Lützow”, az oroszánok bátorságával harcoló német páncélos cirkáló zászlóshajója a Skagerrakban szitává lőtt és teljesen összezsúrt állapotban az orkánként tomboló tüzérségi harc végéig vízen tartotta magát, csak jóval később és a még életben maradt személyzet zavartalan áthajózása után adta tel a flotta ezt az egységet, mint hasznavehetetlen roncsot. Egy másik csata-cirkálót a 25.000 tonnás „Seydlitz”-et számtalan nehéz gránátalattal, azonkívül egy torpedó által ütött nagy lékkel, annak ellenére, hogy 5300 tonna víz ömlött a hajótestbe, sikerült megmenteni és teljesen kijavítani.

A páncél alkalmazásának határt szab elsősorban a súly; a megvédendő hajó páncélozva nehezebb és mélyebben merül, gépezetének tehát nagyobb munkát kell végeznie. Az előbb még elért gyorsaságot a hajópáncéllal megterhelve, már csak erősebb géppel tudja elérni, szóval áldozatot kell hozni a védelemért. A hajók, az ágyúk, a páncélzat méretei egymással való összefüggésükben mindig nagyobbra nőttek. A büszke „Dreadnaught” (semmitől sem félo) -okat a tengeren még nagyobb óriások követték, melyeknek előállítás, felszerelése megszámlálhatatlan milliókat emésztett fel. A kiadások további szédületes emelkedése a leszerelés kívánságát váltotta ki a népekben.

Egy Dreadnaught.

A londoni leszerelési konferencia alkalmával különösen szerencsés és sokat ígérő jelnek minősítették azt a véletlent, hogy a konferenciára érkező külföldi tagok felvonulását néző tömeg első soraiban egy kéményseprő is állott. Láthattuk, hogy mennyire biztosította ez a körülmény a konferencia sikerét. És mi arról panaszkodunk, hogy manapság már nincsenek gyerekek!

Egyelőre mindenesetre két kemény dió — monhatnám kókuszdió — fekszik, de diótörő-szerszám nélkül, a nemzetközi

problémák asztalán. Az egyik az olasz-francia ellentét. Olaszország a franciákéval egyenlő nagy flottát kíván. A másik az amerikai-angol ellentét; az Unio ugyanis a tengerek szabadságát helyesen úgy értelmezi, hogy háborúban a semleges államok kereskedelme szabadon folyhassék; angol felfogás szerint pedig a szigetáram tengeri haderejének szabad ténykedését semmivel sem szabad korlátozni.

Hic Rhodus, hic salta!

VII.

Nem célolok, hogy iskolai módszerrel, mint tananyagot kezeljem és részletezzem a tengeri hadviseléssel összefüggő kérdéseket. Azért csak azt tehetem, hogy ezekből a legérdekesebbeket kiválasszam és amennyire lehet, példákra hivatkozva ismertessem. Egy előző fejezetben a nyílt tengeri harcokról írtam, a következőkben a tengerparti háborúról mondok el egyet-mást.

A parti háború színtere legtöbbször olyan vidék, ahol a víz helyenként igen sekély és szirtes vagy pedig szűk átjárói, csatornái vannak és ahol más egyéb természetes akadályokat is tekintetbe kell venni. Nagy csatahajók itt nem érhetnek célt, mert — különleges eseteket kivéve — nincsenek abban a helyzetben, hogy fegyvereiket eredményesen használhassák. A parti harcokban ezért tehát csak olyan kisebb járóművek vehetnek részt, amelyek nemcsak a nautikai követelményeket elégítik ki, de amellet még erősek arra is, hogy a mindig nélkülözhetetlen offenzív erővel támadhassanak, vagy másrészt, hogy eredményesen kivédhessék az ellenséges támadást.

Aki a megerősített partot, helyesebben az ellenség által védett tengericsatornát vagy kikötőt megtámadja, mindig hátrányban van a védővel szemben. Utóbbi ugyanis az összes segédeszközök és ellenerők közvetlen birtokában a legtöbb esetben fölényben van; a világháború több nevezetes eseménye is emellett szól. Nehéz az elmúlt háború hadieseményei között olyan esetet találni, amelyet példának vehetnénk annak bizonyítására, hogy vízhaderők saját magukra utalva, eredményes és olyan támadást intéztek volna megerősített partok ellen, amely a háború menetébe nem várt fordulatot hozott volna. Az egyesült angol-francia hajóraj hónapokon keresztül minden lehetőt megtett arra, hogy a Dardanellákban az ellenállást letörje. A küzdelem több mint negyedmillió ember életébe és több mint két tucat különféle hadihajóba került, páncélosokba, torpedójárművekbe, vízalattjárókba vegyesen. A küzdelem kudarcra végződött és nagyon ártott az ellenség tekintélyének. Pedig a védelmi eszközök korántsem voltak a helyzet magaslatán. Az angol támadás Zeebrügge ellen hasonlóképpen eredménytelen maradt, pedig szintén nagy áldozatokat kívánt.

Nem is lehet ez másképpen, ha megfontoljuk, hogy a támadó már azáltal is hátrányban van, hogy a harc színterét elérendő, előbb már egy bizonyos utat kényszerül megtenni s így még mielőtt az ellenséggel a közvetlen érintkezést felvehette volna, már annak befolyása alatt állt. Parti erődítmények, fedezett torpedóállomások, aknazárak, torlaszok stb. mind már az előtérben leküzdendő akadályokhoz számítanak.

Tsingtaunak a japánok részéről 1914-ben történt elfoglalását nagyrészt csak szárazföldi csapatok fegyvertényének tekinthetjük. A németek válla'kozását a Balti szigetek ellen 1917 őszén egészen más szemszögből kell néznünk. Itt ugyanis egy előretolt, a szárazföldi hadállásoktól messzire fekvő és elég gyengén védett szigetcsoport elfoglalásáról volt szó, melyet széleskörű előkészületek után egy külön célra összeállított és megszervezett hadsereg a hajóraj fedezete mellett és annak segítségével hajtott végre. Később még visszatérek rá.

A tenger felől támadónak tulajdonképpen csak egy hatásos fegyver: az ágyú áll rendelkezésére. A harc főképpen csak abból állhat, hogy a támadó tekintélyes számú ágyújával hevesen bombázni kezdi a viszonyoknak legjobban megfelelő távolságból ellenfelének megerősített állásait, vagy esetleg csak értékeit. Ha a nyílt tengeren győzelmes hajóhad, ellenfelét üldözve, a parton kívánja a háborút tovább folytatni, úgy előrehaladásában az ellenséges partot torlaszként találja maga előtt, amelyet nem kerülhet meg úgy, mint a szárazföldi háborúban az előrenyomuló hadak a nehezen legyőzhető akadályokat, várakat stb. Mindig a partvidék vízrajzi körülményei fog-

HALÁSZ GYULA

úri szabósága és m. kir. egyenruházati és felszerelési intézete

BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. FÉLEMELET.

CSENDŐRSÉGI DOLMANYOK SPECIÁLIS KÉSZÍTŐJE. — Tel.: Aut. 833-39. Alapítási év: 1915. Ezüstkoszorús mester

(Kir. bérgalota)

A „Budapest” partvédő páncélos.

ják eldönteni, hogy egy győzedelmes tengeri harc után lehetőleg egyáltalában eredményes támadást intézni a partok ellen, feltéve természetesen, hogy a támadó a feladatához mérten fel van szerelve. A krími háborúban a szövetségesek jól felszerelt és nagy flottái azért nem értek el eredményeket, mert mélyjáratauk folytán nem közelíthették meg eléggé a partot; a Dardanellák elleni harcban pedig az antant hajóhadának erőfeszítése kétségtelenül a megfelelő felszerelés és felkészültség hiányában maradt eredménytelen. Azok a különleges viszonyok, amelyekhez partiharcban a vízjáróműveknek alkalmazkodniok kell, különleges tulajdonságokat is követelnek meg ezektől. Az nem szükséges, hogy különösen jól állják a tenger viszontagságait, mert nyílt tengeren, nagy távolságokra úgysem fogják

kiküldeni, annál fontosabb azonban, hogy sekélyjáratauk és mozgékonyak legyenek, mert tevékenységük térben korlátolt helyre szorítkozik. Minél erősebb tüzérségük van ezeknek a hajóknak, annál jobban tudnak megfelelni feladatuknak. Ez a gondolat vezette annak idején tengerészetünk vezetőségét, amikor a „Budapest” típusú kis partvédő páncélosokat építtette; 5600 tonna ürtartalom mellett egy ilyen hajó két toronyban 4 db 24 cm-es és 6 db 15 cm-es ágyújával aránylag tekintélyes tűzhatást volt képes kifejteni. Ezzel szemben azonban üzemanyagraktárai nagyon szűkek voltak, túlalacsony fedélzete pedig hullámjárás idején többnyire víz alatt volt, — komoly esetben tüzérsége a nyílt és viharos tengeren éppen emiatt bizonyára fel is mondta volna a szolgálatot.

(Folytatjuk.)

Megfejtés.

A folyó évi 4. számunkban közölt „Számrejtvény” helyes megfejtése az alábbi:

Vezuv, dél, hold, kézigránát, alma, len, hal, kard, khaki, ér, egér, tank, fél, ék, halászlé, csinos, táskalószer, rák, tanu, öröm, szeg.

1—72-ig a szöveg a következő:

r t a n u h a l á l l a l
3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
m e g h a l t c s e n d-
16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27,
ö r e i n k a h a z á é r t
28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41,
h a l t a k m e g s e z-
42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53,
é r t ö r ö k k é é l n i
54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66,
i o g n a k:
67, 68, 69, 70, 71, 72;

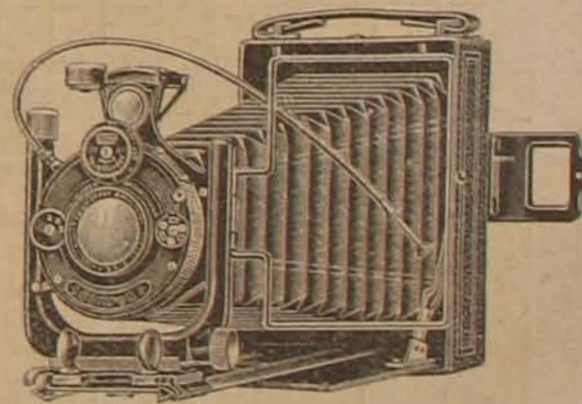
azaz: Vértanu halállal meghalt csendőreink a hazáért haltak meg s ezért örökké élni fognak.

Beérkezett 114 megfejtés. Ebből helyesen fejtették meg a következők: *Koller Dezső th. (Budapest), Illés Mihály örm. (Berettyóújfalu), Horváth György th. (Gérce), Horváth József cs. (Komádi), Cseh Gábor cs. (Somosközfalu), Peéri Ferenc cs. (Alcsút), Remeter cs. (Gönyű), Benkő Vince cs. (Bonyhád), Hordós Gyula örm. (Csurgó), Csordás Pál th. (Bakóca), Deák Kálmán cs. (Veszprém), Bogár Ferenc*

A csendőrség

hivatalos szállítója!

A nyomozó alakulatok részére a teljes fényképezési felszerelést gépekkel és egyéb kellekekkel együtt cégünk szállította

FÉNYKÉPEZŐGÉP PRIZMÁS LÁTCSÓ

nemcsak szórakoztat, hanem fontos eszköz is minden csendőr részére. Kérje erre vonatkozó nagy képes árjegyzékünket, megkönnyített fizetési rendszerünkről szóló ismertetőnket

HATSCHEK ÉS FARKAS

optikai és fényképezési szaküzlet
BUDAPEST, IV., Károly körút 28.
(A Központi városháza épületében).

gth. (Budapest), János Márton gth. (Budapest), Vermjeezki József cs. (Tarnalelesz), Vallner János th. (Szentendre), Császár Antal örm. (Veszprém), Vass István törm. (Nyiregyháza), Jakab János th. (Szombathely), Plagh Károly törm. (Szikszó), Kósi Pál th. (Szombathely), Orbán József I. örm. (Ostffyasszonyfa), Nemes János törm. (Ostffyasszonyfa), Apostol Lajos örm. (Sárospatak), Barna Ferenc cs. (Lajoskomárom), Csordás András th. (Miskolc), Vajda Mihály törm. (Győr), Udvardi György örm. (Ajka), Csuti Mihály th. (Pázmánd), Kenéz Sándor törm. (Okány), Pál Sámuel th. (Zalaegerszeg), Vincze Rezső cs. (Tata), Márton Mihály th. (Szombathely), Lakatos István törm. (Szombathely), Erdődi János th. (Szombathely), Braun József törm. (Bucsatelep), Pálffy István cs. (Szécsény), Sütő Miklós örm. (Vajdác), Szabó Gyula örm. (Nyiradony), Kálmán Imre II. törm. (Szombathely), Biácsi Sándor gth. (Szeged), Sipos Imre törm. (Nagybátony), Csertő József örm. (Siklós), Bíró István gth. (Budapest), Déri József örm. (Szombathely), Vasi Ferenc örm. (Tata), Juhász Sándor örm. (Szakály), Tölgyes Ferenc cs. (Devecser), Lengyel Antal cs. (Tata),

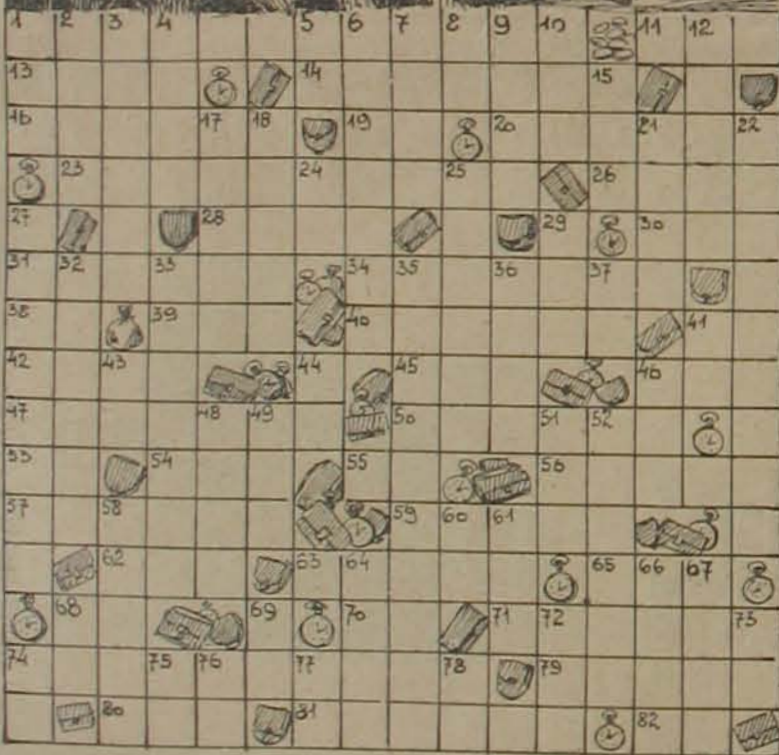
Kertész Mihály örm. (Berence), Horváth János cs. (Nádudvar), Máthai József örm. (Mezőkeresztes), Pászán János gth. (Budapest), Kecskés János örm. (Högyész), Bugyi István cs. (Karancseszti), Józsi Sándor örm. (Báta), Gácsi József örm. (Biharkeresztes), Nyisztor József th. (Budapest), Juhász Lajos II. gth. (Budapest), Ivony Imre prb. cs. (Salgótarján), Forheimesz Károly th. (Budapest), Kalcsó István cs. (Sükösd), Kürjes József örm. (Szombathely), Gáspár Bálint örm. (Gölle), Németh Imre III. törm. (Szekszárd), Fejes I. örm. (Szekszárd), Tóth Lajos törm. (Budapest), Pintér János th. (Budacsontomaj), Tóth Miklós cs. (Sóstógyógyfürdő), Solti Dezső th. (Budapest), Hipp József cs. (Erdősokonya), Kolozsváry Gyula th. (Szombathely), Cséke Zsigmond cs. (Kisvárda), Buchlammner Ferenc örm. (Debrecen).

A szerkesztőségünkben megejtett sorsolás során Azbaj Imre festőművész „Téli őrjáratban” című bekeretezett képét Illés Mihály örmester (Berettyóújfalu) nyerte, kinek azt egyidejűen elküldtük.

KERESZTREJTVÉNY.

Vízszintes sorok.

1. Btk-ba ütköző cselekmény. 11. Ilyen rém is van. 13. Szerelmes teszi babájával. 14. Félénk embert fogja el. 16. A terepen is előfordul. 19. Rag. 20. Elöl egy betű pótlással a

Gyak. Szab. 2. füzet 62. oldalán van szó róla. 23. A csendőr nem igen teheti ezt. 26. Ebből rakják a keresztet. 28. Birtokos névmás. 30. Utolsó betűjét megkettőzve: játék. 31. Ilyen had

is van. 34. Ügyész teszi. 38. Igeköte. 39. Földmívelési eszköz. 40. A tolvaj a házból. 41. Mássalhangzóval a végén igeköte. 42. Orosz város. 45. Azonos mássalhangzók. 46. Jég, német nyelven. 47. A must forrása is az. 50. Görög mondai alak. A kígyók marták halálra. Szobor is van róla. 53. Francia névelő. 54. Fordítva a szekéren is van. 55. Tüzelőanyag. 56. Nemesfém. 57. Betegnek írja elő az orvos. 59. Minden ember ... a vagyonát a betörőktől. 62. Völegénye van. 63. Ha az autó ... a járókelőt, elfogja a csendőr. 65. Földmívelő szerkezete. 68. Állat. 70. Keresztrejtvényfejtő is teszi. 71. Ilyen papír is van. 74. Tanuk rendszeren így teszik meg a vallomást. 79. Ilyen talaj is van. 80. Régi hossz mérték. 81. Régen ilyen ezred is volt. 82. ... lásd a következményeit.

Függőleges sorok.

1. Fordítva mértani kifejezés. 2. Forma, más szóval. 3. Sok munkát ad a csendőrnek. 4. Azonos mássalhangzók. 5. Szerszám. 6. Hegyre is mondják. 7. Mutató névmás. 8. Ellen-
tétes kötőszó. 9. A fa részei. 10. Fordítva vágószerszám. 12. Ilyen népnek nincs hazája. 15. = a 30. vízszintessel. 17. Lovas-
roham. 18. ... hanem oda (két szó). 21. Az egészről kerül ki. 22. A keresztény templom része. 24. Kicsinyítő rag. 25. Tanulnak benne. 27. Lázadás. 29. Finnország régi fővárosa. 32. Felsőbb hatóság küldi az alantás hatóságnak. 33. Nyereg-
felszereléshez tartozik. 35. A kút fúrásaival kapcsolatban nagy bonyodalmak voltak. 36. Európai város neve. 37. Éke-
zettel fém. 41. Te meg én. 43. Gyöngéd tiltakozás. 44. Föld-
műves igéje. 46. Királyné neve. 48. Nagy európai folyó. 49. Nagy község Fejér vármegyében. 51. Minden katona eleje. 52. Ilyen meglepetés is van. 58. Bűnöző igéje. 60. Ilyen lap is van. 61. Lom ikerszáva. 64. Szín. 66. Nem mindjárt. 67. Fém. 68. Közelre mutató szócska. 69. Rajnál is van. 72. Kártya. 73. Fordítva fűszer. 74. Fűszer. 75. Vitézi meg-
szólítás. 76. Kutya. 77. Papíregység. 78. Liba hangja.

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: március 20. A helyes megfejtők között egy A. E. G. „Mignon”-írógépet sorsolunk ki. Az eredményt az április 1-i számunkban közöljük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

Értesítés! Van szerencsénk i. t. vevőink szíves tudomására hozni, hogy **1931. évi tavaszi nagy képes tájékoztató árjegyzékünket mélyen leszállított árakkal március hó elején fogjuk t. vevőinknek szétküldeni.** — Állandóan dúsz választékunk van: kész női-, férfi- és gyermekkabátokban, öltönyökben, szövet-, selyem-, vászon-, kötött- és szőrtárukban, paplanokban, téhéneműekben, stb., stb.

Kedvező fizetési feltételek!

REFORM Ruházati Rt. Budapest, VI., Vilmos császár út 5. (TELEFON: Automata 130-96, 132-96)